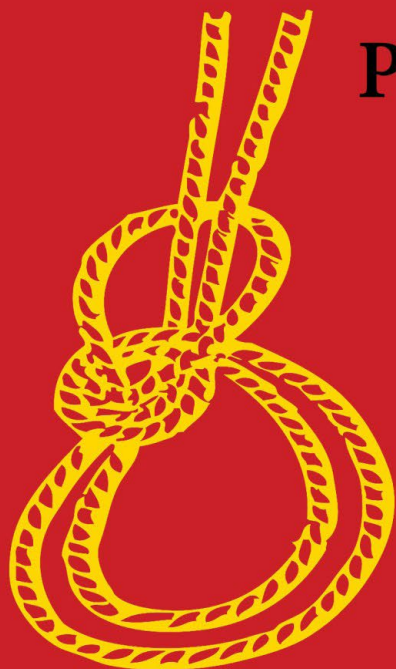

SMYČKA

Pavel Kohout

Hledáte místo, kde...

... můžete celý den studovat nebo pracovat?

... seženete knížku pro zábavu, do školy, k poučení?

... stahujete e-knihy, posloucháte hudbu, tisknete 3D?

... osobně potkáte české i světové autory?

... můžete zajít na koncert, filmy artové i 3D?

Právě jste ho našli!

Městská knihovna v Praze

43 poboček, **3** pojízdné knihovny, **4 000** akcí ročně,
2 000 000 dokumentů, **60** Kč za registraci

www.mlp.cz

knihovna@mlp.cz

www.e-knihovna.cz

www.facebook.com/knihovna

Městská knihovna v Praze

Smyčka
Stručný román

Pavel Kohout

Znění tohoto textu vychází z díla [Smyčka](#) tak, jak bylo vydáno nakladatelstvím Pistorius & Olšanská v Příbrami v roce 2008. Pro potřeby vydání Městské knihovny v Praze byl text redakčně zpracován.

§

Text díla (Pavel Kohout: Smyčka), publikovaného [Městskou knihovnou v Praze](#), je vázán autorskými právy a jeho použití je definováno [Autorským zákonem](#) č. 121/2000 Sb.

Vydání (obálka, upoutávka, citační stránka a grafická úprava), jehož autorem je Městská knihovna v Praze, podléhá licenci [Creative Commons Uved'te autora-Nevyužívejte dílo komerčně-Zachovejte licenci 3.0 Česko](#).

Verze 1.0 z 13. 3. 2020.

OBSAH

I. Jaro 1948.....	7
1	8
2	10
3	15
4	18
5	23
6	27
7	31
8	38
9	41
10	44
11	48
12	52
13	56
14	59
15	63
16	64
17	67
18	70
19	74
20	80
21	83
22	88
23	93
24	96
25	101
26	107
27	112
28	113
29	117

30	127
31	131
32	134
33	138
II. Podzim 1948.....	139
34	140
35	143
36	145
37	152
38	157
39	164
40	167
41	171
III. Jaro 1953	179
42	180
43	182
44	189

I.
Jaro 1948

1

Uvědomila si, že na setkání s Janem čekala nejdřív s touhou, pak s nadějí a potom už jen s obavami skoro na den tři roky a tři měsíce, ale teď jí každá další minuta připadala nekonečná.

Vyrušila ji tvář jejího muže. Soustředila se na plátno a spatřila ho s jeho nejvěrnějšími spojenci vcházet do pražského Lidového domu. Mužský hlas k tomu říkal, že připravované sloučení sociálně demokratické strany s komunistickou zřejmě stojí a padá s podporou poslance Felixe Fischera. Byl připomenut jako ministr Benešovy vlády v exilu a proslulý komentátor českého vysílání BBC Volá Londýn, který se s posluchači ve vlasti po celou válku loučival slovy – Dobrou noc a pevnou naději!

Dejvické kino Svornost zelo v slunečném květnovém odpoledni prázdnotou, spárované diváky nejspíš skrývaly podobné lóže, v jaké seděla sama. Byly od sebe oddělené bytelnými stěnami jako v jejím milém biografu v Brně, kde kdysi dostávala neobratné polibky od prvních ctitelů. A jako v kině, které shořelo spolu s Drážďanami... Jana Soukupa sem nepozvala ze sentimentality, ale z nouze. Kina patřila k vzácným místům, kde mohla z hlavy sejmout hedvábný šátek, aniž by po ní někdo chtěl autogram.

Od chvíle, kdy ji Felix nečekaně požádal, aby mu s Janem domluvila schůzku, která nevzbudí rozruch, žila v nepřetržitém napětí. Podobalo se zázraku, že na něho za celý ten čas nenarazila v Praze, kde byl teď známý jako ona. Felixova žádost slibovala zbavit ji největší obavy: že se poprvé znovu potkají před jinými lidmi a budou nuceni blábolit plytká slova nehodná času, který prožili spolu. Stejně hnusného jako úchvatného!

Nedokázala vystoupit z těla herečky, a tak si to dnešní setkání důkladně zaranžovala předem. Nesmí se dopustit ničeho, čím by

ho zranila, nebo dokonce urazila. Ale taky čehokoli, co by ohrozilo křehkou rovnováhu, již těžce nabyla poté, co se příliš pozdě dozvěděla, že žije. Nejdřív mu tedy stiskne ruku a zopakuje svou omluvu, kterou se mu tehdy odvážila jenom napsat a poslat k matce. Pak vyřídí Felixův vzkaz a domluví kdy a kde. Nato ho poprosí, aby směla odejít napřed. A než opustí lóži, popřeje mu hodně štěstí a políbí ho na tvář...

Z plátna hřměly bojové písně dvou průvodů s odlišnými prapory. Kladiva a srpy se mýjely s rudými karafiáty. Mužský hlas k tomu řekl, že první máj 1948, Svátek práce, je nejspíš poslední, který obě levicové strany slaví v této zemi odděleně.

Vtom ji vyrušil dotyk. Na odhalený krk lehce dolehla ruka. Roztřásla se. Prsty ji uklidňovaly hlazením. Konečně sebrala sílu vzhlednout. Jan stál těsně za její židlí a díval se na ni. Hleděla na něho a vše, co si připravila, úplně zapoměla. Ryčné pochody vystřídal módní šlágr, začal hlavní film. Po chvíli se Jan posadil k ní a objal ji.

Bylo to stejné jako před čtyřmi roky v Drážďanech. Začala ho líbat, jako by chtěla dohonit všechno, oč s ním přišla. Z plátna do toho kvokala plytká veselohra natočená ještě za protektorátu. Přerušil objetí, sáhl do kapsy a ukázal jí kroužek s dvěma klíči.

2

Jan Soukup miloval Kamilu Nostitzovou od okamžiku, kdy ji v nabitém sále Lucerny spatřil poprvé. A od té chvíle nesnášel Felixe Fischera. Předtím ho respektoval jako jednoho z nejlepších profesorů, které mu filozofická fakulta v prvním ročníku nabídla, nevidilo mu vlastně ani, že byl člen změšťáčtělé strany sociálně demokratické, jednu dobu dokonce její poslanec, než ho zlákala Univerzita Karlova. Janovi imponovala i jeho půvabná francouzská žena, s níž ho občas vídal ve Slavii.

Sociálními demokraty byli i Janovi prarodiče, ale už otec a matka patřili k odštěpencům, kteří uvěřili v ruskou revoluci a toužili po tom, aby diktatura proletariátu zbavila i Československo buržoazních pout. Že se pro ni náhle zapálil i syn, kterého předtím plně zaměstnávaly pokusy o lyrické básně, zavinili právě manifestace pražských antifašistů za obranu republiky před Hitlerem na podzim 1937.

Před koncem večera vystoupila dívka s kaštanovými vlasy, která podmaňujícím altem recitovala verše Majakovského. Pro Jana do té doby nebyly poezii, spíš svéráznou formou agitace. Králem básníků mu byl Jesenin. Ta mladá žena, viditelně zralejší než Jan, jím způsobem přednesu vdechla přesvědčivou pravdivost, připomněla mu hrdinku obrazu, který visel na chodbě obecné školy, ztělesňující Revoluci na barikádě. Lucerna bouřila, tleskala a dupala, ale Jan v sobě uslyšel nepoznané ticho. Cítil se být ukryt před uragánem v jeho oku.

Děvčatům nenadbíhal, hledala si ho sama pro jeho mužný vzhled, vstřícnou povahu i všestranný talent. Po mladých komunistkách to byly filozofky v nadýchaných blůzičkách, které cudně skrývaly ňadra. Psal jim milostné básně, ale věděl dobře, že ta vášeň je umělá.

V Lucerně objevil lásku. Prodral se do zákulisí, aby ji mohl alespoň oslovit. Právě si ji odváděl za ruku jeho ženatý profesor. A Jan poprvé pocítil nenávisť.

Prvním ringem se mu stala aula fakulty, kde se v předjaří 1938 střetli mluvčí hlavních politických stran v ostré diskusi, zda bránit, či nebránit ohroženou republiku. Felix Fischer byl jediný, kdo netroubil do války a nabádal k rozvaze. Student druhého ročníku Jan Soukup se přihlásil o slovo a vášnivě ho obvinil, že na rozdíl od komunistů sociální demokracie odmítá přijmout nezištně nabízenou pomoc Sovětského svazu. Sklidil srovnatelné ovace jako v Lucerně jeho láska; tu zde zahlédl na kraji poslední řady a bil se tedy před ní.

To už dávno viděl její Ofélii, k níž ji pozvalo Národní divadlo, a věděl, že Kamila Nostitzová z jakési zchudlé větve slavného rodu je jeho osud. Pracoval jako poslíček, aby si vydělal na vstupenky, a byl skoro na každém představení. Bojoval o ni s Fischerem tím, že chodil na jeho další mítinky a stal se trvalým oponentem, kterého i proslulý sok začal brát vážně. Aby se před Kamilou neshodil, donutil se rychle k verbální nobilese, jaká ostatním mladým komunistům vesměs chyběla. Začal pilně číst, co se mu dostalo do ruky. Z učebnic pro samouky se klopotně prokousával základy němčiny a ruštiny. Chodil na koncerty a výstavy. Brzy věděl, že předobraz jeho zbožňované namaloval Delacroix. Vytvořil si ve svém pokojíku reprodukcii a někdy si představoval, že se s ní miluje...

Herečka zatím vyměnila prkna Národního divadla za scénu sice malou, ale už proslulou především osobou šéfa, jehož avantgardní režie braly dech. V té poslední zrcadlili Montekové a Kapuleti svár Čechů s domácími Němci a Romeo s Julií byli jejich obětí. Zvláště Kamila, tentokrát křehký opak revolucionářky, byla tak skvělá, že dostala státní cenu. Jan musel stát i na laciné lístky frontu. V duchu byl sám její Romeo a koupal se v závěrečném potlesku, jako by patřil i jemu.

Černým dnem v říjnu 1938 se pro něho nestal ten, kdy bylo v Mnichově podepsáno zmrzačení republiky, ale onen, kdy noviny přinesly zprávu, že se padesátiletý Felix Fischer rozvedl, aby se mohl oženit s pětadvacetiletou Kamilou Nostitzovou. Vzal si ji stařec! děsil se a úplně vytěsnil z hlavy, že on sám, skoro o pět let mladší, z jejího pohledu sotva vyrostl z puberty.

Poprvé se, zamčen před matkou, tajně opil a brečel, ale taky napsal první báseň, o které si byl jist, že je stejně pravdivá jako jeho slzy.

Pak abdikoval prezident Beneš a odletěl do Londýna. V polovině března 1939 ho kvapně následoval profesor Felix Fischer a stal se jeho pravou rukou. Téměř současně požehnal totiž Hitler svobodnému Slovensku, a Čechy s Moravou obsadil jako svůj protektorát. Na levicové divadlo začal nevybíravě útočit list českých fašistů Vlajka. Po režisérovi nejvíc vyhrožovali Kamile, a Jan si oddechl, když bylo představení staženo.

Poslední demonstraci zažil 17. listopadu téhož roku. Studenti vzpomínali kolegy, kterého zasáhla u Václavského náměstí německá kulka. V noci bylo několik jejich funkcionářů zatčeno a nad ránem zastřeleno. Stovky jiných šly pro výstrahu do koncentráku a české vysoké školy Němci uzavřeli, dokud se národ nepolepší. Jan měl štěstí. Unikl čistce, pracoval jako jeho otec na Masarykově nádraží, které se teď jmenovalo Praha-Střed, psal verše a myslel s něhou i vášní na Kamilu Nostitzovou.

Protektorátní noviny hanily Felixe Fischera jako jednoho z nejhorších zrádců vlasti. A brzy oznámily, že jeho manželka, bývalá herečka právě zrušeného divadla, požádala o rozvod. Janova matka to odsoudila. Otec mínil, že se manželé rozešli naoko, aby tu Němci neměli rukojmí. Janovi to zvedlo náladu, až se styděl. V jejím hledání však neuspěl, z šeptandy se dozvěděl jen, že Kamila má zákaz hrát a žije snad na Moravě.

Pak měl dost starostí sám. Na nádraží vyslídili Němci skupinu, která sabotovala dodávky potravin pro frontu. Posledním aktem odboje byl vagon posunutý ráno zpod stinné rampy na srpnové slunce. Široké okolí zasmradil k večeru nesnesitelný puch a zastínily roje much. Jakmile odsunuli dveře, vytekla hustá láva žluklých olomouckých syrečků. Janova otce na gestapu těžce ztloukli a prokopli mu přitom ledviny. Z nemocnice ho poslali zemřít domů, a syn pochopil, že oporou zdrcené matky se musí stát on.

V červenci 1944, v den šestadvacátých narozenin, mu však policista doručil povolávací rozkaz k totálnímu nasazení v Říši. Jan zařídil, aby se o matku staraly bývalé soudružky ze zakázané strany, a přeťpěl dvě noci a dva dny ve vlaku, který musel dávat přednost vojenským transportům. Tím víc byl nadšen, když směl vystoupit v Drážďanech. Šuškal se, že se Spojenci rozhodli ušetřit skvostné Benátky na Labi bomb.

Při výrobě kovových součástí neznámého určení dřeli muži i ženy z celé Evropy v rozlehlé továrně dvanáct hodin denně šest dnů v týdnu, ale v neděli směli vyjít z ubikací do města. Bulvárem novodobých otroků se stalo rozlehlé záplavové pásmo naproti Zwingru, odkud zámek zvěčnil Caravaggio. Jeho obrazy byly dávno v bunkru a z protějšího břehu je nahrazovalo město samo. Už první srpnovou neděli tam Jan probloumal jako ve snu, míjel různojazyčné hloučky, vnímal úchvatné panorama za řekou a zkoušel najít způsob, jak je namalovat slovy. Až málem zakopl o Kamilu Nostitzovou.

Seděla sama poblíž rychle plynoucí vody a slunila se.

– Promiňte... zeptal se opatrně, – jste to vy...?

Bylo zřejmé, že je nerada vyrušena, ale sotva si zaclonila oči, vyskočila jako školačka při vstupu učitele.

– Ne, řekla a opakovala to, – ne, ne... Jan Soukup...! Vás mi snad posílá nebe!

Jejich ubytovny ležely vedle sebe, pojila je branka v drátěném plotě. Potřeba obou mluvit o ničem a o všem byla silnější než únava,

sedávali na hromadě klád v odlehlém koutě hodiny a hodiny večer co večer. Nesoulad mezi ně padl jen jednou.

– Vždycky jsem chtěla mít mladšího brášku, zasmála se, – a teď mi ho dal Hitler!

Jan divně nereagoval a ona se zarazila. Pohlédla na něho téměř omluvně. A rychle to zamluvila.

Příští neděli šli do kina na Prager Strasse. Bylo zas krásně a Němci buď umírali na frontách nebo se předtím naposled koupali v Labi. Do prázdného hlediště je uváděl kulhající muž. Uslyšel jejich přízvuk a pochopil.

– Totaleinsatz?

– Ja...

– Von wo?

– Aus Prag.

– Ach ja, zasní se, – die goldene Stadt...

A udělal jim nečekanou nabídku.

– Když už jste na Pražské ulici, otevřu vám lóži, užijte si v ní trochu jako doma!

Jan Kamilu objal, sotva se zhaslo. Vzápětí se už líbali. Za prostěradlo posloužila jeho košile. Slavné Probuzení jara s Kristinou Soederbaumovou nikdy neviděli.

Místo bratra měla od té chvíle milence.

3

V taxi se cestou k činžáku z třicátých let skrytě drželi za ruce, ale mlčeli tak zarytě, že je šofér, který ji dík šátku nepoznal, musel považovat za pár v rozvodu. Pak se spolu milovali na gauči, který ani nestačili rozložit, natož přikrýt prostěradlem. Promluvila až po návratu z nevědomí a zaznělo to skoro zoufale.

– Ty víš, že jsem se chtěla kvůli tobě rozvést! Ale nemohla jsem tušit, žeš tu noc přežil, když ses neozval ani po válce!

– Vzpomněl jsem si v tom špitále až za půl roku, kdo jsem.

– Věděl jsi taky, že jsme se rozvedli jen jako. Felix dal ten akt zrušit. Ty jsi pro mě umřel a jeho jsem si mohla aspoň vážít.

– Řeklas mu, že jsme spolu půl roku žili?

– Řekla jsem, že jsme se náhodou potkali a tys mně tam pomáhal přežít.

Všimla si, že se ho dotkla.

– Promiň, ale k čemu by to bylo? Takhle si tě velice váží. To on mě za tebou poslal.

Nevěřicně se posadil.

– On tě poslal, abys tu se mnou...??

– Bože, to ne! Sociální demokracie se právě do krve pře o sloučení s komunisty!

– Ano, ale co já...

– Jsi v jejich ústředním výboru. Chtěl by se s tebou někdy brzo diskrétně poradit.

– Před válkou mě nemohl ani cítit!

– Věř, že jsi z radikalismu vyrostl. Prý mu to řekly tvoje verše. Sám mně tu sbírku dal, netušil, že jsem ji přečetla, hned jak vyšla. A probrečela, Jene...

Viděl, že se zachvěla chladem, vstal a přehodil přes ni svůj svrchník, který vytáhl zpod odhozeného prádla.

– A to nepoznal, že je o tobě?

– Jak víš, nelžu. Ale jemu jsem vyprávěla, že ses tam zamiloval do mé přítelkyně, která nepřežila...

A už o tom nechtěla mluvit dál.

– Mohl bys třeba pozítří odpoledne?

Vzal ji za ruce.

– Vrátiš se ke mně??

Odpověděla, jako by otázku čekala.

– Teď už to nejde!

– Proč??

– On... hodně zestárl...

– No a??

– Existuje něco jako solidarita...

Jana zabolet žaludek, od dětství sensor stavu jeho duše.

– Takže jsi se mnou spala, jen abych mu poradil?

Teď se ona vztyčila tak prudce, že z ní plášť sklouzl.

– Já jsem tě nepřestala milovat, jak sis právě mohl všimnout.

– Ani já tebe, jak sis mohla všimnout ty... Ale co tedy s námi bude dál?

Shýbla se nahá ke kostýmku a vylovila z kapsy stříbrné pouzdro na cigarety i zapalovač.

– Pořád nekouříš?

– Pořád ne. Co bude, Kamilo??

Zapálila si a teprve teď věnovala pozornost členitému prostoru přeplněnému sochami a obrazy na štaflích.

– Kde jsme?

V ateliéru jednoho soudruha. Má výstavu ve Švýcarsku, ale vypadá to, že tam zůstane. Odpovíš?

Rozčileně potáhla z cigarety a obrátila se k němu.

– Jestli mně slíbíš, že nic nevyhodíš do vzduchu, tak tě tu chci potkat, kdykoli to půjde. Cítím to, jak jsi to napsal!

– Co?

Temný alt mu připomněl dvojverší uzavírající jeho sbírku.

– Děkuji Ti za lásku i běsy.

Nadosmrti budu vědět, že jsi.

4

Přes týden se mohli na kládách, místě nepříliš navštěvovaném, nanejvýš držet za ruce. Příští neděli se jim už cestou do kina touhou podlamovala kolena. Pršelo, a tak byl sál plný. Když je však spatřil známý uvaděč, naznačil jim, aby počkali, než usadí posledního diváka. Pak je vzal do bytu za kinem. Na prádelníku stály dvě fotografie mladých mužů v uniformách. Rohy obepínaly černé stužky. Otec se mstil Vůdci Němců tím, že teď každou neděli půjčoval osiřelý pokoj dvojici jeho nevolníků.

Několik mladičkových milenek, které Jana dobyly, než spatřil Kamilu, dávno pustil z hlavy. A zdálo se, že i Kamila zapoměla na manžela. Jan objevoval vášeň poprvé, ona znovu. Celých sto šedesát tři hodin v týdnu, ať bděli či spali, směřovali v duchu k těm pěti nedělním. Mezitím o nich neustále mluvili. Vzryv lásky a vášně úplně rozptýlil beznaděj, která je dusila pátý rok. Felix Fischer už Kamilu nesvazoval, byla si jista, že ji pochopí. Odešel od ní za vyšší povinností, ona odejde od něho za silnějším citem.

Pracovat v dílnách nemuseli ani na Štědrý den. Kino nehrálo, ale kulhavý muž je čekal. V pokojíku mrtvých synů našli rozsvícený stromek, ořechy, jablka a vánočku. Dárky neměli, tak se podarovali sami sebou. Pak mu Kamila navrhla, aby se hned po válce vzali.

– A nebudou se ti lidi smát, že jsem o tolik mladší? zeptal se nejistě.

– Budou mi závidět, že jsem o tolik přitažlivější!

První katastrofa udeřila 12. února 1945. Jana probudily motory nákladácků. Odvážely ženy do jiné továrny, kam už předtím převezli dál od fronty část strojů. Trčel u drátěného plotu, jehož průchod zamkli, a marně se snažil Kamilu alespoň zahlédnout, než musel do práce. Nekonečný den žil z naděje, že třeba neodjely všechny. Večer

byl sousední barák prázdný. Tu noc zoufalstvím nespal. Neutěšilo ho ani jasné nebe a jiskřící čerstvý sníh. Pak začaly ještě před sirénami vybuchovat bomby.

Zprvu to vypadalo jako útok na průmyslové čtvrti. Silněji než dřív žila legenda, že Drážďany byly vyjmuty ze seznamu cílů ničených kobercovými nálety. Dělníci měli jít do krytu, ale neposlechli všichni. Jan patřil k těm, kteří se rozběhli rovnou k nedalekému Labi. Široký a dlouhý záplavový prostor museli letci znát, jistě jim pro něj bylo škoda bomb. Z místa, kde se potkal s Kamilou, sledoval potom jako v divadle hrůzy, jak se naproti němu tříští a hrouť Semperoper i Zwinger. Laskavé štětce Caravaggia vystřídala hrůzná paleta Hieronyma Bosche.

Většině těch, co přežili, se ty dva dny bombardování slily v jednu noc. Dým z hořících domů brzy zastínil slunce. Utěsnil město souvislým mrakem, z něhož dál pršely bomby. K pobřežnímu korzu cizinců prchali i místní, hlavně ženy s dětmi, mnohé poznamenaly šrámy, rány a popáleniny. Na obrovské ploše se už dalo jen stát. Tisíce tu plakaly, sténaly nebo jen odevzdaně mlčky přihlížely nekončící zkáze.

Jan viděl, jak devadesátimetrový dóm Frauenkirche pukl jako ořech a přední polovina se zhroutila. Pak se ve vzduchu rozžíhal ohňostroj fosforových bomb. Stovky jich dopadly na řeku, která začala hořet. Ohniska se spojovala a proud vzduchu způsobené výbuchy je rozdmýchával, měnil celé Labe v obrovský rošt. Jazyky plamenů šlehalo daleko za břehy a škvařily natlačené lidi jako mouchy. Křik z tisíců hrdel přerostl v řev a vytí. Masa těl se valila zpět od řeky, vstříc dalším bombám.

Jan klopytal přes ušlapané a snažil se nepadnout pod nohy jiným. I v tom šílenství cítil tiché štěstí, že tu s ním nebojuje o život Kamila. Dál běžel s bezpočtem jiných mezi čerstvými rozvalinami směrem k Dresdner Neustadt, zatímco nebeské kladivo bušilo pro změnu na jih města. Už viděl úpatí zasněžených kopců, ale tehdy dostal

nový příděl železa s ohněm také sever. Popelem zčernalý sníh byl to poslední, co Jan zahlédl, než se propadl do tmy.

K sobě přišel v nemocnici města Bautzen. Zachránilo ho, že neměl doklady a sanitní četa ho považovala za Němce. Když se probral, veleli tu už Rusové a hledali mezi raněnými esesáky. Zachránil se podruhé sám, protože v bezvědomí blábolil česky. Neutržel žádná vážná zranění, ale nevěděl, kdo je. V srpnu mu nabírala krev ruská vojenská doktorka. Známa řeč a drsný hlas mu otevřely paměť. Nejdřív mu vytanuly na mysli verše Majakovského. Tím si vzpomněl na Kamilu. A s ní se k sobě vrátil sám.

Rozvrácená Evropa znesnadňovala spojení. Až po měsíci se ozvala na jeho psaní přešťastná matka, ale otázku, zda ví, co je s herečkou Nostitzovou, nezodpověděla. Utěšoval se, že v nadšení zapomněla, protože jí o ní předtím kvůli německé cenzuře nenapsal, a obléhal místní komunisty, aby mu soudružsky pomohli. Byla jich hrstka, většinou se právě vrátili z koncentráků nebo z exilu a měli dost vlastních potíží s provinilými rodáky. Přesto zařídili, že ho vzal s sebou sovětský propagandistický oddíl, přeložený do Prahy.

Získal si Rusy, s nimiž se slušně domluvil, jako zástupce bratrského lidu, který na ně tolik let čekal. Oni zas nadchli jeho tak, že mu vnikli myšlenku založit podobnou agitační skupinu při obnovené komunistické straně. To už se blížili k Praze a Jan se těšil jenom na Kamilu. Než mu matka ukázala noviny schované ze srpna. Přečetl si, že slavný navrátilce z exilu, filozof a poslanec Felix Fischer a obdivovaná vlastenka, dramatická umělkyně Kamila Nostitzová, oba současně vyznamenání prezidentem republiky Edvardem Benešem za věrnost vlasti, zrušili svůj rozvod vynucený obecně známými okolnostmi a žijí opět spolu.

Na pláč se už cítil starý. Aby se nezbláznil, než skončí rehabilitace a bude schopen vrátit se ke studiu, začal psát znovu verše. V noci o ní a ve dne o pocitech člověka, který vyšel z krvavého tunelu do modrého dne. Báseň na rozloučenou sovětské armádě osvoboditel-

ce, která právě opouštěla Československo, byla otištěna v Rudém právu. O tři dny později mu došel k matce zoufalý dopis od Kamily. Půl roku po náletu a tři měsíce po válce přestala věřit, že tu strašlivou noc v Drážďanech přežil. Prosila ho, aby to pochopil a nechal přes všechno přejít čas.

Zamýšlel vedle studia pracovat v novém svazu mládeže, ale ústřední sekretariát KSČ ho chtěl mít pro sebe. Po vzoru oddílu, s nímž přijel do Prahy, založil ‚kulturní kádr‘ zvaný bojově Kulka, kam se houfně hlásili mladí umělci, aby svým kumštem pomohli straně vyhrát volby v květnu 1946. Dlouho se přitom snažil dostudovat srovnávací literaturu u Bohumila Mathesia a Václava Černého, ale pak už nestačil. Co stihl, protože za každou cenu chtěl, byla básnická sbírka Bez tebe. Drsná lyrika prozařující podle recenzí protektorátní tmu byla nadšeně přijata kritikou i čtenáři. Ta, pro kterou ji psal, se znovu neozvala.

Už dávno zářila zase na scéně a nově i ve filmu. Jan nic z toho neviděl. Byl rád, že po náletu přežil také její ztrátu a dokázal se nezbláznit. Proto se vyhýbal i všem akcím, kde hrozilo, že by se mohli potkat. Prázdnotu v sobě se snažil úporně vyplnit činností. Z rozhodnutí sekretariátu se stal vedoucím kulturní rubriky Rudého práva, po válce nejčtenějšího deníku v zemi. A byl na sjezdu strany aklamací zvolen za umělce do ústředního výboru. Už zas ho obletovaly dívky. Po filozofkách svazačky nosící modré košile, které si zužovaly, aby jim vynikla ňadra. Byl o to žádanější, že podle všech zájemkyň nedostupný.

V dramatickém únoru roku 1948, kdy Klement Gottwald podle jeho názoru geniálně vyšachoval politiky demokratických stran a samotného prezidenta Beneše, Jan na ústředním sekretariátu i spal. Tehdy se stal oblíbencem šéfa stranické propagandy Richarda Teringla, který byl brzy nato povolán do politického byra strany a pracoval na chystaném sloučení se sociální demokracií. Levice v zemi už neměla být nikdy rozdělena do dvou konkurenčních táborů.

Jan se rozhodl přestat na čas s lyrikou. Pochopil, že básníkem tak převratné doby není Jesenin, ale právě Majakovský. Svým agitačním slokám říkal bojovky a Rudé právo je teď uveřejňovalo skoro každý týden. Na celostátní soutěži lidové umělecké tvořivosti byl nejrecitovanějším autorem on. Snažil se odpovídat na všechny dopisy, ale pak uvítal, že mu šéfredaktor přidělil k sekretářce i asistenta, jehož strojem psané dopisy už jen podpisoval. Nabídli mu byt ve střešovické činžovní vile po jakémsi čerstvém emigrantovi, ale on souhlasil s matkou, že se oba dva nikdy neodcizí soudruhům v proletářském Karlíně.

Už se mu zdálo, že je z nejhoršího venku, když dostal domů Kamilino psaní se vstupenkou do kina.

5

Budovu Československého rozhlasu na třídě, pojmenované za první republiky po generálu Fochovi, za Němců po maršálu Schwerinovi a teď už navždy překřtěné na počest generalissima Stalina, dosud přísně střežili ozbrojení milicionáři, ovšemže komunisté. Průkaz Rudého práva mu zjednal úctu i přístup do haly, kde ostře páchla čerstvá omítka. Právě byly odstraněny jizvy po vzdušném torpédu, kterým v květnu 1945 zasáhlo ústřednu pražského povstání německé turbínové letadlo. Už tam ho čekala delegace mladých i starších mužů ve vojenských uniformách. Pyšně mu předvedli dva zbrusu nové stejnokroje, jejichž výložky zdobila psí hlava.

Byl pozván do pořadu armádního rozhlasu věnovaného zrodu nového druhu vojsk, Pohraniční stráž. Poučili ho předem, že tyto útvary budou plnit přísahu někdejších Chodů zvaných Psohlavci, kteří po staletí chránili českou hranici před vetřelci. Bez nároku na honorář slíbil napsat verše, které by nováčkům vlily pýchu na příslušnost k tak slavným předchůdcům. V doprovodu důstojníků Hlavní politické správy armády, kteří se k němu chovali asi jako ke generálovi, byl uveden do studia, zatímco ostatní se zvědavě vtěsnali do malé režijní místnosti oddělené silným sklem.

Vedoucí redaktor, mladý poručík, se už cestou Janovi vyznal, jak velmi si ho jako básníka váží. Jan pochopil, že mluví o sbírce Bez Tebe. Těšil se, že ho teď ctitel pozná i jinak než jako autora milostné lyriky. Byl usazen k mikrofonu, a sotva se po nápisu TICHŮ rozsvítila červená žárovka a skončila břeskná znělka vysílání, ujal se hostitel slova.

– Čest práci! Mluví k vám Československý rozhlas, armádní redakce. Soudruzi vojáci, poddůstojníci, důstojníci i generálové, dnešní vysílání, které má pozdravit a vlastně i pokřtít novou složku

našich ozbrojených sil, chceme slavnostně zahájit poezií. U mikrofonu je soudruh Jan Soukup, nejmladší člen ústředního výboru Ká eS Čé a člen redakce jejího tiskového orgánu, kterému milovníci jeho básní právem říkají Rudý Mácha. Soudruhu Soukupe, buď nám srdečně vítán a ujmi se slova.

Jan mezitím rozložil papír s básní, který vytáhl z kapsy, ale dychtivé tváře za sklem režie mu vnukly, že by měl také krátce promluvit.

– Soudruzí, kteří sloužíte republice ve zbrani, jestliže něčeho v životě lituji, pak toho, že mně mnichovská zrada nedopřála bojovat za svobodu vlasti v řadách naší armády. Pak mi to už nedovolil věk, ale tím spíš se cítím povinen pomoci vám v náročné službě alespoň verši. Tyhle jsou věnovány právě těm z vás, kteří nesete na výložkách historický znak prvních obránců naší suverenity.

Nato už recitoval z paměti.

*Vojáci na západní hranici,
šťěstí a mír mé země chránící...*

Své bojovky se snažil psát vždycky rychle, ne z pohodlnosti, ale protože chtěl, aby nepůsobily vyumělkovaně a nesly v sobě energii, kterou byl nabit, když je tvořil. I tahle báseň proto úmyslně obsahovala místa útočící na první signální soustavu, jakou byla vybavena většina prostých branců z venkova a z proletářských čtvrtí. Mezi těmi Jan vyrůstal a věděl, že lyrika je jim nahony vzdálená. Přitom nechtěl napodobit Majakovského formu, ale převzít jeho úspornou i jednoduchou údernost.

*Chraňte nám, chraňte před pohromou zvenčí
džbáněčky ručně malované v Klenčí...*

Následovaly další obrazy, velmi konkrétní a velmi rozmanité, aby pokryly co největší počet neviditelných posluchačů, které se však při psaní snažil přímo fyzicky vnímat. Dosazoval si za ně skutečné tváře lidí, s nimiž se potkával na besedách se čtenáři. Teď nalézal živou odezvu ve tvářích za sklem, jichž se viditelně zmocňovalo pohnutí. Dívce u režijního pultu vmluvil poslední sloku přímo do očí.

*Jak dívčí lásku střežte stužku hranic
a nedejte ji nikomu a za nic!*

Skončil. Za sklem režie mu jako z podivného akvária nezvučně tleskali důstojníci i technička. Tím spíš Janovi neuniklo, že mu poručík, asi že sám začínající básník, děkoval spíš rozpačitě. Ale neurazil se. Tomu chlapci bylo o pět roků míň a proces jeho uvědomování bude v socialismu jistě rychlejší, než byl Janův za panského režimu. Vlídne ho pozval na příští schůzi Kulturního kádrů.

Tramvaj mu ujela před nosem, takže na redakční poradu přišel o pět minut později, což nesnášel u jiných ani u sebe. Přesnost mu byla vrozena, rodiče se mu smávali, že má místo srdce budík. Šéfredaktor Hudeček s neodlučitelnou dýmkou v ústech jeho omluvu zarazil.

– Nemusíš, Honzo, my jsme si tě tu pustili.

Ukázal na velký radiopřijímač pod emblémem Rudého práva a krátce mu zatleskal. Ostatní se připojili. Měli Jana rádi, protože vzdor své slávě zůstával kamarádský a obětavý. Šéf se opřel do křesla a pokračoval.

– Má-li se historické sjednocení levice uskutečnit ještě v červnu tohoto revolučního roku, jak chce soudruh Gottwald, musí politické zásnuby proběhnout do čtrnácti dnů, aby se dalo zodpovědně připravit. Zatímco naše strana o ně stojí jako jeden muž, sociální demokraté jsou pořád rozpolcení. Vypadá to, že soudruh Fierlinger

má za sebou většinu, ale jazýčkem na váze je profesor Fischer, dobře známý z londýnského rozhlasu a jako pravá ruka prezidenta Beneše. Takže, soudruzi, já vám jakožto vedoucím rubrik výslovně zakazuju provokace, invektivy a podpásovky! Obrátily by se proti nám! Rozuměno?

Do jejich souhlasného bručení přidal s významným úsměvem.

– Pořádek v rodině si přece chlapi dovedou zjednat po svatbě!

Spiklenecky se zasmáli všichni přítomní. Šéf právě srozumitelně vyložil strategii strany.

Jan to všechno poslouchal s napětím. Napadlo ho, že by měl o nadcházející schůzce s Felixem Fischerem informovat alespoň Hudečka. Včas si vzpomněl na Kamilino slovo ‚diskrétně‘.

6

Novoklasicistní dům na nábřeží mezi Národním divadlem a budovou výtvarného spolku Mánes patřil k pyšným patricijským stavbám z druhé poloviny minulého století. Vzácným dřevem vykládaný výtah byl jen o málo menší než Janův pokoj v karlínském bytě. Ve třetím poschodí mu otevřela postarší služebná v zástěrce, jako by vystoupila z obrozenecké zpěvohry. Lehce poklesla v kolenou a cupitala před ním do salonu, kde ho s dalším pukrletem předala přítomné společnosti a zmizela.

Prostorný pokoj rozdělovaly posuvné dveře zneprůhledněné uměleckými lepty. Čtyřdílné okno vstupní části připomínalo dlouhou pohlednici Petřína, Strahova a Hradčan. Vstříc mu od kulatého stolu povstali tři muži, které dobře znal, ač osobně, či z novin i filmových týdeníků. Štíhlý a vysoký Fischer vypadal ještě v šedesáti sportovně, změnily ho jen šednoucí vlasy. Kamila přeháněla, pomyslel si žárlivě.

– Jsem rád, že vás konečně zase vidím!

– I já vás, pane Fischere...

– My si snad můžem říkat i bez sjednocení soudruhu, ne? A tykat si!

– To je pravda...

Fischer mu představil obrýleného sedmdesátníka a po něm robustního padesátníka.

– Soudruh Pýcha je zakladatel sociální demokracie...

– Víím. Moc mě těší...

– A soudruh Laštovička je místopředseda jako já.

– Až druhý...! opravil ho nejmladší.

Zatímco si Jan s nimi tiskl ruce, porozevřel Fischer spojovací dveře a zavolal do sousední půlky místnosti.

– Miláčku, je tu soudruh Soukup!

Vyšla Kamila, podomácku, ale i tak elegantně oblečená, a stiskla Janovi srdečně ruku.

– Jene! Jsem strašně ráda, že tě vidím u nás doma!

– Já taky...

Zvládla to dokonale. Stěží věřil, že je to stejná žena, se kterou se tolikrát vášnivě objímal. Fischer je spontánně objal oba.

– Kamila mi vyprávěla, jak skvěle ses o ni v Říši staral. Omlouvám se, že ti děkuji až dnes. Jsem tvůj dlužník do konce života.

Jan ze sebe dostal větu, která se mu zdála přiměřená.

– Byla pro mě čest sloužit současně Ofélii i Julii.

Pokynula mužům, aby si opět sedli, a Janovi, aby si posloužil některým z připravených nápojů. Pak se rozloučila.

– Felixi, naší Stáně jsem raději dala volno. A mě teď omluvte, musím se učit text.

Jan cítil, že by měl ještě něco říct, aby působil přirozeně.

– Koho máš hrát?

– Lady Macbeth. Já žádnou svou roli nepřežiju! Přijdeš mi konečně na premiéru?

– Moc rád!

Odešla, ale spojovací dveře nedotáhla úplně. Opouštěl ho strach, že on svou úlohu neuhraje. Muži se posadili.

– Přidáte se k whisky? zeptal se Fischer.

– Promiňte, ale já nepiju...

– Jak je libo.

Fischer mu nalil ovocnou šťávu. Připili si mlčky a napjatě.

– Soudruhu Soukupe, promluvil hostitel, a Pýcha s Laštovičkou mu viseli na rtech, jako by kontrolovali předepsaný text, – my dva jsme spolu svedli před válkou nejednu půtku, když jsi byl mluvčí mladých komunistů, ale už tehdy jsi měl smysl pro fair play. Leccos nás nepřestane dělit, ale jedno spojuvat: víra v socialismus jakožto budoucnost světa. Cítíš to podobně?

Přikývl.

– Takže chci být, i díky tvé péči o Kamilu, naprosto otevřený. My tři tady máme velký problém. Bojíme se, že chystané spojení vaší strany s naší může být past.

– Past...?

– U vás teď mají vrch lidé, kteří přišli s Gottwaldem z Moskvy. A jak skončila sociální demokracie v eSeSeSeR, je známo. Aniž bych to rozváděl: prostě zmizela! I ty jsi v našich tehdejších sporech souhlasil, že odstranění buržoazní opozice musí nahradit zesílená kritika z vlastních řad, aby se revoluce nezmocnili uzurpátoři.

Mohl to potvrdit.

– Stal ses básníkem a novinářem své strany, máš blízko k jejímu vedení. Můžeme pořád věřit ujištěním, že u nás v Československu opravdu půjdeme vlastní cestou, jaká odpovídá našim demokratickým tradicím?

Jan se upřímně podivil.

– No samozřejmě... Přece náš ústřední výbor...

– ... je stejně formální plénum jako náš. Odpusť mi, ale právě u vás rozhoduje přece o všem a o všech politbyro! Mohu mít...

Pohlédl tázavě na své druhy. Oba kývli. Obrátil se znovu k Janovi.

– Mohu mít tvé slovo, že náš rozhovor budeš tlumočit přímo a výhradně nejvyšším soudruhům, kterým ty sám naprosto věříš? Má to sloužit společné věci.

– Ano...

– My tři zastupujeme silné křídlo strany, které v případě slabých záruk sloučení nedopustí. Chceme mít jistotu, že si i po něm zachováme dost nezávislosti, abychom mohli být, bude-li to třeba, vaší soudružskou opozicí. Že pojem demokracie nezmizí s názvem naší strany, ale přelije se i do vaší, jak jste nám to závazně slíbili letos v únoru, kdy jste nemohli vyřadit pravici bez nás. Můžeš a hlavně chceš se stát tím, kdo to pomůže zjistit i... zajistit?

Až teď si Jan všiml, že Kamila nechala posuvné dveře otevřené tak, aby se viděli právě jen oni dva. Hleděla na něho upřeně z houpacího křesla, text hry měla na klíně a paže založené za hlavou, jako když se s ním milovala. Odtrhl od ní zrak.

– Ovšem... Udělám, co budu moct.

Ten pohled utkvěl na jeho sítnici. Zapomněl na výtah a šel dolů pěšky, aby své rozrušení vydýchal. Když vyšel z domu, blížila se k Národnímu sedmnáctka, mohl ji klidně doběhnout. Odolal, rozhodl se jít do redakce pěšky a cestou si ujasnit, co po něm vlastně chtěli, co jim slíbil a co opravdu může udělat. Poradit se s Hudečkem? Byl jeho šéfredaktor, ale každý věděl, že je to stranická trafika pro předválečného okresního agitátora z Moravy sešvagřeného s Klementem Gottwaldem. Teringl! napadlo ho, ano, poradí se s Teringlem, je to přece jeho rezort...

V tu chvíli ho předjela černá tatrovka a prudce zabrzdila u chodníku těsně před ním. Muž vedle řidiče otevřel dvířka tak prudce, že do nich Jan skoro narazil, a zahalasil.

– Honziku!!

Znejistěl, zkoumavě si Jana prohlédl zblízka, ale ihned volal dál.

– Seš přeci Honzik Soukupů z Rudý jednoty, né?

To už se vysoukal z auta a pumpoval mu rukou.

– No a já jsem přeci Kája! Čest práci! Pořád bydlíš u mámy v Karlíně?

Jan nevěděl dál, s kým mluví. Ale ten muž ho rozhodně znal, a on si vždycky dával pozor, aby si nikdo z mnoha lidí, kteří ho oslovovali, nemohl myslet, že zpychl.

– Ano...

– Tak sedej!

– Ale já jdu ještě...

– Ať jdeš, kam jdeš, my tě tam hodíme! Přeci mi nedáš košem, chci tě ukázat tady soudruhům!

Otevřel i zadní dvířka a tak trochu ho do nich cpal, takže třetí muž, který tam seděl, se musel posunout. Jan zažil už nejedno

podobný přepad, kdy si ho neznámí soudruzi na chvíli přivlastnili, aby se jím mohli někde chlubit. Auto se rozjelo a pokračovalo přes křižovatku za kavárnou Slavia k Rudolfinu. Muž, který Jana přemluvil, nezavřel ústa, zatímco jeho dva společníci nejen mlčeli, ale nezdálo se, že vůbec poslouchají. Jan se v tom vyznával tím méně, čím víc zjišťoval, že informace neznámého soudruha z mládí souhlasí.

– Honzik byl náš karlínskej rudej komisař na všech přetahovačkách s fašounama i s poldama, a navíc uměl utřít v diskuzích každýho reakcionáře včetně starýho Fischera, ktorej blbnul masy socdemáckejma žvástama. Jediný, v čem ho Fischer kdy převez, bylo, že mu přebral kost, a to, soudruzi, nebyla žádná jiná nežli krásná a slavná herenda Kamila Nostitzová. Honzika koncem války přizabila v Rajchu bomba, ale náč mu eště vylepšila mozek, takže je dneska nejen známej básnik, ale redaktor Rud'asu a dokonce člen ÚVé naší partaje, pokud' nevíte, čímžto ho teda vezem služebně, né, Honziku? Nebo ti ted' mám říkat soudruhu?

Janovi to už bylo nepřijemné a navíc si všiml, že nečekaně zabočili před Rudolfinem k mostu na Klárov.

– To víš, že ne, ale jdu do redakce, přestoupím tu na tramvaj...

– No, to nepřichází do úvahy!

– Jak to...?

– Ponivadž mi právě došlo, že tě musím nutně představit někomu, kdo by mně nikdá neodpustil, že jsem tě nechal jen tak uplavat!

– Ale já opravdu...

– Klídek! Budeš mile překvapenej, že jó, soudruzi?

Soused i řidič souhlasně kývli. Nadále neznámý Kája žvanil a žvanil. Jan začal překotně uvažovat. Únos? Reakce už týdný hrozila násilnými činy, ale proč by měl být prvním cílem on? Ruzyně! blesklo mu, je zatčený! ale hned ten absurdní nápad zavrhl. Pomalu ho uklidňovalo, že mu upovídáný skládá další komplimenty. Lapili ho zřejmě, aby ho předvedli soudruhům na nějaké schůzi a pak to s ním vydatně zapili. Ale jak ho našli...?

Za kulatým náměstím v Dejvicích zahruli u moderního gymnázia doprava a vjeli do areálu bývalých arcibiskupských kolejí. Řidič troubil. Jan pamatoval, že odtud studenty vyhnali v třicátém devátém Němci, ale netušil, kdo tu sídlí teď. Naznačili to milicionáři, kteří jim ihned otevřeli bránu a vzápětí je odmávli dál. Auto zastavilo na dalším dvoře.

– Konečná! oznámil radostně halasný muž, – Honziku, vystupovat! Jeho soused už byl venku. Vysoukal se tedy i Jan a rozhlížel se.

– Kde jsme...?

– Hned se dovíš, slíbil mu údajný starý kamarád, – tak zatím čest! Vůz se smykem otočil do protisměru a zmizel.

Zmatený Jan pohlédl na zbylého. Ten mu už otvíral nejbližší domovní vchod. Stoupali po širokém schodišti budovy, která se jevila být liduprázdná. Jan si už byl jist, že všichni zdejší soudruzi jsou v sále, kde ho za chvíli uvítá potlesk. Nebál se. Uměl řadu svých veršů nazpaměť stejně jako ty, které ráno přednášel v rozhlase.

Dveře přímo proti schodišti ve druhém poschodí ho v tom utvrdily. Těsně před nimi si ze zvyku prohrábl vlasy a zhluboka se nadechl. Nebude hrát hloupého Honzu! Ne oni jeho, on převez je, až tam vstoupí jako člověk, kterého nelze vyvést z míry! Průvodce zaklepal, otevřel ty dveře, dal Janovi přednost a hned za ním zavřel. Sám zůstal venku. A Jan jenom zíral.

Velká místnost byla spartánsky zařízena nejjednodušším erárním nábytkem. Stál tu jen obyčejný psací stůl, tři spojené stolky pro konference, kancelářská skříň a starobylý sejf. Za psacím stolem seděl pod portréty Stalina a Gottwalda hubený civilista středního věku s ostře řezanými rysy. I bez uniformy působil jako vysoký důstojník. Byl ponořený do útlé brožury a nezvedl hlavu, když začal se zjevným potěšením recitovat.

Já, básník, nesním, ne, nic se mi nezdá!

Já vím a křičím svoji víru tmou:

*Nad chlévem světa zase vyjde hvězda.
Jen králové už při tom nebudou.*

Četl Janovy předvolební verše vydané spolu s agitkami dalších mladých básníků Kulturním kádrem. Pak brožuru odložil, vstal, jako by ho vymrštilo pero, obešel stůl a stiskl oběma rukama Janovu pravici.

– Soudruh Soukup! Ty jsi první z mladých českých poetů, který se rozhodl vykovat ze svých veršů zbraň v boji za komunismus. A já ti děkuju za sebe i za celou stranu. Prosím, posad' se.

Ukázal na prosté židle u konferenčního stolu. Nad ním visela na zdi mapa světa, kde byly rudě vyznačeny komunistické země včetně Československa. Jan se posadil. Byl vzrušený. Celá předehra dostávala hlubší smysl, než jaký si předtím dokázal představit. Muž šel ke skříni.

- Vodku?
- Děkuji... já nepiju.
- Cigaretu?
- Ani nekouřím...

Muž skoro pochvalně přikývl, vrátil se, ale neusedl do čela stolu, nýbrž přímo proti Janovi, kterému tak zblízka hleděl do očí.

– Kdo toho prožil, kdo píše a kdo se angažuje tolik jako ty, soudruh Soukup, tomu nemusím vykládat, že naše strana právě teď potřebuje složky, které křehké výhonky komunismu chrání. Jednu z nich vedu já, a proto jsem zvolil tak neobvyklý způsob tvého pozvání. Strana si tě cení natolik, že ti chce projevit výjimečnou důvěru: dát ti možnost bojovat za ni nejen slovy, ale i činy, a to na frontě, kterou není vidět, ačkoliv právě tam se rozhoduje, jestli naše mladá revoluce zvítězí nebo zahyne. Chápeš už?

Jan si uvědomil, že současně kývl i zavrtěl hlavou. Muž se chápavě usmál, vstal a donesl ze svého psacího stolu formulář, který položil před něho. Jan četl a muž mu zároveň vysvětloval.

- Je to závazek a slib tajného spolupracovníka Bezpečnosti, kterou právě zakládáme. Nabízíme je pouze skalním, kovaným soudruhům. Vzniká elita strany, která má, nech mě to říct trochu po tvém, vznešený úkol hájit její čistotu a prosazovat třídní spravedlnost, potom co ta buržoazní zkrachovala. Pro tebe máme už konkrétní úkol. Pokud ovšem...

Očima ukázal na papír. Jan se znovu pokusil číst, ale rozčilením ten krátký text skoro nevnímal. Znal několik dokonce o pár let mladších hochů z Karlína, kteří se v nedávné minulosti ze dne na den proměnili z rozjívených uličníků v sebevědomé muže. Předtím k němu vzhlíželi skoro s úctou, a náhle jako by k němu úplně ztratili respekt. Tušil, že je tak změnila práce pro stranu, ale nevěděl jaká. Teď slyšel vysvětlení. Pochopil, že se právě dostává mezi vyvolené, a byl tím tak zahlcen, že nedokázal normálně myslet. Maskoval to otázkou.

- To mám podepsat...?

- Jen jestli souhlasíš s každým slovem!

- Ale samozřejmě! Já jsem tím... ano, poctěn!

- Já řekl totéž, když strana oslovila mě. Přesto musím trvat na tom, aby sis to přečetl pořádně!

Zkusil to. Stále se nemohl soustředit na slova a tím míň na věty, ale smysl všeho mu byl jasný. Chvilí ještě předstíral, že čte, aby nebyl podezírán z povrchnosti. Konečně usoudil, že to stačí, vytáhl plnicí pero a podepsal se. Muž spokojeně vstal a podal mu přes stůl ruku.

- Blahopřeju ti, soudruh Soukup!

- I Jan rychle povstal. Po pevném stisku zas usedli.

- Řídit tě bude soudruh, který tě ke mně dovedl, ale mé dveře máš stále otevřené. Taky tvůj první úkol ti sdělím já a ty poznáš hned, jak se pro něj hodíš. Vlastně ho už plníš.

Odmlčel se a Jan se nedokázal nezeptat.

- Jaký...?

- Máš pro budoucí masovou stranu zachránit soudruha Fischera!

Jan nevěřil svým uším.

– Soudruha...

– Ano, Felixe Fischera, kterého, jak víme, dlouho znáš, velkého muže sociální demokracie. Toho bude příští sjednocená levice potřebovat jako jednu z vůdčích hlav!

– A jak ho... před čím ho mám...

– Soudruh Fischer má ke sloučení výhrady, a někteří lidé v jeho straně mají strach, že by jeho Ne ovlivnilo většinu v socdem. Proto nechybí ani hlasy, aby zmizel.

– Prosím??

– Ano, je na čase uvědomit si, že válka neskončila. Pro Západ byl nacismus jen zástupný cíl, jeho skutečným nepřítelem je Sovětský svaz a teď i všechny země, které se spolu s ním vydaly právě za tou hvězdou, o které básníš.

Ukázal k brožuře ležící na psacím stole.

– Proto znovu mobilizují Němce a proto platí i u nás jidáše, aby tu vytvoření jednotné strany zabránili.

– Ale soudruh Fischer...

– ... je kritický, ale čestný duch, legenda, která nám musí být zachována pro budoucnost, a proto se nesmí zaplést s renegáty, jakými jsou třeba Pýcha nebo Laštovička. Zatím je k nim počítán, a proto i vážně ohrožen.

– Jak ohrožen...?

– Máme bohužel signály, že fyzicky.

Jan se přímo vyděsil.

– Proboha, tak zasáhněte! Existuje snad stranická disciplína!

– U nás. Ale ne u nich!

Jan znovu nic nechápal.

– Kdo ho vlastně chce...

– No přece jejich lidi! Mladí horliví socdemáci, co už dávno pochopili historickou nutnost našeho spojení a považují jeho odpůrce za placené nepřátele. Jenže tyhle radikály nemáme pod kontrolou,

protože – nejsme spojeni, chápeš? Takže jsme to paradoxně my, kdo před nimi soudruha Fischera chtějí chránit. A my, to máš být ty!

– Ale jak...?

– Tys u něj dneska byl. Jaký z něho máš základní dojem?

– Jak jste říkal vy... opravil se, – jaks říkal, soudruhu, je kritický, ale zodpovědný.

– Co od tebe chtěl?

– Slíbil jsem, že to projednám s někým z vedení strany. Dal jsem své slovo!

Muž se na něho díval tak, že Jan očekával nátlak. Místo toho uslyšel vlídný tón.

– Rozumím. Ale možná to předběhnu vzkazem z politbyra, který může Fischerovi závazně tlumočit hned. Je to spolu s vyjádřením respektu k jeho osobnosti naléhavé doporučení, aby teď, sleduješ mě?, teď, kdy je drtivá většina v socdem stejně už pro sloučení, aby v zájmu své bezpečnosti a také úkolů, které ho čekají v jednotné straně, sleduj mě dobře! neodmítl pozvání, které je pro něho šťastnou shodou okolností na cestě, a nějaký čas přednášel na univerzitě ve Vídni. Kdy mu to můžeš důvěrně vyřídit?

– Zítra večer...?

– Výborně. Takže to by bylo zatím... ach! Pro náš styk musíš mít ještě krycí jméno, to pravé ať patří jen tvým básním. Jaké si zvolíš?

Protože Jana rychle nic nenapadlo, navrhl mu s vědoucím úsměvem.

– Co třeba Kamil?

8

Řekl jí to v ateliéru nazítří odpoledne, až se jim oběma zklidnil tep. Gauč tentokrát rozložil, než přišla, a pokryl čistým prostěradlem z domova. Nahá Kamila se vztyčila zděšená i rozhořčená.

– A to mi říkáš až teď??

Posadil se i nahý Jan.

– Strašně jsem tě chtěl. Báł jsem se, že bys hned ztratila chuť...

Opět odněkud vylovila pouzdro s cigaretami, zapálila si a teprve potom přiznala.

– Asi máš pravdu.

– Myslím, že oni ji mají taky, řekl Jan, – v dané situaci, jak mi jí líčil soudruh, který ji opravdu zná, je to pro tvého muže na čas přijatelné řešení.

Šlukovala rychle jako vždy, když usilovně přemýšlela. Pak se ho zeptala zpříma.

– To jsi ale nezařídil proto, abychom my dva mohli být spolu?

– No, Kamilo... jak si tohle můžeš...

Do tváře se mu nahrnula krev, ale ona pochopila, že ho nepřistihla, nýbrž urazila. Zamáčkla cigaretu do květináče a objala ho.

– Prosím tě, promiň!!

Ale chuť už ztratila. Sáhla po svém prádle.

– To musí vědět hned...

Dál byla jen praktická.

– Řeknu, žes mě vyzvedl po zkoušce!

Ve velkém dvoupokoji na nábřeží kouřila mocně dál, když Jan u kulatého stolu vyprávěl jejímu muži, co považoval za sdělitelné. Omluvil se, že nesmí prozradit zdroj, ale ujistil ho, že vzkaz může brát naprosto vážně. Felix Fischer po chvíli vstal a začal přecházet, jako by na fakultě diskutoval se studenty.

- To je vlastně vyhnanství!

Ti dva k tomu mlčeli.

- Navíc průhledně načasované tak, abych zmeškal sjezd. To si přece morálně nemohu dovolit!

- Přednášet je tvé hlavní povolání, namítla Kamila, - a možná jsi skutečně ohrožený!

- Proboha, proč bych měl být? Vedu normální vnitrostranickou diskusi, zkoumám pro a proti, abych pomohl najít správné řešení.

- Jenže to už našla valná většina, a někdo od vás tě vidí jinak...

Přeslechl ji a zastavil se nad Janem.

- Připadá mi to spíš jako zpravodajská hra! Tobě ne?

Odpověděla mu zase ona.

- Tu přece nemůže hrát prestižní rakouská univerzita! Ale ať je to náhoda nebo akt solidarity, přišly v pravý čas, tak to chápej jako pokyn osudu. Felixi! Sloučení je přece hotová věc i bez tebe!

- Tím spíš nechápu, proč by měl komu vadit opačný názor!

Protože pořád stál nad jeho židlí, cítil se Jan nucen odpovědět.

- Někomu jde možná o to, aby usnesení vašeho sjezdu bylo jednomyslné.

- To je přece fobie vás komunistů! Ale my jsme sociální de-mo-kra-ci-e, a zásadu, že demokracie je diskuse, chceme vnést i do příštího svazku s vámi. Právě názor menšiny dodává vítězstvím většiny důvěru!

V druhé části salonu začal zvonit telefon. Profesor chtěl k němu automaticky jít, ale Kamila ho předběhla.

- Neruš se, řeknu, ať zavolají později...

Sotva zmizela za spojovacími dveřmi, posadil se Fischer těsně vedle Jana, položil mu důvěrně ruku kolem krku a zeptal se naléhavě.

- Soudruhu Soukupe... nebo ti taky můžu říkat Jene?

- Jistě...

- Od koho je ten vzkaz??

- Je to reakce na to, co jsem vám měl zjistit...

- Čí??
- Dal jsem slovo i tam...
- A je z vašeho politbyra??
- Ano...
- Z jeho... nemoskevského směru??

Jan se nikdy nenaučil lhát.

- Rozhodně v tom byla zřetelná úcta k vám i obava o vás...
- Nemá mi ta výstraha jenom nahnat strach, abych se zesměšnil?
- Přišla mi upřímná...

Fischer se dál neptal. Nadále však měl ruku na Janově šíji, když se vrátila Kamila.

- Soudruh Laštovička...
- No co...?

- Soudruha Laštovičku porazilo auto... Byl na místě... Nedořekla. Fischer pomalu spouštěl ruku z Janových ramen a hleděl mu do očí s neskrývanou výčitkou.

- Už i u nás!?

9

Z redakce volal Jan číslo, které včera dostal poté, co ho muž označený za jeho řídicího důstojníka dovezl domů. Nikdo se nehlásil. Chtěl po matčině večeři dokončit novou bojovku agitující pro sloučení dosud rozštěpené levice. Zasunul do staré wandererky papír, aby si strojopisem odcizil rukopis, jak říkal, a poznal rychleji, co básni ještě schází. Ale nebyl schopen se soustředit, jak stále znovu marně vytácel stejné číslice. Nerýmovalo se to s včerejším ujištěním, že linka bude pro něho vždycky horká. Když se konečně našel a zkusil to naposled, aby vůbec něco napsal, telefon zazvonil.

– Co je? ozval se známý hlas.

– Co asi! řekl Jan podrážděně, – proč to nezvedáte?

– A kdo volá?

– Přece Jan Soukup.

– Neznám! řekl ten hlas.

– Jenže já vás poznávám, tak na co si hrajete??

– Ty snad nemáš krycí jméno, soudruhu?

Jan si nadal do blbců.

– Omlouvám se. Kamil...

– V pořádku. Co bys rád?

– Chci ihned mluvit s vaším... vy víte!

– Hoří to?

– Hoří!

– Buď za dvacet minut před barákem.

Klap. Druhý položil sluchátko. Jan byl dosud oblečený, zkusil projít předsínkou po špičkách, ale neuspěl. Matka vyhlédla z druhého pokoje, který sloužil jako obývací i její ložnice.

– Musíš ještě do redakce, Jeníčku?

– Ne, chci se trochu provětrat.

- Tak dej pozor!

- Na co?

- Píšete přece, že reakce zvedá hlavu...

Musel se usmát.

- Ale ne v Karlíně, mami, tady by o ni hned přišla!

Noc byla teplá a ulice tichá i prázdná, tady se vesměs vstávalo do práce v pět. Opřel se o první lucernu, kde ho matka už nemohla zahlédnout, a pouštěl si film posledních dnů od chvíle, kdy vkročil do lože kina. Zmatenému příběhu zatím příliš nerozuměl, ale vrátil mu Kamilu, a hlavně proto byl ochoten v něm pokračovat.

Černou taturu řídil opět sám muž, který ho dovedl do tajné pracovny. Pokud se včera tvářil nijace, dnes se choval přímo nevlídně. Sotva Jan zabouchl dveře, rozjel se a zeptal ostře.

- Tak co se děje??

- Musím mluvit s vaším... vlastně se mi nepředstavil...

- Tak jak ho mám poznat?

- Přivedl jsi mě k němu, soudruhu.

- Pak ti taky řek, že tě řídím já.

Jan se začínal zlobit.

- Tak proč nejsi k dovolání?

- Zatím to nebylo nutný.

- To bych právě rád probral s vaším... zřejmě náčelníkem! Slíbil mi, že mám k němu otevřené...

Muž za volantem mu vpadl do řeči.

- Dveře k němu, jak jsi viděl, otvírám taky já.

Zatáčel kolem jejich velkého bloku doprava a zase doprava. Jan kapituloval.

- Profesor Fischer nabídku přijímá.

- No to jsme čekali!

- Jenže má teď podmínku. Chce se dozvědět víc o smrti soudruha Laštovičky.

- Co víc?

- Co o tom ví politbyro.

Muž za volantem se podivil.

- Proč politbyro?

- Jednám s ním přece jménem politbyra... alespoň podle vašeho... nebo snad ne...?

- Co řek náčelník, platí.

- Proto chce Fischer vědět víc!

- No tak mu řekni, že polbyro ví to samý, co bylo v rozhlase. Zajel ho zřejmě ožralej šofér, kterej se zdejch.

- Tomu nevěří. Soudružka Laštovičková mu volala, že dala policii poznávací číslo auta, které dokonce zastavilo a couvlo, jako by se chtěl řidič přesvědčit, jestli její manžel žije. Dokud viníka nechytí, Fischer neodjede. Myslí si, že to byl atentát.

Muž za volantem okamžitě zvažněl.

- Jak atentát...?

- Politický.

- To myslíš jako vražda?

- To si myslí on.

- A kdo ji jako měl spáchat?

- Myslím, že myslel nás...!

- Aha... tak tohle dám dál!

- A co mu mám zatím říct?

Řidič zabrzdil.

- Nech to teď na nás! Zatím ho rozhodně nekontaktuj!

Znělo to jako rozkaz a stáli už zas na místě, kde Jan nastoupil. Pochopil, že audience skončila.

10

Když bylo brněnské školačce dvanáct let, srazil se pod oknem jejího pokoje městský autobus s nákladním autem. Nikdo neutrpěl ani oděrku, jen muž, který chtěl zrovna vystupovat, na místě zemřel. Její otec. Byl schopný inženýr, všestranný sportovec, dobrý zpěvák, náruživý čtenář, vášnivý divadelní ochotník, a Kamila ho milovala. Dlouho rozesmávala širokou rodinu a známé tvrzením, že si ho jednou taky vezme za muže. Po jeho smrti se přestala na léta smát.

Byla přesvědčena, že má nejbliž k filozofii, a začala se na ni už v patnácti připravovat i vzhledem. Oblékala a česala se nemoderně, nosila sukně pod kolena, nízké masivní boty a brýle s širokými obroučkami, přestože v nich byla obyčejná skla. Měla pak pokoj od kluků, kteří spolužačkám jenom kradli čas. Ona potřebovala každou minutu pro divadlo a na přednášky všeho druhu, od astronomie k hierografii, přestože jim často nerozuměla. Tak spatřila i profesora z pražské Karlovy univerzity, který přijel promluvit o vlivu Bible kralické na vývoj českého jazyka. Tentokrát jí neutkvělo nic, protože nebyla schopna myslet. Objevila muže, který měl pro ni auru jejího otce.

Sledovala jeho činnost v politice, vědě i osvětě, četla pozorně jeho stati i skripta, věděla, že je o čtvrt století starší než ona. Předplatila si Ilustrovaný zpravodaj, který ho někdy zachytil s cepínem nad tatranskou propastí a jindy zas při tenise s ministrem zahraničí Benešem nebo dokonce na koni při vyjíždce s prezidentem Masarykem. Zjistila si samozřejmě i to, že je ženatý, a podivně ji utěšovalo, že manželka je Francouzka a pár bezdětný.

Těsně poté, co převzala maturitní vysvědčení ozdobené samými jedničkami, se její život zcela zvrátil. Otcem založený ochotnický spolek nastudoval ke svému jubileu Švandu dudáka, a dva týdny před premiérou si zlomila nohu Dorotka. S pomocí matky uprosili

Kamilu. Pár kritiků a lidí od divadla mluvilo pak o zrození talentu, jaký se tu dlouho nezjevil. Brzy nato jí nabídla přijetí beze zkoušek brněnská konzervatoř, a pro ni to byl otcův vzkaz, který nesměla odmítnout. Na pražského profesora přitom nikdy nepřestala myslet.

Studovala lehce, a s bravurou už zvládala větší role na místních scénách. Brno jí však začínalo být těsné a ona pomyslela na Prahu. Než se jela podívat, jak se tam vlastně hraje, napsala svému idolu velmi dlouhý dopis. Žádala ho o krátké setkání, aby jí vysvětlil, čemu v jeho esejích nerozuměla. Felix Fischer pak před ní často vyprávěl, jak šel do Slavie na schůzku s doktorandkou dějin umění. Ani ne dvacetiletou krásnou dívku, držící jako poznávací znamení jeho knihu esejí, měl chvíli za jednu ze ctitelek, která ho chtěla zvláště mazaně ulovit. Úspěšný recept, jak se jich zdvořile zbavit, tentokrát selhal. Ohromila ho, tvrdil, svými znalostmi i chováním, nekoketovala s ním ani mu nelichotila, často mu oponovala nevyzrálým, ale osobitým názorem.

Byl to on, kdo rozhovor prodlužoval, a že náhle zavírali, zeptal se, kam ji může dovézt. Protože na Wilsonově nádraží zahlédli jen koncová světla vlaku a ona už v poledne opustila svůj penzion, pozval ji k sobě. Jeho žena, pravil, je v Paříži, ale mají stále připravený pokoj pro hosty. Ležela pak na posteli, odkud viděla svítit Petřínskou rozhlednu, a čekala. Věřila, že se její idol podobá otci i vřelým vztahem k ženám, a že netuší, co nevěděl nikdo kromě matky: byla pořád ještě panna. A tak se probudila. Dostala kakao od uctivé služky a od něho energickým písmem psaný vzkaz, že musel jít přednášet, cítí se velmi obohacen a přeje jí hodně štěstí.

Ještě ten den večer vyslyšela v Brně o málo staršího studenta medicíny, který se o ni ucházel od doby, kdy u ochotníků ztělesnil jejího Švandu. Byl bez sebe šťastím a za dva roky bez sebe zoufalstvím. Přestože chodila jen s ním, neřekla mu nikdy, že ho miluje. Neodstěhovala se od matky ani poté, co kvůli ní opustil kolej a namul za nekřesťanské peníze malý byt. Zatímco ho její matka hýčkala

jako budoucího zetě, ona mu nikdy nedovolila vstoupit do svého dívčího pokoje. A když ji na hostování pozvalo pražské Národní divadlo, vystoupila ze dne na den bez váhání z konzervatoře i z lásky.

Jako Ofélie byla pro zhýčkané premiérové publikum zjevením. Při její závěrečné sólové děkovačce přerostl zdvořilý potlesk v ovace. Na banketu v prvním poschodí divadla ji obklíčili muži i ženy žádající o podpis programu. Pak zahlédla Felixe Fischera. Na dálku ji pozdravil hlubokou úklonou, ale blíž nepřišel. Byla zmatená, opouštěla ji radost, rozhodla se jít za matkou, která už spala v její garsoniére. Rozloučila se i s režisérem, a ten se přitom vyznal, že ho uchvátila nejen jako herečka. Pak ale, jako by ji někdo vedl, zamířila rovnou k Fischerovi, který hleděl z okna na světla kavárny Slavie.

– Vidím, že jsem vás dneska neobohatila.

– Ne. Mě jste úplně vyloupila.

– Co tím chcete říct...?

– Dokázala jste mi, že jsem totální hlupák. Nechápu, jak jsem vás předloni mohl nechat odejít. Ale na opravu už je asi pozdě, že?

– Pozdě, řekla blaženě, – ale přece!

Tentokrát ji uvedl do ložnice.

Štěstí ji zavalilo jako v kýčovitém románu. Jeho manželku před časem okouznil francouzský diplomat, takže požádala o diskrétní rozvod. Žila už trvale v Paříži, a služebná v domě na nábřeží začala říkat milostpaní Kamile. To se zřejmě doneslo madame Fischer, protože se náhle chtěla vrátit, což jí však monsieur důrazně rozmluvil. Začala tedy dělat alespoň drahoty. Rozvod se vlekl, ale Felix svou lásku neskrýval, naopak, stejně jako ona jeho, vtáhl i on ji do svého života. Rychle jí otevřel divadlo světa. Ten podle něho hleděl na zdivočelého Hitlera jako zblblý králík na kobru, místo aby se mobilizoval k obraně. Láska umocnila argumenty. Proto vystoupila Kamila jako hvězda večera v Lucerně na první velké manifestaci proti fašismu.

O ruku ji Felix požádal ještě v den svého rozvodu. Brali se tři dny před tím, než v Mnichově zasedli nad mapou Československa

Hitler, Mussolini, Daladier a Chamberlain. O půl roku později, v noci ze čtrnáctého na patnáctý březen 1939, byl probuzen vzkazem od předsedy sociální demokracie Pýchy, že zemi právě okupuje německá armáda a on bude ráno pravděpodobně zatčen gestapem jakožto důvěrník Masarykova nástupce Edvarda Beneše. Ten se na podzim vzdal prezidentství a emigroval do Anglie.

Kamila už hrála Julii, na kterou se stály fronty. Bez ní by její nové divadlo mohlo zavřít. Dohodli se za pouhou hodinu, že Felix odjede do Londýna okamžitě, a ona jak nejdříve to půjde. Jeho plán se zdařil. Její ztroskotál. Dříve než bylo představení kvůli provokacím českých fašistů v hledišti staženo, Němci neprodyšně uzavřeli hranice. Byla zoufalá. Přes britskou ambasádu to oznámila svému muži a dostala od něho naléhavou prosbu, aby se s ním naoko rozvedla. Krátce nato protektorátní úřady divadlo zavřely a jeho šéf skončil v německém koncentračním táboře. Ona se pak dozvěděla v Národním, které ji až do té doby stále zvalo zpět, že má bohužel, bohužel! zákaz veřejně vystupovat.

Odjela do Brna, pár týdnů učila na konzervatoři, odkud zběhla jako žačka, a pak už nesměla ani to, živila se tedy spolu s matkou pletením svetrů. Její Švanda dudák už byl doktor a ženatý, ale vzkázal jí, že se okamžitě rozvede a bude pečovat o ně obě. Sešla se s ním v Grandu, aby se omluvila za minulost i pro budoucnost. Poprvé viděla mužského slzet.

Sousedé jí občas pošeptali, jak krásně promlouvá z Anglie Felix Fischer a že pokaždé končí slovy Dobrou noc a pevnou naději. I na jejím rádiu visel povinný červený lístek s výstrahou Pamatuj, pamatuj, že poslouchání cizího rozhlasu je přísně zakázáno a trestá se vězením nebo i smrtí! Vysílání Volá Londýn nikdy neslyšela, ne ze strachu, ale protože se bála stesku, který by v ní vyvolal ten lehce zastřený a těžce milovaný hlas.

V létě 1944 ji totálně nasadili v Říši a poslali do Drážďan. Tam našla svého třetího milence a rozhodla se, že bude i poslední.

11

Byla toho vzdáleného příběhu a své současné lži plná i teď, kdy jejich služebná odklízela zbytky večere a lila jim do míšeňských šálků čaj. Jan se celý den neohlásil. Felix zachovával svůj anglický klid, ale Kamila cítila jeho vnitřní napětí. Nervózně kouřila a snažila se myslet pozitivně.

– Určitě se přihlásí, jakmile bude něco vědět. Ale ať řekne, co řekne, já tě prosím, nečekej dál a jed'. Strachem o tebe už ani nevím, co na scéně říkám, já to snad vzdám sama, než mi tu roli vezme Emil.

Cítila se rozpolcená. Milovala Jana znovu stejně jako v Drážďanech, ale od rozhovoru s Laštovičkovou ženou ji ovládlo vědomí, že v téhle situaci nemůže, nesmí! opustit muže, kterého měla tak velice ráda před ním. Bránila se, že vinu na všem nese vyšší moc, ale hned se zas obviňovala z falše a sobectví. Zmocnila se jí panika a v té se začala chovat jako Julie Kapuletová.

– Bože, ano! Položím ji a pojedu s tebou!

Reagoval kategoricky.

– V žádném případě! Přišla jsi kvůli mně o nejlepší role už za Němců, to si podruhé nevezmu na svědomí.

– Role jsou role a život je život, ten máme jen jednou.

– Kamilo, já tě snažně prosím, jsi možná ve svém nejlepším údobí, zůstaň v Praze. Tohle zešilení nemůže trvat dlouho, a my dva jsme už přežili nesrovnatelně horší!

– Nevím, jestli je horší bát se nepřátel nebo vlastních lidí!

Její muž vypadal, že potřásá hlavou sám nad sebou.

– Sílí ve mně dojem, že jsem špatně analyzoval stav naší společnosti... To sloučení je zřejmě historicky oprávněné!

– Co tak najednou?

– Pomalu, ale jistě si přiznávám, že komunisti nesporně prokázali mnohem větší výdrž a podali lepší výkon než naše strana. Za protektorátu i teď.

– No a?

– Snad jsem opravdu zkamenělina, kterou děsí přirozená síla mládí...

Bubnoval prsty, jak ho dosud neviděla. Náhle se rozhodl sám.

– Pozitří jedu! Na Laštovičkův pohřeb jdi, prosím, za mě, já dám svou nepřítomností najevo, že z něho v žádném případě nesmí být demonstrace, která by stranu rozštěpila nadobro. Sjezdu napíšu otevřený dopis, že přijmu za své rozhodnutí většiny, na tu svou podmínku zkusím zapomenout, ale budu mít ještě jednu prosbu k tobě.

– Myslela jsem na to. Pokusím se, aby premiéra připadla na sobotu! Chci tě mít přítom.

– To nejspíš nestihnou, ale... chtěl jsem něco jiného. Ty přece Janovi důvěřuješ?

Že na to nebyla připravena, znejistěla.

– Ovšem...

– Říkala jsi, že byl v Drážďanech něco jako tvůj mladší bratr!

Našla hbitě dobrou repliku.

– Toho jsem přece vždycky chtěla mít, když už jsem v tobě nenašla tatínka!

Žert nezabral.

– Říkala jsi, že žije u matky...

– Říkal on...

– Ty nejsi zrovna nejpraktičtější. Cítil bych se v Rakousku mnohem líp, kdyby bydlel tady.

Lekla se.

– Jak tady??

– V hostinském. Je to přece velký pokoj. Ostatně není ti divné, že tak pěkný a nadaný chlap je pořád ještě sám?

Bleskurychle se vrátila k někdejší lži.

– Řekl mi v tom kině, že se ještě nevyrovnal se ztrátou své dívky... jméno už nevím, napsal o ní svou sbírku...

– Ano... Tím spíš oplat', co mu dlužíš, vezmi ho od maminky a vod' s sebou místo mne, třeba se ho ujme některá z kolegyň.

Neměla slov. A on ji přímo přemlouval.

– Nás dva všichni dobře znají, nikdo v tom nebude vidět nic špatného, a já bych měl jistotu, že tě ochrání stejně, jako to uměl v Říši.

V předsíni ostře zazněl zvonek. Kamila se tím vzpamatovala.

– Prosím tě, nezvi ho hned, musím si to nechat projít...

– Rozumím... ale neboj se toho. Já nejsem Othello!

Stačil se ještě zasmát, než zaklepala a vešla Stáňa, těsně následována dvěma civilisty. Druhý nesl plochý látkový pytlík.

– Pane profesore, milostpaní... ti páni jsou od policie...

Už se sami legitimovali, ale chovali se divně. Jako by Kamilu vůbec neviděli a Felix tu byl sám.

– Smím vidět váš doklad, pane profesore?

Sáhl si do náprsní kapsy a podal prvnímu útlou knížku, do níž mu sekretariát ráno obstaral vízum.

– Stačí pas?

Vzal ho a dokonce se pousmál.

– Naprosto.

– A oč, pánové, jde?

Ten muž do pasu ani nenahlédl a mluvil dál.

– Vyslovil jste podezření, že na místopředsedu české sociální demokracie byl spáchán politicky motivovaný atentát?

– Byla to jen domněnka a já jsem požádal o její vyšetření.

– Byli jsme jím pověřeni my dva.

– Ano...?

– A tady je výsledek.

Druhý muž vyňal z pytlíku dvě automobilové poznávací značky.

- Je to přece číslo, které udala manželka poškozeného?

Felix se potěšil.

- Takže jste ho našli! Gratuluji. Bude souzen pro zabití v opilství?

- Ne.

- Tak za co?

- Za nic. Je mrtev. Jeho opilá jízda skončila ve Vltavě, můžete být nejdůležitější u jeho kremace.

Vyňal z náprsní kapsy složený papír a podal mu jej.

- Tady je parte.

Kamila poznala, že Felix neví jak reagovat. Muž dal kolegovi pokyn, aby obě tabulky zase uložil do pytlíku, a náhle se loučil.

- Na shledanou.

Felix ukázal na dokument v jeho ruce.

- Můj pas.

Muž jej zasunul do své kapsy.

- Ten si zatím necháme.

- No moment, pozítří mám jet do Vídně!

- Právě proto. Do zahájení trestního řízení musíte zůstat zde.

- Řízení s kým...?

- Přece s vámi. Rozšířil jste poplašnou zprávu, která by mohla zmařit sjednocení dvou našich nejvýznamnějších politických stran. Budete obeslán.

A šli.

Kamila spěchala k telefonu.

12

Matka odešla po večeři na plenárku uliční organizace, kam Jan dávno docházel jen svátečně, aby se neřeklo. Pokračoval v psaní, ale verše se vzpíraly. Nedomluvil si s Kamilou další schůzku a teď si netroufal zavolat ani ji. Rozhodoval se, má-li znovu volat muže, který mu byl přidělen. Nebo spíš on jemu? Sotva. Strana velí Bezpečnosti, ne naopak! Zazvonil telefon. Byla to Kamila, rozčilená, jak ji nikdy nezažil. Po rozhovoru s ní bez váhání vytácel tajné číslo. Levou rukou držel sluchátko a pravou rozepínal kabátek pyžama, aby urychlil převlek. Zvedni to! Zvedni to! zaklínal toho na druhé straně. Volaný opravdu zvedl, a on se už nespletl.

– Tady Kamil!!

Černá tatrovka dorazila s šoférem, kterého neznal. Dva známé obličejě spatřil až v pracovně. Jeden za psacím stolem pod portréty, druhý na židli proti stolu. Pravděpodobný náčelník Janovi ukázal na židli vedle svého podřízeného. Vzápětí měl Jan nepříjemný dojem, že je u výsledku.

– Tak co je??

– Profesoru Fischerovi vzali cestovní pas.

– Kdy?

– Asi před hodinou.

– Kdo?

– Policie.

– Která?

– To nevím.

– Proč?

– Má mít proces.

– Jaký?

– Snad pro pobuřování. Že označil dopravní nehodu soudruha Laštovičky za politickou vraždu.

– Kde?

– Vlastně jen přede mnou. A já jsem to řekl jediné osobě.

Jan ukázal na souseda. Ten seděl celou dobu vojensky vzpřímeně a teď jen podotkl.

– Hlásil jsem vám.

– Zjistěte přes naše soudruhy, kdo v tom může jet. Ale pozor! Nikoho nevyplašit!

– Provedu!

Řízně vstal a pochodoval ke dveřím. Poté, co za nimi zmizel, sáhl náčelník do zásuvky, vytáhl Rudé právo, rozevřel je a opět recitoval, tentokrát Janovu poslední bojovku.

*Nemá tvář supy,
nechodí maskovaný,
netiskne v kapse pažbu pistole.
Může mít v klopě
odznak Gottwaldovy strany
a Leninovu bystu na stole!*

Složil noviny a položil je před sebe opatrně jako vzácný tisk.

– To jsou přímo věštecké verše, soudruh Soukup! Jak tě vůbec napadly?

– Nevím... Vlastně... když uzenář v naší ulici, co ještě loni volal, že hvězdy patří ke zdi, strčil do výkladu portrét soudruha Stalina a chtěl vstoupit do naší základní organizace... ovšemže marně!

– No a takových se teď objeví tisíce, a nebudou to uzenáři, ale mozky s kriminální inteligencí, které se pokusí zničit stranu zevnitř. Právě proto nezbytně potřebujeme charismatické myslitele jako je profesor Fischer, a právě proto na něho budou různé živly pořádat hon. Tvoje úloha je teď přímo klíčová, a strana je šťastná, že tě našla včas.

- Ale co konkrétně...?
- To ti řeknu, až budeme moudřejší.
- A kdy to...

Podřízený se vrátil.

- No?
- Museli to být oni!
- Určitě?
- Stoprocentně. Mají už zřejmě svého soudce i státního zástupce. Jan se díval z jednoho na druhého.
- Kdo...?

- Jména uslyšíš, až je začneme sbírat. Naši soudruzi se právě snaží rozkrýt, kdo z nepřátel se už stačil uhnízdit ve státním stranickém aparátu, pak jim za jejich zločiny upletem smyčku. Ono je totiž možné...

Odmlčel se, jako by to nemohl strávit.

- Soudruh Fischer měl možná pravdu!
- Že to byla...?
- Vražda.

Jan neměl slov.

- Zatím je to taky jen podezření, ale vážné. Tvé poslání je rozhodně ještě naléhavější než dřív. Právě ty máš soudruha Fischera zachránit.

- Ale jak...?
- Než budeme s to všechno vyšetřit a spolehlivě zajistit jeho přežití, musí pryč.

- Kam?
- Tam, kam měl. Do Rakouska.
- Vzali mu přece pas!
- To byla součást komplotu. Teď musí odejít ilegálně.
- Jak...?
- Přes zelenou hranici.

Jan byl naprosto zmatený.

- Soudruh Gottwald na posledním ústředním výboru prohlásil, že už přes ni neproklouzne ani myš...

- Myš ne, ale soudruh Fischer si může třebas i zpívat do kroku. Protože nové Pohraniční strážní velíme my. Takže mu zítra večer tajně otevře bezpečný koridor.

- A co u toho mám já...?

Náčelník mu to vysvětlil skoro slavnostně.

- Ty ho tam dovedeš, aby měl jistotu, že to není podraz.

13

Čekal v jednu odpoledne ve Slavii až v zadním rohu, pod zelenkavým obrazem pijáka absintu. Kamila mu nechala vzkaz u matky i v redakci, že si vyprosila, aby mohla ze zkoušky dřív. Přišla jako vždy v šátku, dokázala projít nenápadně až k němu, sedla si zády k lokálu, ale veškeré její úsilí zůstat nepoznána zhatil vrchní, který nadšeně zahlaholil.

– Paní Nostitzová, jaká čest! Čím mohu posloužit?

– Dám si kávu...

– Se šlehačkou?

– Bez...

– Se zákuskem?

– Bez...

Byl by tu snad stál dál, kdyby se už neobrátila k Janovi.

– Tak co??

– Kamilo... mám špatné zprávy.

– Paní Nostitzová, nebudete se zlobit, když vás poprosím...

Starší dáma jí podávala pero a kartičku.

– Můj syn je do vás blázen!

Podepsala se, ještě se na dámu usmála a už i jí ukázala záda.

– Jaké??

– Ježíš, paní Nostitzová, můžu vás taky prosit?

Další obdivovatelka si prosila podepsat jídelní lístek. Jan se po jejím odchodu podivil.

– Nechápu, proč jsi nechtěla do ateliéru!

– Dneska bych se tam necítila!

– Rozumím... no tak se pojd' projít!

Položil na stůl bankovku a oba se dali na ústup, provázeni zvědavými pohledy celé kavárny. Vyčkal, až za křižovatkou u Národního

přešli kolem pojízdné trafiky můstek na Žofín, a pak jí řekl vše důležité v několika větách. Vynechal jen místo a osoby. Šokovaná Kamila se zastavila pod odkvétajícím bezem.

– To nemyslí vážně!!

– To myslí smrtelně vážně. Soudí, že Laštovičku srazili, aby zastrašili odpůrce sloučení, a že Felix tu má být zadržen, aby jim z Rakouska nevpadl do zad a mohli ho případně taky umlčet.

Zrychlila krok, jako by chtěla někam utéct.

– Ale proč??

Existuje důvodné podezření, že radikálové v jeho straně ho mají za zrádce dělnického hnutí.

– Ještě nedávno byl zrádce vlasti. Prokristapána, kde žijeme?

– Je to jen jiná válka, Kamilo, ale jak vidíš, nejste v ní sami. Naše strana na rozdíl od jeho vlastní si Felixe Fischera váží a udělá všechno, aby ho nedostali.

– Ale kdo? Kdo jsou ti oni?

– Podle další verze západní agenti, kteří zabili, anebo donutili k sebevraždě Jana Masaryka za to, že se přidal k nám! Komu ta smrt posloužila? Komunistům nejmíň! A tohle by nám přišli zas!

– Jenže Felix se k vám právě nepřidává!

– Ale moudře diskutuje a čestně vyjednává. Proto má být právě on ten pevný bod, který bude sjednocená strana potřebovat nejmíc.

– Pro ni to postrádalo logiku.

Tak proč ho vaši nejsou schopni ochránit doma?? Ted' máte všechnu moc!!

Protože ještě nerozbili tu síť. Kamilo. A už fakt, že si pro záchrannou operaci vybrali mě, jako si mě předtím vybral sám Felix, přece něco vypovídá.

Vzpomněla si.

– Než mu vzali pas, požádal mě, abys bydlel u nás...

– Ach ne...!

– Rozmlouvala jsem mu to.

Znepokojil se.

– Proč?

– Měla bych pocit, že má odejít právě proto...

Uklidnil se.

– Já ti rozumím. Ale teď vůbec nejde o nás dva, jen o něho!

Obešli celý ostrov a vrátili se na můstek vedoucí k nábřeží. Opět míjeli krámek na kolech. Prodavač právě přidával k vyvěšeným novinám čerstvé. Kamila potřásala hlavou.

– Ne, Jene, to Felix nepřijme. Je opravdový muž.

To mu znovu podráždilo žaludek, ale jeho zrak současně utkvěl na zvláštním vydání Práva lidu. Rozrušeně se obrátil ke Kamile.

– Ten další soudruh tehdy u vás... Pýcha...

– Co je s ním...?

Ukázal na noviny. V černém rámečku stálo velkými písmeny jméno JOSEF PÝCHA a za ním byl křížek.

Vyděsila se.

– Musím do divadla! Požádám Emila, aby mi dal dva dny volna nebo výpověď. Je skalní komunista, ale Felixe si vždycky vážil. Tomu to pak řekneš sám. Zrovna píše nekrolog za Laštovičku...

Přímo za ní viděl okna jejího domova.

– Mám k němu jít hned, nebo mě vyzvedneš ve Slavii?

– Ne ne! Felix mě dávno poučil, že se o některých věcech nemá mluvit v našem bytě.

– Počkej... Myslíš, že vás někdo odposlouchává...?

– Myslím, že si to myslí on.

Stále hleděla na zvláštní vydání a Jan viděl, jak se otrásla.

– Každopádně ho přivedu do ateliéru, řekla a přitáhla si šátek k tváří, – najdeš si čas?

– Dneska mám dokonce tvůrčí den, ale čas pro tebe i Felixe budu mít, Kamilo, vždycky!

Byla tak ustaraná, že mu nepoděkovala. Ani se s ním nerozloučila!

14

Do ateliéru nebyl zaveden telefon, a tak se Jan cestou stavil v budce. Přece jen chtěl požádat Teringla o schůzku. Neznámý mladý hlas mu stroze sdělil, že soudruh nemá čas. Jan se nedal odbýt. Je člen ústředního výboru strany a musí se poradit ve vážné záležitosti! Hlas se nevlídně ptal v jaké. Jan řekl, že jde o profesora Fischera ze sociální demokracie. Hlas ho teď o poznání zdvořileji požádal, ať se ozve za čtvrt hodiny. Felix a Kamila nemohli přijít dřív, takže stál před budkou a doufal, že bude brzy moudřejší. Zavolal přesně za patnáct minut, ale jakási dívka ho žádala o malé strpení. Naházel do přístroje skoro všechny mince a lámal si hlavu, kde vezme další, ale to se už naštěstí suše ozval mladík.

– Soudruhu, soudruh má fůru práce. Ale vzkazuje, že byl podrobně informován, děkuje ti za ochotu a přeje zdar. Práci čest.

Jan byl nespokojen hlavně se sebou. Ztratil obvyklou jistotu a neutěšovalo ho, že se mu to stalo v neobvyklé situaci. Děťství prožil se svou rodinou a s celou proletářskou čtvrtí jako svár bohatých a chudých, dospívání s většinou rodáků jako střet Čechů s Němci. Oba konflikty byly přehledné a on v nich zaujal pozici, za kterou ručil celou osobností. Podivná hra, do níž ho jistě nechtěně zavedl profesor Fischer a pak dramaticky dostrkali soudruzi z Bezpečnosti, měla nejasná pravidla. Musel si je vyložit sám, a už se chvílemi podezříval, že napomáhá odjezdu Kamilina muže opravdu proto, aby ji tu měl jen pro sebe.

V ateliéru na ně čekal dobré dvě hodiny. Mezitím dvakrát uslyšel zprávy rozhlasu. Pokaždé je otvírala vzpomínka na posledního ze zakladatelů Československé strany sociálně demokratické, který zemřel ve věku dvaasedmdesáti let na infarkt. Hned potom Jan přístroj vypínal a přecházel mezi sochami a štaflemy po místnosti, jako

by to byla vězeňská cela. V chůzi usilovně přemýšlel, ale za celou dobu ho nenapadlo, jak má jednat. Pak uslyšel, že v podkroví zastavuje výtah, a uložil si alespoň, že bude přísně objektivní a touha po Kamile nesehraje v jeho chování nejmenší roli.

Pár sem přinesl vlastní napětí. Na Kamile bylo znát rozčilení. Felix Fischer zachovával svůj pověstný klid Angličana trochu křečovitě, když podal Janovi ruku a rozhlédl se po místnosti, jako by přišel na kávu.

– Opravdu bizarní. Čí to je?

Ptal se kupodivu Kamily, která raději pokrčila rameny. S odpovědí si pospíšil Jan.

– Bývalého spolužáka. Pokud nepožádal o švýcarský azyl, vrátí se za měsíc. Klíče mám jen já. A teď vy.

Podával mu je na kroužku.

– A co my s nimi?

Jan ho naléhavě požádal.

– Zůstaňte zatím tady!

– Proč?

– Množí se známky, že jste skutečně ohrožen.

– Jestli i kvůli soudruhu Pýchovi, tak ten byl po dvou infarktech!

Kamila skoro vykřikla.

– Jenže Laštovička byl aktivní sportovec!

Její muž k ní mluvil jako k nemocné.

– Už hodinu tě prosím, neplet' to dohromady. Rodina mi potvrdila, že Josef šel už na schůzku k nám přes protest svého lékaře.

Kamilu nepřesvědčil.

– Felixi, poslechni si Jana! Hrozí ti nebezpečí a musíš pryč!

Víš, co řekl Jan Lucemburský: toho bohdá nebude, aby český král, a já říkám český sociální demokrat! z boje utíkal.

– To není útěk!

Jan se opět vmísil.

– Prosím vás, sedněte si...

– My si snad tykáme, nebo už ne?

– Ale jistě! Prosím tě, soudruhu Fischere, sedni si!

Felix usedl na pohovku. Jan potlačil vzpomínku, že se tam už dvakrát miloval s Kamilou, a držel se svého předsevzetí. Opakoval bez emocí ze včerejšího setkání, co směl, a pak to shrnul.

– Mám ti vyřídit, že vedení naší strany nařídilo utajené, ale přísné vyšetření všech okolností obou úmrtí. A že tvůj odchod bude zcela bezpečný, za to ručím já osobně, proto tě mám doprovodit po vyzýčené trase skoro až ke hranici, za ní si tě vyzvednou naši rakouští soudruzi. A že tvůj pobyt v Rakousku bude oznámen, až ti tam co nejdříve dojde nový pas, čímž se tvůj pobyt zlegalizuje. Pak tě i naše strana na slučovací sjezd navrhne v tvé omluvené nepřítomnosti do nejužšího vedení.

Fischerovi to pořád nestačilo.

– Kde a jak dlouho se tam mám schovávat? To je přece trapné!

Teď mohl Jan překvapit i Kamilu.

– Pobyt začne v sanatoriu.

Kamila se potěšila.

– Ten potřebuješ už dávno, Felixi!

– Všechno se dozvím do nejmenších podrobností dnes večer, navázal znovu Jan, pokud přijdu s tvým zásadním souhlasem.

A dokdy mám trčet tady?

Dlouho neobývaný ateliér skutečně nevyhlížel pohostinně.

– Jen přes noc!

– A jak všechno vysvětlím svým soudruhům?

– Nejlíp asi dopisem. Převládá názor, že diskuse u vás už v podstatě proběhla a myšlenka sloučení má v tvé straně čtyřpětinovou podporu. Až jim to z Vídně napíšeš, bude tvůj dočasný odjezd uvítán jako důstojné gesto, kterým končíš spor a neztrácíš tvář.

Fischer náhle jako by o léta zestárl. Pevné držení těla povolilo, hlas ztratil plný zvuk.

– Nic s sebou nemám...

Měla pravdu! přiznal si Jan.

Kamila přisedla k svému muži.

– Umím tě dobře zabalit. A Emil mi musel dát volno.

Jan uvažoval, jestli si je té absurdní situace na pohovce vědoma.

Ozval se jeho žaludek.

Její muž rezignovaně kývl. Obrátil hlavu k Janovi.

– Vlastně jsem chtěl, abys bydlel u nás...

– To by ted' nebylo vhodné...

– Chápu... ale pozor mi na ni dáš?

– To ti slibuju!

Říkal to i Kamile, ale ta měla dál oči jen pro Felixe. Musel ji vyrušit.

– Budeš tady, nebo doma?

Zas mluvila jen k manželovi.

– Přinesu sem tvé věci a zůstanu. Stáně řeknu, že jedeme do přírody a ty se tam trochu zdržíš.

– Výborně, připomněl se jí Jan, – a vezmi mu i boty na túru. Přijdu sem ráno.

Zatoužil s ní aspoň chvilku mluvit o samotě.

– Mám na tebe počkat?

– Ne. Je tu někde čaj? Uvařila bych mu ho.

Šla s Janem do kuchyně, aby jí ukázal, co tu už dobře znala. Věřil proto, že mu tam pošeptá, kde a kdy má na ni čekat. Ale ona jen zažehla zapalovačem plynový sporák a točila do konvice vodu. Zklamaně to vzdal, vrátil se do ateliéru, položil klíče na stůl, pozdravil Fischera a vyšel z bytu.

15

Kamila nechala Felixe, aby sám rozložil gauč a vytáhl složené prostěradlo. Že na něm spala s Janem, teď nehrálo roli. Byla tu s mužem, který jí kdysi ve snech nahradil otce. S mužem, na něhož se marně těšila v jeho hostinském pokoji. S mužem, který se jí po první pražské premiéře hluboce poklonil. S mužem, s kterým se řadu měsíců šťastně milovala. S mužem, který ji musel opustit během jediné hodiny. S mužem, na něhož věrně čekala pět let. S mužem, kterého opustila v nouzi tělem duší. S mužem, k němuž se z nouze vrátila. S mužem, jehož si nikdy nepřestala vážit. S mužem, kterého právě podvedla. S mužem, k němuž ji přesto vázalo pevné pouto. Ke všem těm mužům teď přilehla.

– Lásko... v podobném kuse jsme přece spolu už jednou hráli...!

Líbala ho po mnoha týdnech na stejném loži, které před pár desítkami hodin sdílela s Janem, a vnímala teď zas jenom Felixe.

– Víš ještě, na cos mě tenkrát sebral před nosem všem těm krásným mladým básníkům? Byl jsi chlap. Tak buď chlap i teď! Tady jsem, Felixi, já jsem pořád tady!!

On na to opravdu uslyšel a jeho chvilková ochablost rázem zmizela.

16

Janův Řiditel, jak v duchu říkal svému důstojníkovi, ho podle dohody zavolal do redakce a čekal na něho za dvěma rohy. Zastavil pak v Karlíně u Vltavy nedaleko Janova domu. Padal večer, začalo pršet, rozkopanou náplavku opustili dělníci a místní necítili potřebu korzovat v blátě. Když mu Jan odmítl sdělit, kde teď Felix Fischer je, řidič se pohoršil.

- No to mi musíš říct!
- No to neřeknu.
- Mám kvůli tomu zase shánět náčelníka?
- Ne, protože mu to taky neřeknu.
- Hele, nepodepsal jsi náhodou závazek, že...

To už se namíchl Jan.

- Převzal jsem stranický úkol chránit soudruha Fischera. A ten právě plním. Je na bezpečném místě a tam zůstane, dokud nebudu přesně vědět co dál! Já pořád nevím, kdo jsi ty, soudruhu, ale já jsem Jan Soukup, člen ústředního výboru strany, který je mezi sjezdy její nejvyšší orgán! Chápu i svůj závazek u vás jako stranický úkol nás všech, takže se mnou laskavě nejednej jako s podřízeným, ano?!

Muž za volantem na něho hleděl dost podivně, ale už se ke své otázce nevrátil. Pokrčil rameny a otevřel tlustou obálku, kterou vytáhl zpod sedadla. Ještě se znovu ujistil, že se k nim nikdo neblíží, a pak už komentoval, co Janovi předává.

- Jízdenky... Místenky... Průvodní list... vízum pro okupační správu Rakouska, je to vlastně pas... Šilinky... Dolary... Pozvání z univerzity... Poukaz na sanatorium... Kontakty, kdyby něco neklaplo... A teď to hlavní!

Rozložil na kolenou turistickou mapu Jižních Čech a ukazoval.

– Budějovice, Kaplice, hranice. Příjezd v šestnáct třicet jedna, pokoj v hostinci U Lva zmluvený Správou katastrů. Legenda: čekáte na vzkaz, jestli máte spát tam nebo vás povevou dál. Pak večere, no a ve dvacet nula nula zdravotní procházka touhle lesní cestou, ale bacha!

Zapíchl do mapy prst.

– Čteš tu ten potok?

Jan pátral marně.

– Kde...?

– Tady ta nitka. Je tři kilometry před čarou. Ty už ani krok, rozumíš? Ani krok! On půjde dál, mine obě hraniční cedule a narazí za další kilometr na myslivnu, kde ho budou čekat naši rakouští soudruzi. Ty se vrátíš pokud možno klusem před nádraží, kde tě ihned nabere náš vůz. Do půlnoci jseš tu a můžeš si ještě užít, v Praze je prej spousta slaměnejch vdov.

Dost drze se zašklebil.

Jan vystoupil z auta o domovní blok dřív a uvažoval, nemá-li se vrátit do ateliéru. Měl teď dobrý důvod. Ale táhl ho tam hlavně neklid. Kamilino chování ho znejistilo. Jako by se přivracela zpátky k manželovi. Stál v houstnoucím dešti a bojoval se sílícím pocitem, který dobře znal, vždyť ho tísnil celá léta mezi Lucernou a Drážďanami. Felix Fischer mu navíc znovu nepřišel jako stařec. Exil ho povýšil na legendu, přání pevné naděje mělo dosud množství pamětníků. Jeho současný politický zápas imponoval i současníkům, a v dané krizi ho obdivoval Jan sám, tím spíš jistě Kamila.

Felix je opravdový muž! řekla na ostrově a chovala se pak, jako by s ním byla v ateliéru sama. Janův žaludek opět zbolel, jak jej sevřela úzkostná závist. Naštěstí zafungoval pud sebezáchovy. Kdyby se tam vrátil a opravdu je vyrušil, musela by ho mít za žárlivého slabocha. Přinutil se do kroku a pokračoval v cestě domů.

Po večeri s matkou si prohlédl v pokojíku všechno, co převzal. Nebylo pochyb, že je to důkladně připravená akce svědčící o nejvyš-

ším zadání. Dal se z ní vyčíst i respekt k neznámým protivníkům, a on jen doufal, že jim zůstane utajena. Vytrvale hleděl na papíry, než zaklepala a vstoupila matka, aby mu přála dobrou noc. Neomylně zhodnotila pumpky přehozené přes dveře skříně.

– Ty někam jedeš, Jeníčku?

Rychle zakryl věci na stole čerstvým číslem Rudého práva.

– Na reportáž, mami.

– Mám ti s sebou udělat do bandasky houbovou?

– Děkuju, ne, nakrmí mě tam. Dobrou noc.

Matka neodcházela.

– Co je, mami...?

– Ty se trápíš, vid'?

– Ne, proč?

– Máš ji pořád rád!

Zkusil se usmát.

– Jednou to přejde.

Vzdychla.

– Slavnej už jsi, ale kdy budeš taky šťastnej?

Přemýšlel o tom, když se pokoušel usnout. Žaludek přebolel. Žárlivost ustoupila radosti, že zítra večer s ní bude v Praze sám. Výčitky svědomí ho taky opustily. Už se jen těšil.

Ráno pokynul redakční sekretářce, zaklepal na Hudečkovy dveře a vzápětí uslyšel známý povel.

– Ať jsi, kdo jsi, nezdržuj a vejdi!

Šéfredaktor si zakládal na tom, že jeho dveře jsou vždycky pootevřené a spolupracovníci mají k němu volný vstup.

– Neruším?

Hudeček vzhlédl. V ústech měl dýmku, kterou se naučil nikdy neodkládat stejně jako Stalin a Gottwald.

– Ty kór ne, Honzo, mumlal přes náústek, – co mi neseš?

Jan mu podal vyplněný formulář.

– Rád bych si odnes dva dny volna.

– Našel sis konečně holku?

– Bohužel. Chci jenom na vzduch.

– Máš nárok, jseš na roztrhání. Říct mi dřív, jel bys služebně, právě jsem poslal Šusta na Šumavu.

– Proč?

– Na reportáž. Naléhavě mě požádalo vnitro. A Šust brečel, že něco slíbil harantům.

Dovolenku podepsal bez čtení. Jan mezitím zavěťřil.

– Kam to bylo?

– Dozví se cestou. Někde má složit přísahu ta nová Pohraniční stráž. Tak si dejchej a básni. Čest!

Jan se uklidnil. Zřejmě odváděli pozornost!

Felix Fischer byl v ateliéru sám, oholený, sportovně oblečený, v uvolněné náladě i dobré formě, jak ho při žádném z posledních setkání nezažil. Znovu mu to potvrdila vlastní lehká nevolnost. Tu ale rychle zaplašila jistota, že za pár hodin bude mít Kamilu jen pro

sebe. Ještě v noci se přinutil pochopit ji. Chovala se v tak složité situaci naprosto přirozeně a totéž se musel naučit i on.

Byla pro čerstvé pečivo, a Jan zatím rozložil i tady obsah obálky od ‚Řiditele‘. Fischer si papíry prohlížel bez komentáře, zdálo se, že je s nimi srozuměn. Rozdělil si je po kapsách nepromokavé bundy. Nakonec se věnoval mapě. Trasu, kterou mu ukázal Jan, chvíli zkoumal zblízka, jako by si prohlížel miniaturu. Pak mapu pečlivě složil, ale do kapsy ji nedal.

– Tu tady můžem nechat.

– Proč...?

– Už ji znám.

Jan žasl. Fischer to vysvětlil.

– Býval jsem skautský vedoucí, víš? Umím stopovat, maskovat se i plížit. Za války jsem trénoval s našimi vojáky, aby mě vzali padákem do Čech, ale Beneš mi to zatrhl, tak si aspoň něco vynahradím dnes!

Přišla Kamila, zamávala jim, že nebude rušit a připraví zatím v kuchyni anglickou snídani. Chovala se stejně jako při jeho první návštěvě u nich, ale Jan to zase těžko snášel. Začal v duchu počítat hodiny dělící ho od návratu k ní. Dohoda, kterou zprostředkoval, aniž směl říct s kým, obsahovala i slib, že ho od hranic převezou do bytu u Vltavy, kde počká s Kamilou na Felixův telefon.

K nádraží je dovezlo taxi, které najal na blízkém stanovišti. Když přijel výtahem pro ty dva, seděli ještě poklidně u čaje, jako by byli v kavárně. Fischer si nasadil baret a hranaté brýle bez dioptrií. Jan je znal z Kamilina vyprávění jako zbraň proti pubertákům, kterou si schovala na památku. Také Fischerovu tvář by teď poznal málokdo. V taxi nemluvili. Jan to chápal jako další obranu před přílišnou pozorností, ale dvojice mlčela i na nádraží. K vagonu první třídy dorazili skoro čtvrt hodiny před odjezdem vlaku. Přemýšlel, že půjde s jejich batůžky do kupé napřed, aby se mohli rozloučit. Ale Kamila manžela krátce políbila, stejně jako pak jeho.

- Tak si to hezky užijte, řekla nahlas, aby ji slyšeli další cestující, –
a pamatujte na Navrátila!

Zas jim už jenom zamávala a vracela se k podchodu.

- Tak pojd'! řekl Fischer a nastupoval.

Žaludek žaloval, že se ti dva rozloučili v noci.

Ani v kupé první třídy nezůstali sami, rychlíkem do Vídně cestovali k jihu hlavně důstojníci různých zbraní. Před dvěma civily se bavili o kopané a boxu, těšili se z nově založených armádních sportovních klubů. Felix Fischer si hned po příchodu přikryl tvář sportovní bundou a Jan brzy poznal, že spánek nepředstírá. Žaludek mu vysílal další podezření, že jeho společník v noci moc nenaspal. Napadlo ho, že se na to Kamily večer zeptá, a hned si za to vynadal.

Spolucestující naštěstí nepoznali ani jeho. On spánek předstíral, a jakmile lampasáci vystoupili v Budějovicích, vytáhl blok, aby psal, jenže mozek se vzepřel. Protože neměl co číst, hleděl z okna, ale krajina, kterou měl kdysi rád z dob, kdy tu byl jako dítě na táborech Rudé jednoty, ho taky rozrušovala. Vybavoval si vesničany, kteří mluvili jemu tenkrát nesrozumitelnou řečí, ale zdravili zatátou pěstí jako doma v Karlíně a nosili jim teplé bochníky, čerstvá vejíčka a voňavý med. Vesnice, jež teď ve vlaku míjel, byly bez života. Věděl, že je po Němcích opustili i rabující Češi zvaní zlatokopové, a stranu čeká svízelný úkol mrtvé prostory znovu zalidnit.

Vytěsnil všechny skličující myšlenky tím, že znovu zavřel oči. Byl zase v Drážďanech a vracel si příběh s Kamilou od zázračného setkání u Labe až po nejposlednější polibek na kládách, než je roztrhl třináctý a čtrnáctý únor 1945. Při novém setkání před čtyřmi dny měl dojem, že si ji naráz dobyl zpět a je pouze otázka času, kdy se, jak to sama navrhla pod cizím vánočním stromkem, dohodne s manželem spícímu tu vedle něho. Její chování včera i dnes mu jen potvrdilo, že tento muž má pro ni dosud větší kouzlo, než možná sama tušila. Přemýšlel, čím je může zrušit, ale nepřišel na nic, co by už nedělal. Kamila se prostě zraňovala o hrany dvou osudů a on ji mohl získat jen tím, že nebude zvyšovat tlak.

Budova posledního nádraží při hranici byla nevzhledná erární stavba z dob monarchie, navíc po léta neudržovaná. Rezivé podpěry střechy nad nástupištěm a vytlučenou omítku na zdech se kdosi pokusil zakrýt před zraky návštěvníků z ciziny plakáty a transparency. Jeden z nich natažený přes koleje volal ve dvou jazycích.

VÍTEJTE V TÁBOŘE MÍRU A SOCIALISMU!
WILLKOMMEN IM LAGER DES FRIEDENS
UND SOZIALISMUS!

Fischer si sňal zakuklení v okamžiku, kdy vlak zastavil. Úplně svěží se zvedl dřív než Jan.

– Kamila mě kvůli tomuhle nesnáší, zasmál se, – říká, že se budím jako jeskynní muž, co spí s kyjem a ne se ženou.

Nový tlak v břiše Janovi připomněl, že se s ní směl zatím probudit jen jednou, když je na pár minut zdolala milostná únava v onen válečný Štědrý den. Snad zítra? Myšlenku vymazali hned nato dva vojáci v nových uniformách, kteří je čekali pod schůdky vagonu. Byli velmi mladí, a o to komisnější.

– Kam jedete?

Ptali se Fischera, který došlápl na peron první, ale rychleji odpověděl Jan.

– Na obhlídku. Připravujeme osídlení pohraničí.

– Vaše doklady!

Fischer lovil svůj v bundě a Jan ho předstihl. Ukázal jim papír, který dostal od ‚Řiditele‘, a přidal rovnou i průkazku Rudého práva. Jeden z mladíků se vyjevil.

– Nejste vy... jste vy ten básník?

Jan to připustil a voják zářil.

– Vy jste přeci složil tu básničku pro nás! Vojáci na západní hranici.

Hrdě předváděl výložky s psí hlavou.

– My jsme tu teda na jižní, ale tam dole je teďko taky západ, že jo? Zdržíte se? Moh byste nám přijít zarecitovat na útvar? Soudruzi by vás nosili na rukách. Mám zavolat velitele?

– Tentokrát máme plný program. Příště.

– Tak jó! Tak čest!

– Čest práci...

Vrátili doklady, uctivě salutovali a ukázali jim cestu k hostinci. Byli nešťastní, že je tam nemohou dovést, museli s družstvem pročesat vlak, než jej pustí přes hranici. Rakouská lokomotiva se pod dozorem dalších psohlavců už připínala, zatímco z vagonů se ještě ozýval štěkot služebních psů. Jan viděl, že Fischer to rojení bedlivě sleduje.

– To je v dohodě, řekl tiše, – náš koridor začíná až u hostince.

Před nádražím stálo jen pár domků, městečko leželo při silnici dobrý kilometr dál. Hostinský U Lva je nezapsal, protože mu Jan řekl, že se až k desáté dozvědí, mají-li přespat zde nebo je soudruzi odvezou jinam. Nabídl jim dobře uleželý guláš a Fischerovi slušnou bílou směskou s podivným názvem Rytíř Žumbera. V lokále sedělo pár místních, lesníků, celníků a nádražáků. Jejich zvědavost už nejspíš ukojil hostinský, takže dvojici neobtěžovali. Přesto u jídla oba skoro mlčeli. Když hostinský odnášel talíře, viděl, že jim vína i sodovky zbylo na dně.

– Chcete repete?

– Až se vrátíme, odpověděl Fischer, – chceme se tady trochu projít.

– Jasně. Ale jestli narazíte na potok, jděte podél, za ním je už dost blízko čára.

– Dáme si pozor.

Hostinský odešel. Jan pohlédl na hodinky a začal být nervózní.

– Takže...?

Fischer zvedl číši s vínem a Jan sklenku sody též. Ale profesor tiše řekl.

– Jene... jsem ve zvláštní situaci. Měl bych ti už podruhé v životě jenom děkovat, ale místo toho se musím zeptat: Nemáš mi co říct?

Jan se zpotil. Fischer doplnil.

– Myslím něco, co bych měl před odchodem vědět dřív, než se to třeba dozvím jinak. Já ti totiž, jak sis všiml, naprosto věřím.

Jan sebral všechnu odvalu.

– Já... soudruhu Fischere... já miluju Kamilu.

K jeho úžasu si s ním Fischer přitukl.

– To přece vím. A já taky. Tak na ni.

Usrkli, a on pokračoval.

– Byl jsi přece už tenkrát můj nejagilnější konkurent. A vím, jak těžce nesla, když jsi při tom náletu zmizel, i jak si pak vyčítala, že tě pořádně nehledala. Taky ta sbírka byla trochu pro ni, vid'! Tím víc si vážím, žes toho nikdy nezneužil. A doufám, že svou pravou brzo najdeš. Ale já jsem se ptal na úkol, který teď plníš. Máš o něm nějakou pochybnost? Ta hra má svou logiku, proto jsem ji přijal, ale co jestli si někdo hraje i s tebou?

Jan byl zaskočen podruhé.

– Proč by měl...?

– Třeba, aby mě pár kroků za tím potokem trapně lapili jako prodejného zrádce, který mění strany?

– Soudruhu Fischere...

– Felixi! připomněl mu profesor.

Jan řekl, jako by přísahal.

– Felixi, já nejsem pěšák na něčí šachovnici, ale člen ústředního výboru Komunistické strany Československa a redaktor Rudého práva!

Fischer na něho upřeně hleděl. Jan dodal skoro úpěnlivě.

– Já si to opravdu nedovedu představit...!

Fischer mlčky kývl. Znovu si s ním přitukl. Oba současně dopili. Pak profesor vstal první a vzal svůj batůžek.

– Tak hurá na čerstvý vzduch.

19

Že je dítě Štěstěny, věděl Felix Fischer bezpečně od 15. dubna 1912. Bylo mu čtyřicet, dokončil bohemistiku i anglistiku na pražské Univerzitě Karlově, vyladil klasickou výslovnost při ročním pobytu v Oxfordu a chtěl k ní připojit i americkou. Rád proto přijal projev lásky i uznání obou rodičů, otce helénisty a matky anglistky z téhož vysokého učení, kteří mu k čtvrtstoletým narozeninám předem darovali cestu do New Yorku v turistické třídě právě nejmodernější lodí na světě. Těsně před tím se však poprvé zamiloval a plavbu odložil, aby čerstvé štěstí neohrozil. Dívka ho opustila jen o málo později, než stačil odklad odvolat a přece jenom nastoupit. Lod' se jmenovala Titanic.

Odplul do Států bezpečně za dva roky a než se stačil vrátit, vypukla první světová válka. Štěstěna zařídila dál, aby v New Yorku potkal o něco staršího spolupracovníka, charismatického muže, který se rozhodl vrátit na mapu Evropy skoro tři sta let porobené Země Koruny české, ať už jako království nebo republiku. Jmenoval se Tomáš Garrigue Masaryk, a Felix se brzy stal asistentem jeho asistenta Edvarda Beneše. Při tom všem ho neomylně řídil jeho životní vzor, který ho uhranul, přestože byl z kovu.

Cesty dostával za odměnu nebo k narozeninám odmala. Tu rozhodující zažil, než mu mělo být patnáct. Otec ho vzal s sebou do Řecka. Přes Atény a napříč Peloponésem doputovali do Delf, a tam ho spatřil. Iníochos byl ztepilý bronzový vozataj řídící zjevně závodní spřežení, které však od něho kdysi dávno urval i s lehkým vozíkem vulkán dějin. V pevných rukou třímajících zmizelé opratě, v čisté tváři, jasných očích a pootevřených ústech však zůstala vůle zvítězit. Před tím symbolem mužnosti, který dva a půl tisíce let pokryly jemně zelenou patinou, Felix pochopil význam pojmu,

o němž tolikrát od otce slyšel. Kalokagathia, jednota ušlechtilé duše i zdravého těla, se mu stala životním principem. Stejně náruživě, jak rozkrýval vrstvy češtiny v Bibli kralické, začal běhat, skákat, plavat, veslovat, lyžovat, hrát tenis i lézt po skalách.

Vědecky nešel ve stopách otce, ale k angličtině, jíž k němu hořily obě bašty demokracie, Británie i Nový Svět, si přibral mateřskou češtinu, aby svou vizí co nejsrozumitelněji oslovil rodáky. Od samého začátku sledoval a oddaně podporoval moderní hnutí, které v obou jeho zemích zaslíbených obracelo chlapce a mladé muže, čím dál změkčilejší životem ve městech i úzce intelektuální výchovou ve školách, k přírodě a ke sportu. V něm se lidstvu vracel antický fenomén zápolení, jaké nemrzačí tělo a posiluje vůli. Felix Fischer byl jedním z prvních otců anglického i českého skautingu.

Když se po návratu z prvního exilu rozhodoval, kterému politickému uskupení ve vlasti věnuje své sympatie i síly, zvítězila strana sociálně demokratická. Odpovídala nejspíš jeho založení i potřebě rovnováhy mezi těmi, kdo rozvoj světa řídí a mají z toho zisk, a těmi, kdo jim to svou prací umožňují. Pravici považoval za nezodpovědně chamtivou, komunisty za nevypočitatelně lstivé. Pro sociální demokracii získal ve volbách v Praze silný mandát právě díky skautům a studentům vysokých škol. Poté co mu jeho bývalá alma mater nabídla profesuru, ze sněmovny odešel, ale barvy své strany hájil dál.

Ženy mu letěly vstříc, ale jeho poznamenala harmonie a věrnost rodičů. Šanci měly jen ty, které by byly ochotné sdílet s ním život podle zákona. Dokud nás nerozdělí smrt! Ačkoliv mu to několik z nich v Americe, Anglii i doma slíbilo, shledal je po krátké známosti nevážnými. Při jedné návštěvě Paříže, kam doprovázel Beneše jakožto ministra zahraničí, byl vřele uvítán na Sorbonně, kde přednášel o právě vyšlé supernově evropské literatury Karlu Čapkovi. Velmi mu přitom vadilo, že mluví nedokonale francouzsky. I proto si domů odvezl bohemistku Michele Fournier, která se zdála splňovat jeho ideál.

Vážil si jí, byl přesvědčen o tom, že ji miluje. Nevšiml si, že její vazbu k němu probíjí vzrůstající pocit odloučenosti od duchaplné kultury, která jí byla vlastní, v civilizaci odrážející hlavně germánskou hrubost a slovanskou prohnanost. Stále častěji se vracela do Paříže. Příčiny toho netušil ještě tehdy, když dostal onen dlouhý dopis z Brna. Pro jeho fundovanost považoval pisatelku za postgraduální studentku z provincie, jakým vždy věnoval pár chvil, aby jim nezpůsobil trauma, že je jako uznávaná autorita přehlíží.

Ve Slavii považoval Kamilu v první chvíli za jednu z vestálek, které se chtěly vetřít do jeho přízně. Po několika minutách ale bezpečně věděl, že ta dívka přečetla jeho zásadní texty o historickém vývoji českého jazyka. Zajímala ho pak stále víc tím, jak lehce a vtipně vracela do hry jeho slovní podání, a zavínil vlastně sám, že přijeli pozdě k půlnočnímu vlaku do Brna. Spontánně ji ubytoval na nábřeží a propustil s přáním dobré noci do ložnice s koupelnou vždy připravenou pro hosty. Pak seděl v obývacím dvoupokoji, pil svou oblíbenou malt-whisky a náhle ho napadlo, nemá-li ji pozvat na poslední sklenku.

Poprvé si přitom uvědomil, že manželství, které už léta vede, zdaleka neodpovídá jeho představám a zřejmě ani představám Michele, která tráví ve Francii pomalu víc času než v Čechách. Chuť pozvat tu dívku k dalšímu hovoru byla stále silnější, ale současně zburcovala jeho vrozenou obezřetnost. Znal ji jen několik hodin a především: byl o víc než čtvrt století starší, co by si s ní počal, co by si počala ona s ním? Zakončil svár v duši mocným douškem a napsal jí rovnou krátký dopis, který zanechal hospodyni, aby jej přiložila k snídani. Pak ji pustil z hlavy, přeplněné už brzy nato zjištěním, že jeho žena potkala v Paříži přítele z mládí a chce se rozvést.

Zmínka Lidových novin, že v příští inscenaci Hamleta na Národním divadle vytvoří Ofélii slečna Nostitzová, která už dlouho září na uměleckém nebi Brna, ho nevarovala. Usedl v hledišti

s přítelkyní čekající už dlouhá léta na zasloužený postup v jeho přízni. Dívku, která se mu životem jen mihla, protože ji z něho ihned propustil, na jevišti vůbec nepoznal, ačkoli ho dosud neznámá herečka fascinovala. O přestávce na ni pěli ódy všichni a on si konečně přečetl v programu jméno. V druhé půli už vnímal jenom ji, všechno a všechny ostatní vypustil.

Svůj doprovod ještě sám zdvořile doprovodil na Staré Město, ale před domem se k jejímu zklamání omluvil. Spěchal na premiérovou oslavu, aby... vlastně nevěděl proč, omlouvat se přece neměl zač a banálně gratulovat se mu nechtělo. Poté co se zbavil všech, kteří ho chtěli pozdravit, a zachytil její pohled, hluboce se poklonil po vzoru gaskoňských kadetů. Byl si naprosto jist, že ta úchvatná mladá žena je pro svůj zjev i talent dávno v pevných rukou. A pak to byla ona, kdo si ho odvedl k němu domů.

Michèle se divila, jak náhle pospíchá s rozvodem, kterému se dosud bránil, a zaváhala. Protože se řízení konalo mezi Paříží a Prahou, trvalo dlouhé měsíce, ale to už je dávno odhalil bulvární tisk, a česká high society s výjimkou několika zklamaných žen chápala, že si opuštěná hvězda našla sobě rovnou. Kamila Felixe přesvědčila, že si až do rozvodu musí podržet svou garsoniéru, ale jinak byli nerozluční. Ona chodila na jeho přednášky, on na její představení. A tam i onde začali později potkávat studenta Soukupa.

Milovali se s Kamilou tím vroucněji, čím víc se kolem nich stahovala smrtící smyčka. Díky varování z ní Felix vyklouzl těsně před tím, než ji mohlo sevřít gestapo. Že i protektorátní klec spadla dřív, nežli ji stačila opustit jeho žena, ho současně zkrušilo i zmobilizovalo. Válku přežil v tranzu, byl nejaktivnějším členem exilové vlády, osvěžil si skautské znalosti spolu s několika vojenskými výsadbáři, také s dvojicí, která zabila Reinharda Heydricha! Kdykoli přál v českém vysílání posluchačům ve vlasti dobrou noc a pevnou naději, oslovoval Kamilu. Aby ji neohrozil, neodvážil se ani nejmenšího kontaktu. Věřil, že ho poslouchá a spoléhal dál na paní Štěstěnu.

Ta se mu za důvěru odvděčila tím, že našel svou lásku ve starém bytě, odkud včas zmizel jakýsi vysoký gestapák. Její otrokárnou přeložili z Drážďan do Litoměřic, odkud už v dubnu 1945 uprchla a skrývala se do konce války po známých. Byla vyhublá, ale, co ho překvapilo nejvíc, podivně vyhaslá. Několik dní a nocí tu šestiletou propast vzájemně zmenšovali vyprávěním, začali spolu i často a rádi spát, ale dřívější těsná blízkost duší i těl se nevrátila, ani když dali svůj vynucený rozvod zrušit. Jméno Fischerová si však podruhé nevzala, řekla, že kvůli svému povolání. Protože se z mužů zmínila jen o známém mladíkovi, který jí v Říši pomáhal přežít jako rodný bratr, přičítal to odtažení jako už kdysi svému věku a snažil se jí imponovat alespoň v politice, u které zůstal.

V posledních dnech si o Janu Soukupovi rychle vytvořil jiný obraz. Ale právě proto s ním teď šel vsříct jarní noci plné nejistot. Ostatně se stále ještě mohl vrátit...

Za hostincem U Lva stály už jen domy s vylomenými vraty a vytlučenými okny, jak je opustili plenící z revolučních dnů, poté co jejich obyvatele vyhnali za blízkou státní hranici nebo rovnou zabili. Pak se úzká asfaltovaná cesta změnila v hliněnou, v níž dávno ztvrdly poslední stopy kopyt a fůr. Smíšený les vykazoval první známky zpustlosti, ale ty v podvečerním čase, který Felix nazýval hodinou mezi psem a vlkem, skrýval houstnoucí soumrak a přebíjela ostrá vůně jehličí, jakou vždycky miloval a už léta necítil.

Koridor zřejmě fungoval, ale oba šli úmyslně dál procházkovým krokem. Mlčeli. Felix podle svého zvyku zaplašil jako v každé vypjaté situaci všechny myšlenky kromě té, která teď musela řídit všechny jeho smysly. Proto se náhle zastavil.

– Co je...? znepokojil se souputník.

Felix Fischer si ukázal na ucho. A hned i vysvětlil.

– Potok!

Zvuk rychlé vody narážející o kameny a břehy se opravdu zřetelně lišil od slabého šumu lesa.

- Dál už trefím sám.

Pak Jana Soukupa nečekaně silně objal.

- Dej to laskavě dál!

Pustil ho, otočil se a rázně vykročil za zvukem. V duchu viděl naprosto zřetelně mapu, do níž nahlédl ráno. A také tvář svého delfského vozataje, odhodlanou zvítězit. Štěstěno, konej! Iníochos vyráží na trať!

20

Jan se opravdu vracel klusem. Příkaz se změnil v potřebu. Z obrátky své mise spěchal k cíli, kterým byla ona. Šlo na půl devátou, mohl být hladce v Praze o půlnoci, kdy se měl Felix ozvat z Vídně. Obloukem minul hlučící hostinec a za chvíli uviděl i nádraží, které mezitím zmrtvělo. Ani před ním nebyla živá duše a hlavně tu nestálo žádné auto. V okolních domcích nesvítilo jediné okno. Nemohl dělat nic jiného než čekat.

V devět umíral bezmocí. Má zůstat, anebo běžet do hostince a volat tajné číslo? Felix Fischer šel určitě od potoka turistickým krokem, musel už přecházet hranici. Současně s myšlenkou se zjevila nad lesem ve směru, odkud Jan přišel, červená raketa. Podobala se otazníku, z něhož se po temné obloze rozpíjela barva. Než zmizela úplně, dolehla sem i rána a pak se naráz rozzářilo celé nebe. Oslnivé zdroje jen velmi pomalu sestupovaly k zemi, zpožděně praskaly výstřely. Jan to znal z Drážďan. Dlouhožhnoucí rakety na padácích osvětlují cíl!

Něco se stalo!! Proboha, co?? Bez zábran se chystal rozběhnout ke Lvu, ale tu ho pro změnu oslnily reflektory při zemi. Pak auto prudce zabrzdilo vedle něho a on poznal známou tatru i tvář. „Řiditel“ otvíral dveře na jeho straně.

– Sedej! Dělej!

Sotva se nasoukal dovnitř, vůz se riskantně otočil do protisměru a vyrazil zpátky do vnitrozemí. Obzor za nimi stále bíle plál. Jan propadl úzkosti.

– Co se tam děje??

Muž za volantem řezal zatáčky okresní silnice jako šílený závodník.

– Dočkej!

Jana bodla do hlavy čerstvá vzpomínka. Řekl zoufale.

– On to věděl!!

Řidiče tím zaujal.

– Co?

– Že je to past!!

To už tatrovka znovu ostře brzdila a zahrnula na úzkou cestu. Průjezd mezi stromy vedl k mýtině, kde stála další dvě černá auta a vojensky maskovaný terénní vůz s anténou. Otevřené dveře odhalovaly chlapa, který měl na uších velká sluchátka. Stálo a kouřilo tu několik mužů, ale Jan měl oči jen pro jeden ostře řezaný obličej. Vyrázil z auta přímo k němu a rozčileně ukázal na nebe za sebou, které stále přisvěcovaly nové rakety.

– Co to znamená??

Náčelník mu poprvé přišel málo tajemný a hodně nejistý. I před svými lidmi ztrácel tvář, když mu odpověděl spíš rozpačitě.

– Někdo něco posral...

– Co je se soudruhem Fischerem??

Janův řídicí důstojník náčelníkovi ohlásil.

– Fischer mu prej říkal, že je to bouda...

Němě odkázal na Jana. A náčelník nepřikázal, nýbrž prosil.

– Mohl bys laskavě se mnou...?

Odvedl ho jen tak daleko, aby je ostatní neslyšeli.

– Soudruh Fischer měl nějaké podezření?

– Ano. Že má být zdiskreditován jako přeběhlík!

– Řekl kým?

– Myslel nás komunisty! Jednal jsem přece z pověření politbyra...

Jan se zarazil.

– ... nebo snad ne??

– Ale samozřejmě. Včera sis to tam přece sám ověřil, nebo snad ne?

Opakování zaznělo ironicky, ale náčelník se ptal zas věcně.

– Proč tedy s tebou šel?

– Protože mi uvěřil. Věřil mně osobně!

A nedokázal už nevyslovit, čím překypoval.

- Vy jste mně snad lhal??

Náčelník se spíš zděsil, než urazil.

- Soudruh Soukup! My ho přece chtěli s tvou pomocí zachránit!

- Ale před kým?? Kdo ho přepadl?? A co se mu stalo??

- Už jsem tam poslal svoje lidi. Třeba se už hlásili.

Obzor vyplňovala zas jen temně modrá tma. Náčelník spěchal k radiovému vozu, vyšplhal do kabiny a bafl na radistu.

- Je už někdo na příjmu?

- Hej, čeká tam súdruh kapitán...

- Dej sem!!

Serval mu sluchátka i s mluvítkem. A začal křičet.

- Tak hergot, co je? ... Cože? ... Kdo mu to, volovi, nařídil? ... Seber ho! Povídám seberte ho, zavezte k nám do baráku a tam z něho vyražte, kdo si to cvičení vymyslel! A co je s Fischerem? ... Cože?? ... Cože???... Tak pohněte prdelí, třeba tam někde bloudí! Řekni všem, že dneska budou padat hlavy. Konec.

Odhodil sluchátka a vypadal při všem vzteku bezradně.

- Nějakej píča poručík učil bez rozkazu nováčky jak chytat diverzanty. Pokud ho ovšem někdo nenavedl!

Jan chtěl vědět to hlavní.

- A soudruh Fischer??

- Možná si to špatně vyložil a někde se tam skrývá. Hledají ho. Zavolám k jeho ženě, jak budu něco vědět, ale chci, abys už přitom byl. Kdo tam má soudruha hodit?

Předstoupil další neznámý.

- Já, soudruhu náčelníku...

Kouzla zbaveného pohlavára si vzal znovu stranou Jan. Aby ho dál neshazoval před podřízenými, řekl mu polohlasem, ale velmi ostře.

- Podepsal jsem vám závazek mlčenlivosti, jenže ten se nemůže týkat nejvyšších orgánů strany. Podám jim o tom zprávu.

Náčelník už vůbec nepůsobil suverénně.

- Ty na to máš právo, soudruh Soukup...

21

Šofér promluvil jenom jednou, když se Jana zeptal, jestli mu nevádí kouř. Pak ale hulil nepřetržitě partyzánky, až se Jan optal jeho, zda by mu nevádil vzduch. Dál jeli s pootevřeným okénkem. Od hranic do Prahy potkali sotva desítku aut, z toho většinu vojenských. I tenhle mladík tlačil plynový pedál až k podlaze a vůz musel mít speciální motor. Šílená rychlost, štiplavý dým a vítr proudící autem nakonec Jana otupily tak, že obraz planoucího nebe i představa návratu ke Kamile ztratily na síle. Před jejím domem na vltavském nábřeží vystoupil půl hodiny po půlnoci a řidič odjel dřív, než mu stačil poděkovat.

V druhém poschodí svítila všechna okna. Jan zazvonil a schodiště se rozsvítilo vzápětí. Za leptaným sklem domovních dveří klesalo světlo výtahu a pak rostl stín rychle se blížící ženy. Viděl ji rozmazaně, strašně ho pálily oči. Pak otevřela a on uviděl, že i na ní se podepsalo rozčilení.

– Zatím nevolal! řekla mu místo pozdravu, – ty něco víš?

Ještě se z útlumu nedostal.

– Prosím tě, dej mi napít, mám vyschlé hrdlo...

Šel k výtahu napřed. Kamila chtěla aspoň vědět.

– Přešel??

– Nevím...

– Jak to??

– Jeden hlt, pak ti všechno povím.

Dveře bytu byly dokořán, chtěla zřejmě slyšet telefon i přitom, jak dole otvírala. Shodil bundu, odmítl Felixovu irskou sladovou whisky a vypil sklenici džusu. Úplně ho vzkřísila. Vyprávěl, co na hranici zažil, se všemi podrobnostmi dobrou půl hodinu. Neuniklo mu, že si za celou dobu nezapálila. Nepohnula se, ani když skončil, a její nepřítomný pohled v něm vyvolal paniku.

- I ty si to myslíš, vid'...

Procitala.

- Co...?

- Že jsem jim pomohl zostudit ho! On to tušil a teď mě má za svého Jidáše! Věříš mně aspoň ty?

Bylo zřejmé, že ji to vůbec nenapadlo.

- Ale jistě, Jene...

Pak si uvědomil, že pokud to byla past, musí být úlovek už zítra v jeho listu. Kam že to Hudeček na přání vnitra poslal ráno Šusta? Bože můj! Přece k psohlavcům! A kdo tam nahnal kořist, aby Šust o tom honu psal??

- Moment! Kde máte telefon??

Ukázala mu za polootevřené dveře. Vrazil tam a vytáčel tisíckrát volané číslo. Metér Slaný se ozval hned a Jan ho nepustil ke slovu.

- Tady Soukup, už tisknete číslo?

- Už skoro dojíždíme.

- A ty jsi dělal náhled?

- Jo.

- Prosím tě, je tam něco o Fischerovi? Myslím Felixe Fischera ze socdem!

- Ne... Mám zastavit stroje? Socdemákům chcípají lídři jako mouchy!

- Ježíši, ne! Něco píšu, tak jsem se jen ptal.

- Tak jo. Tak piš. Tak čest.

- Čest...

Vrátil se a nalil si znovu džus. Podezření se však nezbavil.

- Jestli to má vyjít až zítra, Kamilo, tak ti přísahám, že udělám všechno, abych tomu zabránil. Hned ráno vtrhnu k Teringlovi a řeknu mu, že to byl podraz!

Přerušilo ho zvonění telefonu. Teď k němu spěchala Kamila a on ji následoval se sklenkou v ruce.

- Nostitzová...

Pak jí sluchátko skoro vypadlo z ruky.

– Ne...! A kde...? A v pořádku...? Díky Bohu!

Jan strnul, držel sklenku nepřírozně vysoko, ale nenapil se, jak visel Kamile na rtech.

– Ano... aha... ano... ano... Cože...? Ano, ale dorazil sem v šoku, že si snad myslíš, že on... ne, vid'...

Jan odložil sklenici, aby mohl sepnout ruce.

– Kamilo! Prosím! Ať zavolá zítra večer, vyšetřím to!

– Chce to vyšetřit, máš volat zítra večer. Cože...? Řeknu mu... Kde jsi...? Kde...? Já rozumím! Tak tě líbu, miláčku.

Jana zabolet žaludek. Kamila zavěsila, vydechla a podávala zprávu.

– Je živ a zdrav a v Rakousku! Za nějakým potokem prý zjistil, že je tam cvičení, tak přešel na lepším místě.

Jan ho spatřil zas, jak očima fotografuje mapu. Skaut...!

– Zítra určitě zavolá. A mám ti připomenout váš poslední rozhovor.

V duchu uslyšel: Co jestli si někdo hraje i s tebou?

– Já vím, řekl Kamile, – a jestli to byla hra, tak někoho přijde zatraceně...

Telefon zazvonil znovu. Ona měla dosud ruku na sluchátku a zvedla je okamžitě...

– Ano, lásko?

Janův žaludek trpěl zas. Ale Kamila už překvapeně změnila tón.

– Kdo...? Ano, je...

Podala sluchátko Janovi a místo vysvětlení si mocně zavdala whisky.

– Prosím...?

– Poznáváš mě, soudruh Soukup?

Jan se snažil o ledový tón.

– Ano.

– Já ti jen vyřizuju, že to nebyl náš podraz, ale nezdařená provokace, kterou brzy vyšetříme.

- To doufám!

- A mám se zeptat, kdy má jeho manželka zítra čas.

- Proč?

- Já se ptal dřív.

Jan se nehodlal pít. Oslovil Kamilu.

- Jak zítra zkoušíš?

- Od deseti do pěti... Proč?

Řekl to náčelníkovi.

- A taky chce vědět, proč.

- Takže má čas v devět ráno?

Ptal se jí dál.

- Máš čas v devět ráno?

- Ano... pokud budu vědět na co.

Zopakoval to už podrážděně. Náčelník mluvil dál se slyšitelnou úctou.

- Rád by ji i s tebou viděl soudruh Teringl.

Jan nevěřil svým uším.

- Kdo...?

- Soudruh Richard Teringl.

- Aha... Tak vyříd', že přijdem...

- Provedu, řekl náčelník, jako by přijal rozkaz – konec!

A zavěsil. Jan si to srovnával v hlavě.

- Tak oč jde? zeptala se Kamila.

- Chce nás oba vidět Teringl. Člen našeho politbyra, Gottwaldova pravá ruka...

- Ach ano... Felix mi o něm vyprávěl, že je...

Přerušil ji tím, že ukázal na strop...

- Říkala jsi předevčírem v parku...

Rozuměla. Vraceli se ke stolu. Potlačila zívnutí a začala se starat.

- Máš ještě žízeň nebo hlad?

- Ne ne...

Pohlédl na hodinky a řekl větu, kterou celý den očekával od ní.

- Ale můžu tu přespat? Myslím, že mám taky dost.

- To ti věřím. Já jsem úplně vyřízená. Pojd'...!

Vedla ho chodbou k posledním dveřím. Když vstoupili a rozsvítila, spatřil útulnou ložničku s širokou rozestlanou postelí. Poprvé, co k ní dnes přijel, se pousmála.

- Tady jsem před lety strávila první a nevinou noc. Ctihodný pan profesor pannu nevyrušil.

Otevřené dveře za lůžkem zvaly do koupelny. Oknem uviděl na petřínské stráni za lesklou Vltavou tmavou siluetu zhaslé rozhledny. Jeho únava rychle ustupovala radosti, že první noc s ním chce prožít právě tady, kde nemůže bloudit Felixův duch.

Ale Kamila už ustupovala do chodby.

- Jako tenkrát mě bude tě taky čekat hospodyně se snídaní, až se sám přihlásíš, tak se dobře vyspi. A pamatuj si sny. Co se zdá pod novou střechou, to se splní!

Zas mu jen zamávala a zavřela za sebou dveře.

Žaludek mu kopnutím napověděl, o čem tu tehdy snila ona, a také, čím se tu dnes bude mučít on. Milenka se mu měnila v starší sestru.

Když se Jan hned po uzdravení ujal počátkem roku 1946 mladých pražských umělců, aby je získal jako agitátory pro volební kampaň KSČ, přenesl štáb Kulturního kádru do centrály Svazu české mládeže blízko Jindřišské věže. Prvním jeho revolučním aktem bylo překřtění Senovážného náměstí na náměstí Maxima Gorkého. Schůze ústředního výboru strany, do nějž byl zatím kooptován, než se sejde řádný sjezd, se konaly tu onde, nejčastěji v halách zestátněných továren, aby tím stvrdily svou nepřemožitelnou mocenskou základnu. V budově ústředního sekretariátu u Prašné brány, kde sídlili tajemníci a členové politického byra, byl Jan vlastně jen za únorové krize, kdy se počítalo s tím, že centrála strany může být napadena reakčními jednotkami vojska nebo policie.

Bývalá banka, zvaná po převzetí stranou důvěrně ‚Barák‘, byla tehdy za noc provizorně proměněna v pevnost, halu i obě postranní schodiště přehradily valy z pytlů s pískem; Lidové milice je osadily kulometry. Podzemní sejf byl naplněn závažnými dokumenty i třaskavinou, která je měla v nouzi nejvyšší zničit. Janovi bylo tehdy naznačeno, že obsahují především tajnou korespondenci s Kremlem, jak ji sem ukládá i sovětské velvyslanectví v Praze. Dnes byla hala opět v původním mramorovém lesku. Vítěznou revoluci tu připomínali jen lidoví milicionáři v nových vycházkových uniformách, kteří tím potvrzovali nerozborné spojení strany s dělnickou třídou.

– Nóbl! ohodnotila to Kamila, zatímco čekali, až si je někdo vyvedne, – Lidový dům je proti tomu chudobinec.

– Brzo se Felix přestěhuje sem, chtěl ji potěšit.

– Byla bych radši, kdyby zůstal tam... zašeptala.

Po krátké noci, kdy ho co chvíli budil zkrušený žaludek a sužovaly ošklivé představy všeho druhu, a po snídani, které šel vstříc do

kuchyně, kde ale našel jen služebnou Stánu, protože Kamila pila svou kávu v manželské ložnici, ani po cestě skoro nepromluvila. Nechtěl ji dráždit otázkami, takže odevzdaně kráčet vedle ní po Národní i po Příkopech s chmurnou předtuchou, že se po včerejším šoku, na němž nebyl bez viny, duší tělem vrátila k Felixi Fischerovi. Její nečekaná poznámka ho teď zmátla.

– Myslíš do sjezdu...

– Myslím napořád...

Teď se už musel zeptat proč, ale dřív se u nich bohužel zdvořile uklonil mladý muž v tmavém saku, s kterým málo ladila rozhalenka bílé košile.

– Dobrý den, paní Nostitzová, čest práci, soudruhu Soukupe, my se známe z telefonu. Jsem Jarmil Starkoč, tajemník soudruha Teringla, který vás očekává. Můžete mě laskavě následovat?

Patřil k typům, které Jan jakožto proletář z Karlína ve straně bytostně nesnášel, protože do ní vnášeli buržoazní moresy. Otec je nazýval cyklisty, co se směrem nahoru hrbí a dolů mocně šlapou. Tenhle jednal včera s Janem jako s obtížným hmyzem, ale teď byl ztělesněná ochota, všude před nimi otvíral dveře, aby pak vždycky dal přednost jim a opět je úslužně předběhl. Poslední, dvoukřídlé a mahagonové, Jan z února důvěrně znal. V předpokoji za nimi spal týden na slamníku. Teď tu seděly a pilně ťukaly do psacích strojů tři dívenky v přiléhavých modrých košilích s nášivkou SČM. Jak spatřily Kamila s Janem, přestaly svazačky naráz psát, aby je alespoň němě pozdravily. Obdivovaly zřejmě oba.

Na dveřích kabinetu svítilo červené světlo.

– Soudruh ještě telefonuje... řekl mladík omluvně, – ale hned si vás...

Nedořekl. Dveře se doslova rozletěly. Energický muž v padnoucím obleku s kravatou byl nevtíravě zdvořilý.

– Já jsem Teringl. Vítám vás, paní Nostitzová, je pro mě čest setkat se s legendou, soudružky tady potvrdí, že mě zřídka vidí

s kravatou. Čest práci, soudruhu Soukupe, my se známe z bouřlivých časů, že! Kávu? Čaj? Koňak? Sodovku?

Oba zavrtěli hlavou. Vzpomněl si.

– Ach, vždyť ty jsi zapřísáhlý abstinents! Takže prosím!

Pouštěl je před sebou do své pracovny a dal všem v předpokojí jasným gestem pokyn: nerušit!

Kabinet musel sloužit jednomu z ředitelů banky, který měl jistě na zdech vhodné obrazy. K táflování a mohutným fotelům kolem konferenčního stolku se teď dost málo hodily portréty Marxe, Engelse, Lenina, Stalina a Gottwalda. A jako pěst na oko sem zapadal kulatý sloupek s velkou ošklivou plastikou znázorňující kladivo a srp.

Teringl zachytil Kamilin pohled a omluvně se usmál.

– To mi tu v noci vystavili jako model díla, které by mělo v měřítku sedm ku jedné ozdobit naši vstupní halu. Mistr je ochoten věnovat jej straně zdarma, jen za titul národní umělec.

Umlkl, jako by čekal na jejich reakci. Protože se nedostavila, pokračoval.

– Právě jsem mu vzkázal, že si ho strana netroufá připravit o tak jedinečnou kreaci. Sedněte si, madame, tak, aby vám nekazila zrak!

Usadil ji zády k tomu paskvilu a ona mu vlídně poděkovala. Jan obdivoval, jak jednoduše uvolnil Teringl její napětí, s nímž si on od rána neporadil. Hostitel přidělil vedlejší koženou lenošku jemu, sedl si proti nim a ihned zvažněl.

– Vážená paní Nostitzová, ještě v noci mě osobně požádal soudruh Klement Gottwald, abych se vám za včerejšek omluvil. Soudruzí, kteří nezabezpečili přesně plánovaný průběh akce a nezabránili zrádnému pokusu zmařit ji, budou kázeňsky potrestáni. Současně mám ale zdůraznit, že naše snahy byly vedeny úmyslem chránit vašeho manžela.

Přítom se Kamile lehce uklonil.

– Ano, madame, a to i ve vlastním zájmu. Že všichni ohrožení byli odpůrci sloučení našich stran, vede k domněnce, že řetěz podivných událostí má zavinit rozkol mezi námi a sociální demokracií, který chce reakce už delší dobu využít k puči. Soudruh Fischer projevil naštěstí úžasnou schopnost dostat se i za ztížených okolností k cíli, což dokazuje mimořádné kvality, s nimiž pevně počítáme pro sloučenou stranu všeho pracujícího lidu.

Teringl zmlkl, jako by očekával jejich otázky. Že opět nepřišly, navázal.

– Komplot šel tak daleko, že byl jeho strůjci vylákán na místo i reportér tvého listu, soudruhu Soukupe, aby vydal svědectví, jak nová Pohraniční stráž dopadne prvního utečence, a tím měl být profesor Fischer. Původcům hanebné intriky, která ho měla zbavit úcty i cti, je naše Bezpečnost na stopě. Tisk a rozhlas dostaly výslovný zákaz incident i jen obecně zmínit, a příslušné úřady považují pobyt vašeho manžela v Rakousku za legální. Nový pas vystaví už dnes. Budete-li si přát, můžete mu jej okamžitě doručit osobně i s naší omluvou a slibem, že s ním ve společném politbyru počítáme ještě pevněji než dřív. Kde teď vlastně je?

– Nevím.

– Pro případ, že by naše rakouské soudruhy minul, dostal přece adresu, kde je ve Vídni očekáván...

– Tam jistě není. Naznačil mi, že té dohodě už nevěří.

Teringl zamyšleně pokyvoval hlavou.

– No... to se mu ani nedivím...

– Asi se nemýlím, že manžel raději vyhledá staré přátele. Má jich dost všude ve světě.

– O tom nepochybuji... Ale vám jistě nějak sdělí, kde ho najdete.

– Nejspíš. Jenže já mám naneštěstí před těžkou premiérou, nevím, jestli mě divadlo ještě může uvolnit.

Teringl uvažoval.

- To mohu zařídit. Jde o to, aby tam neměl problémy. Severně od Dunaje spravuje poražené Rakousko Sovětský svaz, a od soudruhů víme, jak úporně tam bojují s agenty Západu.

Jan se podivil.

- Má přece to vízum...

- Ano, ale ta se stále mění, mohli by si je tam zdlouhavě ověřovat. S kontrolami v Rakousku se prakticky nepočítalo, byl by jel přece rovnou do Vídně.

- Spíš rovnou do basy, namítl Jan, - kdyby šel, kudy měl...

Zachytil Teringlův naléhavý pohled a pochopil, že by to selhání neměl rozmazávat. Vzápětí se k němu obrátila Kamila.

- Nemohl bys mu ten pas dovézt ty?

Takový návrh nečekal. Pořád měl špatné svědomí.

- No ovšem... ale jen, pokud on...

- Navrhnou mu to, až bude večer volat.

Teringl se zdál být vrcholně spokojen.

- Výtečně. Soudruh Soukup má plnou důvěru jeho i nás všech. Ale ať už pojedete kdokoli z vás, nebo dokonce vy oba? stavte se, prosím, určitě předtím u mě, abych zařídil včas, co bude potřeba.

Přitom vstal první a dopustil se hned další nezdvořilosti, když i první podal Kamile ruku.

- Smím vědět, paní Nostitzová, co právě nacvičujete?

Spolkla to komické slovo bez mrknutí.

- Macbetha.

Pak ale její ruku nečekaně políbil.

- Jestli mi to dovolí politická situace, přijdu vám zatleskat.

23

Den, jak si pak řekli, strávili Kamila i Jan čekáním na večer a noc. Stav neustávajícího burcování ducha je kupodivu nevyčerpal, ale dovedl k mimořádným výkonům.

On napsal do odpoledne dávno zamýšlené verše o třinácti barcelonských studentkách, které byly popraveny fašisty za protest proti vraždě básníka Garcíi Lorcky a na smrt šly s růžemi ve vlasech. Použil formu balady s hněvivým posláním vyzývajícím k odstranění posledního evropského diktátora Franca, který lišácky unikl osudu Adolfa Hitlera.

*Světě! Bezbranní nemohou se rvát!
Proč váhají tví ozbrojení muži?
Nezapomeňte na tu vraždu růží!
Je nutno jít! Je nutno úctovat!*

Redakční sekretářky si ji vystříhovaly už z náhledů zítřejšího čísla a Hudeček spokojeně prorokoval, že se stane nejčastěji recitovanou básní v letošním ročníku Soutěže umělecké tvořivosti mládeže.

Kamila v podobném tranzu proměnila první projížďčku celého kusu, které se všichni děsili, v předčasnou premiéru. Lady Macbeth tím strhla k maximálním výkonům další kolegy, a slavný režisér pak místo kritiky položil souboru řečnickou otázku, nemá-li se i představení hrát v náznakové dekoraci a v civilním oblečení.

Doma stála půl hodiny ve sprše, ale napětí v ní nepovolilo. Jan přišel před půl sedmou. Whisky i džus si opatrně dolévali skoro do půl deváté. Ona mu vyprávěla podrobnosti o zkoušce, jimž nerozuměl, on jí přečetl svou báseň, kterou sice po chválila, ale Jan poznal,

že šla mimo ni. Telefon zazvonil, až když jim došla řeč, a hleděli na sebe v narůstající panice, že se už neozve.

– Ano?! řekla Kamila překotně.

– To jsem jenom já, ohlásil se jí Felix Fischer svým oblíbeným bonmotem.

– Jak ti je??

– Dobře. Všechno v pořádku. Je u tebe on?

– Ano, ale než ho předám, měl bys vědět, že ti dnes vzkázal omluvu za včerejšek Klement Gottwald.

– Ne! To mě těší. A po kom?

– Pozval nás k sobě oba dva pan Teringl. Tedy soudruh...

– Aha... a chtěl ještě něco?

– Řekl, že viníkům je Bezpečnost na stopě. A nabídl mně, abych ti přivezla nový pas.

– No to by bylo skvělé!

– Jenže já teď opravdu nemůžu, chápeš?

Slyšela, jak polkl. Hned ale pokračoval.

– Samozřejmě. Rád počkám, až budeš mít po premiéře.

– To přijedu určitě, ale pas ti chce zítra přivést Jan, abys tam neměl problémy. Jen by rád věděl, jestli...

Zarazila se.

– Jestli co?

– Jestli mu opravdu věříš!

– Dej mi ho, prosím.

Podala sluchátko Janovi s ulehčením.

– On tě chce!

– Haló, řekl Jan, – je mi líto...

– To nemusí. Jsem tu. Ale ten pas by se mi opravdu hodil. Kdy s ním chceš přijet?

– Mohl bych pozítří...

– Kterým vlakem?

– Tím, co jsme jeli my. Kde tě najdu?

– Já si najdu tebe. Tak vřelý dík. Dáš mi ještě Kamilu?

Jan jí vrátil sluchátko, prošel spojovacími dveřmi a zatáhl je za sebou na doraz. Hovor přesto slyšel, třebaže velmi nezřetelně, asi jako útržky melodie zpívané altem. Po chvíli umlkly. Dveře se rozevřely jen tak, aby Kamila mohla projít.

Spatřila Jana, který stál stolu, jako by čekal na ortel. Byla tu opět sama s chlapcem, kterého čas proměnil v muže. V muže, který jí od prvního setkání chtěl. V muže, který jí byl šest let nesmyslně věrný. V muže, jehož jí osud seslal, když byla nejvíc sama. V muže, který proměnil její otroctví ve svátek. V muže, s nímž řadu měsíců žila jako jeho žena. V muže, jehož musela opustit bez rozloučení. V muže, který jí zmizel v posledním vzběsnění války. V muže, na jehož návrat zbaběle nepočkala. V muže, kvůli němuž teď podvedla skvělého manžela. V muže, kterého milovala. K těm všem mužům se teď přimkla.

Začali se až zoufale líbat, jako by se tím vše, co se stalo, mohlo odestát.

Jana Soukupa vychoval Karlín. Chudá osada schoulená za městskými hradbami se po jejich zbourání v polovině devatenáctého století stala nejdůležitější čtvrtí prudce se rozvíjející Prahy. Její nová průmyslová oblast začínala hned za Karlínem a z vesničky se stala obrovská stavební parcela, na níž zakrátko vyrostly desítky činžovních domů pro dělníky libeňských a vysočanských fabrik. Karlín se tak stal baštou proletariátu, který se brzy proměnil v politickou sílu díky nově vzniklé straně sociálně demokratické.

Vendelín Soukup a Marie Bylanová se poznali v jednom z prvních májových průvodů, při kterém mladík ochránil dívku před nájezdem policejního koně. Brzy se vzali, ale na syna čekali dlouhých sedm let. Vendelín se mezitím dostal mezi dělnickou elitu – železničáře. Jako posunovače na holešovickém nádraží ho sice ošklivě zranil odbrzděný vagon, ale to mu nejspíš zachránilo život, protože nemusel do první světové války. Po ní už neměl daleko k vytoužené metě všech nádražáků, přijetí do státních služeb právě zrozené Republiky československé. Zkazil si to sám vstupem mezi vzbouřence, kteří opustili podle nich změšťáctělou sociální demokracii a založili Komunistickou stranu Československa, vyhlásující za svůj cíl diktaturu proletariátu.

Za světové krize byl tři roky bez práce. On i syn přežili díky matce. Živila je pletením svetrů, které prodávala ženám z lepších rodin, a houbovou pečení, jak nazval otec tlusté placky z vajec, housky a hub nahrazující alespoň v sezóně maso. Celá rodina neděli co neděli houby svorně sbírala v kbelských lesích. Matka prosadila i to, že synek jako snad jediný z celé čtvrti nešel do učení, ale na gymnázium a pak i na vysokou.

Jan byl nejen pohledný a silný, ale i přirozeně inteligentní. Stal se uznávaným vůdcem vrstevníků, ti ho po vzoru svých idolů, vítězných komunistů sovětských, volali Komisař. Vycepoval z rozjívených uličníků ukázněnou kohortu, která si vysloužila uznání dospělých soudruhů, protože účinně chránila jejich průvody a shromáždění před útoky fašistů i státní moci. Brzy se jim obecně říkalo ‚karlínští kluci‘ a řada z nich se ve straně prodrala do vysokých funkcí.

Po tom Jan netoužil. Cítil se být básníkem i komunistou v jednom, nechtěl vládnout, ale do smrti sloužit svému přesvědčení, jak mu je po rodičích zprostředkovali slavní spisovatelé domácí i světoví, kteří nadšeně líčili své zážitky ze sovětské vlasti pracujícího lidu, v níž ‚zítra znamená už včera‘. Setkání s Kamilou Nostitzovou, jež ho vykolejilo a způsobilu navíc, že se z oblíbeného profesora stal nejen politický, ale i osobní sok, ho v tom jen posílilo. Přel se a básnil pak nejen pro svou víru, ale i za svoji lásku.

Rozpad republiky, zavření vysokých škol, otcova smrt, totální nasazení, zázračné sblížení s Kamilou, jeho zranění, její obnovené manželství, to vše ve výsledku upevnilo Janovo odhodlání zůstat i nadále jakýmsi světským misionářem ‚víry uhlířské‘; tak byla poeticky nazývána naděje, že východiskem ze všech nemocí a krizí světa bude komunismus. Nedlouho poté, co Evropa jásala nad porážkou fašismu, se už začala rýsovat další možná válka mezi dosavadními spojenci, a její příčiny byly natolik nejasné, že i Jan uvítal Gottwaldovu úlevnou výzvu – Straně věřte, soudruzí! Stále mohutnější strana mohla mít ve svých řadách logicky i oportunisty a alibisty, barvící hnědé fleky své minulosti na rudo, ale jako obrovský živý organismus, tvořený víc než milionem lidí, se přece nemohla zásadně mýlit! Ve funkci člena ústředního výboru vídával Jan její vůdce často zblízka a přišli mu z téhož těsta, z jakého byl sám.

O Richardu Teringlovi původně věděl jen, že někdejší učitel a pak novinář byl za války s Klementem Gottwaldem v Moskvě, ale právě

dramatický týden v únoru tohoto roku mu ho předvedl v nejlepším světle. Robustní padesátník uměl lidi krátce, ale pozorně vyslechnout, vytvořit si bleskově vlastní názor, ten jasně zdůvodnit a pak už po dobrovolnících tvrdě vyžadovat, aby jej splnili jako vlastní. Jan cítil úlevu, že právě Teringl převzal péči o další osud Felixe Fischera od lidí ze Státní bezpečnosti. Politicky jim ovšem důvěřoval, ale ze stylu jejich práce bylo znát, že sotva založený útvar nemá při nejlepší vůli jeho příslušníků dost zkušeností, aby zamotaný případ vyřešil.

Kamila se už v noci přestěhovala z hostovské ložnice do manželské. Pochopil, že než se jejich situace vyřeší, nehodlá do ní zatahovat služebnou. Při společné snídani u kulatého stolu byla potom před Staňou tak neosobní, že Jan opět zápasil se svým žaludkem. Co se jí stalo? Po horoucí noci tak chladné ráno? Upnul všechny myšlenky k dnešnímu večeru a pojal pevný úmysl jak s ním naložit. Měla zkoušet až do sedmi, a tak se nabídl, že jí tu připraví večeři. Skutečný záměr mu zvedl náladu.

V redakci hodlal ze všeho nejdřív zavolat Teringlovi, že do Vídně pojedje sám, a požádat o nabídnutou schůzku. Už ve vrátnici se však dozvěděl, že si ho přeje ihned vidět šéf. Pozdravil jeho sekretářku, která mu dojatě gratulovala k nové básni, současně se zaklepáním strčil do pootevřených dveří a vstoupil ještě do známé věty – Ať jsi kdo jsi...!

– Prý mě sháníš, řekl Hudečkovi.

Ten kupodivu odložil svou věčnou dýmku na psací stůl.

– Jo. Posad' se. Nadejchal ses?

Jan si sedl proti němu.

– Ano...

– Fajn. Mám tě poslat na reportáž.

– Doufám, že ne na hranice.

Šéf se podivil.

– Proč na hranice?

- Šust ti nereferoval?

- Myslíš o tom zvoraným cvičení? Prej tam zrovna při něm někdo zdrhl za kopečky, takže přišel befél z Úvé, že se o tom psát nebude.

- A co mám já...

- Volal mi sám Teringl, že máš napsat zásadní úvahu o šancích levice v Rakousku, prej jste to spolu probírali.

Z tónu byl cítit respekt. Hudeček k sobě přisunul polovyplněný návrh na služební cestu.

- Kolik potřebuješ dnů?

Jan byl zaskočen.

- Nemám zdání...

- Tak ti píšu tejden. A gratuluju. Teringl je přece Gottwaldův korunní princ!

- No a...?

Šéfredaktor si znovu zapaloval dýmku. Zdálo se, že tím zakrývá rozpaky.

- Honzo, chtěl jsem s tebou dát řeč, už jak tě zvolili do Úvé. My dva jsme v takovém zvláštním vztahu. Já jsem ti nadřízenej v práci, ale ty mně v partaji. Rád bych tě ujistil, že vím, co má přednost.

- Nerozumím...

- Koukej, já v partaji vyrost, takže ji znám jako indián préríi. Jestli mě máš nahradit na týhle židli, žádněj problém! Já se neurazím a rád ti pomůžu se vším jako tvůj zástupce, abys měl čas na svoje psaní.

Jan mu nerozuměl.

- Ale já nevím, že bych tě měl nahradit...

Hudeček se zatvářil přímo spiklenecky.

- Já taky říkám – jestli...!

Od svého stolu volal pak Jan Teringla. Mladík z předpokoje tentokrát po telefonu samou ochotou předl.

- Kdy chceš jet, soudruhu?

- Zítra. Stejným vlakem jako posledně.

– Rozumím. Pro ten případ ti mám vyřídit, že tě soudruh přijme ráno v osm nula nula před zasedáním polbyra. Tak čest!

Jan podepsal asi dva tucty připravených dopisů, v nichž jeho asistent standardně odpovídal milovníkům poezie, a třem nejzajímavějším napsal osobně. Nahlédl zítřejší kulturní rubriku a učinil pár korektur. Pak se s odvoláním na služební cestu vzdálil, aby připravil večer pro svou lásku.

Kamila Nostitzová měla slíci pocit, že existuje dvakrát. Milovala Jana Soukupa, ale chvěla se o svého muže. Už nepochybovala, že na něho kdosi skutečně pořádá hon. Po jeho prvním telefonu ji na noc umrtvilo přestálé napětí, po celý včerejšek ji kryla euforie vyvolaná zdařilou zkouškou a po druhém zavolání i dlouhé milování s Janem. Ani pak, co konečně usnul únavou, ji nepřestal objímat. K ní se přesto náhle vrátil Felix. Představovala si ho v neznámém lese a zrádné záři raket, obklíčeného hordou lovců. Že dokázal uniknout z tak záluďně nastražené pasti, jí nesmírně imponovalo. Přestože mu byla nevěrná už několik dnů – Drážďany pro ni patřily k válce! – to vědomí ji dostihlo až teď.

Stejně jako ten večer, než mu přišli vzít pas, kdy chtěla složit roli a odjet do Rakouska s ním, připomněla si dějiny jejich vztahu a opět ji zavalilo špatné svědomí. Kdyby nic jiného, byla Felixovi dlužná pravdu, aby se mohl svobodně rozhodnout co dál. Ale jet za ním až do premiéry Macbetha prostě nemohla, a představa, že se bude ještě řadu dní dál propadat do lži, byla najednou nesnesitelná. Rozhodla se ten volný pád ihned zastavit. Vyprostila se opatrně z Janova objetí, a když se přesto malátně probudil, řekla mu, že dospí sama v ložnici kvůli Stáně.

Při snídani si uvědomovala, že svým chladem zpochybňuje celou tu noc, a byla poprvé ráda, že musel odejít. Pak si dál opakovala text, ale nemohla se soustředit. Nikdy předtím se jí to ještě nestalo! Nervozita ji neopustila ani v divadle. Věděla, že včerejší skvělá projížděčka navodila očekávání, které dnes nemůže naplnit. Čím víc se snažila, tím topornější si přišla. Mobilizovala svou vůli, ale všechno přebíjelo vědomí, že je jí jakási skotská královražedkyně úplně lhostejná, když ona sama právě zrazuje člověka, kterého... co? Pořád ještě miluje? Ale čím je jí potom Jan Soukup...?

– Stop!

Výkřik přišel z temna hlediště, v němž slabě svítila jen lampa u režijního stolku. Až teď si uvědomila, že už chvíli slyší místo sebe jen horečný šepot jiné ženy. K té také mířil šéfův hněv.

– Co je sakra?? Neplatíme si tu snad napovědku?? Soudružko, seš tam vůbec??

Ta se poplašeně vynořila z kulis s brýlemi zavěšenými na krku a s rozevřeným textem v ruce.

– Jsem, soudruhu...

– Tak proč ji necháváš viset??

Kamila se jí matně zastala.

– Lída mně napovídala, Emile...

Stalo se, co čekala už dlouho. Vyjel přímo na ni.

– A proč teda nemluvíš?? To snad měla bejt geniální pauza? Tak na ty jsem tu já!

Rychle přišla k sobě. Viděla rozpačitý pohled svého partnera a už se jen styděla.

– Promiň... oslovila tmu.

– Co mám promíjet? Že jsi dneska jak spací vagon? Proč pořád chceš volno, abys pak chrápala na scéně? Myslíš, že můžeš jednou zaválet jako včera a dát si druhej den légo? Jak k tomu přijdou tví soudruzi, co nejsou tak daleko jako ty??

Drobný muž se přitom přiřítíl až ke scéně a bušil na ni svými pěstičkami. Do hlavy se jí valilo horko a ona se náhle uslyšela křičet, co jí v té nouzi přišlo na jazyk.

– Já předpokládám, že i ty jsi měl někdy nějakou ženskou!!

Nebyl na to připraven.

– Jak to myslíš...?

– Ženský mají totiž dny, kdy se jim zvlášť nevede, a když na ně ještě řve misogyn jako ty, chce se jim spíš zvracet než zkoušet!!

Trvalo dvě tři vteřiny, než to pochopil. Pak už se jen snažil neztratit úplně tvář.

– Víš co, Kamilo, jdi se to konečně domů doučit, abysme mohli někdy hrát! Inspice!

Muž v plášti, který při nastávající bouřce zmizel za portálem, se bleskurychle zjevil na scéně.

– Ano, soudruhu?

– Zavolej sem ty dva vrahy, ať zatím popojedem!

Brala si většinou i na tu krátkou trasu z divadla domů taxi, aby se vyhnula náhodným ctitelům. Tentokrát se jen zahalila do hedvábného šátku a šla pěšky. Zůstala neviděná, ale byla i nevidoucí, umanutá myšlenkou, že musí zvládnout problém, jaký dosud neřešila. Celý život se řídila instinktem a ten ji zatím nikdy nezklamal. Místo filozofky z ní učinil herečku a přivedl ji nejdřív k Felixovi, potom k Janovi, pak znovu k Felixovi a konečně opět k Janovi. To všechno mělo svou logiku, ale nyní se ocitla mezi nimi a podváděla vlastně oba.

V ateliéru, kde krátce předtím dvakrát objímala Jana, se s Felixem v noci před jeho odjezdem milovala poprvé po několika měsících. Už od podzimu se v posteli jen rituálně líbali na dobrou noc a Kamila hned usínala, zatímco on ještě dlouho četl nebo psal. Nedovedla si sama vysvětlit, proč jeho i ji současně a bez vnější příčiny opustila touha vzájemně se dotýkat. Ale byla ráda, že o tom nahlas nehlobá ani on. Erotika, kterou v ní kdysi probudil právě Felix, se k ní teď mocně vrátila s Janem a ona si znovu potvrdila, že byla vždycky motorem její bytosti.

Ten ji ale právě hnál nebezpečným směrem, protože ta bytost začínala ztrácet to nejcennější, co podělila po otci: celistvost. Kamila vždycky jednala tak, aby nemusela lhát. A její dramatickou životní cestu, na níž se převtělovala i do hrdinek jevištních dramát, provázal proto vnitřní mír. Jediné, co kdy komu zatajila, bylo její válečné sblížení s Janem. Poslechla svou matku, která ji po návratu zapřísáhla, aby kvůli milenci, kterého jí připravil osud, neztratila i manžela, kterého jí osud vrátil. Ale jak se dál chovat v situaci, kdy má oba?

Řešení nořící se z víru myšlenek ji zaujalo tak, že zůstala stát u výlohy obchodního domu Brouk a Babka, aby si je ujasnila. Nadále nevidomě hleděla na vybavy pro kojence a byla si čím dál víc jistá, že ví, co má dělat. Nic! Dokud se od ní Felix nedozví, co se v ní událo, nebude ona s Janem spát! Bylo to prostě účinné jako trojúhelník nebo trakař. A její bytost se okamžitě začala scelovat.

Domů i tak dorazila o hodinu dřív, než měla, ale předpokládala, že Jan tam už bude. Stáňa byla dávno pryč a v kuchyni ani v obýváku nikdo. Zkusila zavolat.

– Jene...?

Teprve jak chtěla poslepu pověsit plášť na věšák a dotkla se papíru, spatřila tam nabodnutou, velkými písmeny napsanou zprávu.

TĚŠÍM SE NA TEBE V AT.

Chtěl tam s ní zřejmě strávit celou noc, aby mu ji zase neodvedl ohled na Stáňu. Byl to pravý opak toho, co si přála, a ze všeho nejdřív ji vzdorně napadlo zůstat prostě tady. Nic mu neslíbila a nebyla dlužna! Až to pochopí, určitě dorazí sem a ona mu vysvětlí, že se od nikoho takhle ovládat nedá. Pak si ale uvědomila, jak dlouho by tu na něho možná musela čekat, a vyrazila raději za ním, aby mu to objasnila hned. Cestou její nelibost sílila, a než ji výtah vyvezl ke známým dveřím, byla už přímo podrážděná. Ostře zazvonila, a sotva otevřel, vrátila se jí bojovná nálada z divadla.

– Prosím tě, jaký to má teď smysl, když jsme mohli jít u nás?

Pak uviděla v jedné jeho ruce košťe a v druhé prachovku.

– Chtěl jsem ti udělat radost... jenže jdeš dřív.

Ateliér viditelně prohlédl. Na stole byly však talíře složené ještě na sobě a příbory ležely na nich. Jan ji něžně políbil. Jak jí velelo srdce, položila mu hlavu na rameno, ale jak přikázal rozum, řekla.

– Já dneska potřebuju jenom hladit...!

Nevšímal si příliš, co jí a pije. Někdy později ležela, stále v šatech, na gauči s hlavou v Janově klíně, vnímala, jak příjemně jí hladí ramena i šíji, a přemýšlela nahlas o svém druhém problému.

– Ale jestli to je opravdu nějaká občanská válka, nejsme my mezi frontami...?

– Ne, ne! odporoval jí přesvědčeně, – jsme na jedné z nich a ta nás brání. Zažíváme revoluci. Gottwaldovi se mistrně podařilo provést ji nekrvavě, ale tím větší bude nenávist poražených.

– Já mám strach, přiznala se.

– Ty přece nemusíš!

– Bojím se o něho...

Neunikla jí jeho reakce a rychle to doplnila.

– A o tebe... o nás dva...

Přestal ji hladit, jak se soustřeďoval k otázce, kterou jí chtěl položit celý den.

– Kamilo... chceš, aby se vrátil...?

Odpověděla, jak to právě cítila.

– Chci, aby byl v bezpečí...

Měl to za vytáčku.

– Ale až bude v bezpečí, chceš, aby se vrátil k tobě?

Zavřela oči, jako by se tak mohla před otázkou skrýt. Naléhavě ji zopakoval.

– Chceš to??

Odpověděla se zavřenýma očima.

– Ne...

Vděčně jí políbil.

– On ví, že tě miluju, Kamilo. Nemusí vědět, že jsme spolu už jednou žili, jen to, že spolu chceme žít teď. Mám mu to tam říct?

Prudce otevřela oči.

– Proč?

– Třeba se rozhodne zůstat na Západě, zná opravdu spoustu míst na zeměkouli, kde mu nebude nic hrozit ani scházet...

Všiml si, jak zamžikala.

– Nemyslel jsem tebe...!

– Já vím...

Svému odpolednímu rozhodnutí se už nehodlala zpronevěřit. Ale možnost, že by se Felix dozvěděl pravdu o tolik dnů dřív, ji zaujala. Vedle ní byl jediný oprávněný posel Jan. Posadila se a rozhodla.

– Tak mu to řekni!

Vytušil, jak jí je, jakmile otevřel dveře ateliéru. Okamžitě se mu to spojilo se signály, kterým nerozuměl při snídani. A místo zklamání nebo žárlivosti ho přemohl soucit. Protože Kamilu tak dlouho a hluboce miloval, zkusil se vžít do stavu její duše. Aniž to musela i jen naznačit, natož vyslovit, přestal hned jednat jako nedočkavý milenec. Připomněl si, jak jí chyběl mladší bratr. A snažil se chovat, jak by se asi choval on. Až když mnohem později v rozhovoru, který vedla s hlavou na jeho klíně, zatímco jí opět hladil ramena a týl, padlo slovo strach, nemohl nevyužít tak vhodnou příležitost a nepoložit jí tu otázku dokonce třikrát. Odpověděla, jako by se zbavovala zátěže. Tu pak hned pocítil na sobě.

Sám navrhl, že ji doprovodí k domu na nábřeží a pojedje přespat do Karlína, kde se stejně musí ráno sbalit. Domluvili se už v ateliéru, že ji z Vídně zavolá každou půlnoc, aby oznámil, kdy se vrátí. O tom, jak pořídil, ji měla zpravit dvě hesla. Připíjím ti bílým vínem nebo Připíjím ti červeným. První – Felix souhlasí s rozvodem, druhé – Felix je proti. U domovních dveří už nebylo o čem mluvit. Tím víc mu bylo líto, že se s ním rozloučila jen letným polibkem, na jaký od ní nebyl v soukromí zvyklý. Ale nepokusil se o víc, nechtěl nic pokazit.

Matce volal už z redakce, aby mohla jít spát, ale čekala ho stejně, přestože šlo k jedné. Jako vždycky seděla v kuchyni a četla si ohmataná čísla Dělnického zpravodaje z dvacátých let. – Jsem přitom zase s Vendelínem! říkávala, nikdy ho nenazvala jako všechny karlínské ženy své muže tátou; byl pořád její velká láska, o níž se musela dělit jen se stranou. O syna, kterého náhle znala celá zem, se neustále strachovala, zdálo se jí, že ho ohrožuje všechno – nemoci, nepřátelé, a hlavně Kamila.

Že se jí bojí, mu ale nikdy nepřiznala, aby neohrozila samu sebe jeho neláskou. I dnes ho uvítala novou starostí, která ji asi mučila od chvíle, kdy zavolal.

– Neztratíš se v té Vídni, Jeníčku?

Miloval ji a byl jí neskonale vděčný, že prosadila, aby se jako jediný z téhle chudé čtvrti dostal až na vysokou. Proto se dávno naučil mít s ní svatou trpělivost.

– Proč bych měl, mami?

– Jak se tam domluvíš?

– Umím přece německy.

– To já vím. Ale ne rakousky!

Vysvětlil jí to, ona se trochu uklidnila a propustila ho do postele. Chtělo se mu zavolat Kamile, že jí zapomněl popřát dobrou noc. Musel zmobilizovat vůli, aby si tu vlezlost zakázal. Pak nemohl dlouho usnout, jak si živě vybavoval celou noc včerejší.

Do budovy Ústředního výboru KSČ dorazil přesně, mladík s rozhalenkou už čekal u vrátnice a Teringl ho přijal okamžitě. Ošklivá plastika z místnosti zmizela, přesto byl usazen tam, kde minule seděla Kamila. Na konferenčním stole stály dvě obří číše z Karlových Varů, jaké měl doma i Jan, který je tam vloni dostal za recitaci svých básní. Teringl do nich bez ptaní nalil z lahve dvě pořádné porce koňaku.

– My jsme rádi, hovořil přitom, – že jedeš ty. Paní Nostitzové jsem nechtěl kápnout božskou, abych ji nevyděsil. Ty to vědět musíš a měl by i Fischer. Naši bezpečáci jsou si už naprosto jisti, že ten teror rozpoutali jeho soudruzi ze socdem.

Viděl, že ho Jan nechápe, a vysvětlil.

– Fischer je obtížný, protože své idealistické představy, které jen brzdí revoluci, podkládá šarmem i morálním kreditem. Ale je čestný, a proto vypočitatelný, věříme mu rozhodně mnohem víc než všem těm přísiračům kolem Fierlingera, co nám horlivě lezou do zadku jenom kvůli korytům. A oni moc dobře vědí, že my sázíme na

něho, proto ho chtějí zlikvidovat. To je důvod, proč musí nezbytně zůstat mimo ohrožení, dokud to tu pořádně nevymetem. Rozumíš mi?

Znělo to logicky.

– Ano...

Teringl vzal do ruky svou číši a ukázal mu na jeho.

– A víš už, kde je?

– Ne...

– Tak jak ho tam najdeš?

– Prý si najde mě.

– Kde?

– Pošle někoho k vlaku.

Teringl to ocenil.

– Tomu tleskám. Stará škola umí konspirovat. Tak na tvůj úspěch, soudruhu Soukupe. Přeje ti to i soudruh Gottwald.

Zvedl číši, a Jan se musel rozpačitě přiznat.

– Já přece nepiju...

– Já vím. Tak to máš nejvyšší čas začít!

Celý život byl Jan zvyklý podobné výzvy odmítat. Poprvé mu to nepřišlo vhodné. Teringl mu pomohl.

– Aspoň symbolicky! Je to nejlepší gruzíňák, starý čtrnáct let. Pije ho i Stalin!

Přitukli si a Jan se opatrně napil alkoholu poprvé od chvíle, co s ním až na maturitním večírku začal a brzy zase skončil, když se po Kamilině první svatbě rozhodl věnovat se cele revoluci, a řekl si, že chlast není komunisty hoden. První doušek mu teď okamžitě rozvázal jazyk. Bez jakékoli souvislosti vyslovil, co mu dlouho leželo na srdci.

– Soudruhu Teringle... podepsal jsem závazek spolupráce Státní bezpečnosti...

– To dělá teď mnoho soudruhů. Revoluci si přece musíme bránit.

– Chtěl jsem vědět, co je čemu nadřazeno?

- Jak to myslíš?

- Myslím si, že moje členství v ústředním výboru strany tomu závazku...

Teringle svůj koňak labužnický dopil a Jana znovu nenutil. Odpověděl už vestoje.

- To jsou přece spojité nádoby! Ale kdybys s tím měl někdy problém, přijď za mnou. Přeju ti zdar.

Podal Janovi ruku.

- Ach! Zarazil se, málem bych zapomněl nejdůležitější...

Nechal ho stát, šel k psacímu stolu a hned se vrátil.

- Jeho pas!

Jan měl ještě spoustu času, Kamila byla na zkoušce a do redakce se mu nechtělo. Loudal se tedy přes Příkopy a Národní třídu až do Slavie. Nostalgicky si chtěl sednout ke stolku, kde se nedávno setkal s ní, ale pak byl docela rád, že je obsazený. Začíná propadat sentimentalitě! Volný stůl našel v nejlepším místě, byl od něj výhled na Žofín a Střelecký ostrov. Odložil baloňák i klobouk na kufrík a konečně začal myslet na svou misi.

Vytáhl z náprsní kapsy Fischerův doklad. Téměř všechny listy byly pokryty razítky různých zemí. Stěží v něm našel trvalé vstupní vízum do sovětské okupační zóny Rakouska, jaké redakce Rudého práva obstarala včera jednorázově do pasu jemu. Pak hleděl na Fischerovu oduševnělou tvář a poprvé si představil, jaké poselství mu s tím dokumentem přinese; připomněl mu to zas i žaludek. Rozhodl se, že to až do jejich setkání raději vytěsni z hlavy. Není herec, a správná slova mu v danou chvíli připlaví tentýž pramen v něm, z něhož se zrodila sbírka Bez Tebe!

Pěšky došel i na Wilsonovo nádraží, které železničáři-komunisté právě navrhli přezvat na Hlavní jako výraz nesouhlasu s americkým imperialismem. Ačkoliv soudruhy plně chápal, trochu mu vadilo, že totéž udělali i Němci. Pustil to z hlavy, když vystupoval z podchodu na druhé nástupiště a uviděl soupravu na pohled stejnou jako tu,

v níž odtud před třemi dny odjížděl s Felixem Fischerem. Přišel si o roky starší. S tím dojmem položil nohu na první schůdek vagonu, ale vtom ho zastavilo její volání.

– Jene! Jene!!

Nebyl to přelud, vybíhala z podchodu a svůj věčný šátek držela v ruce bez ohledu, jestli ji někdo pozná. Vyšel jí znepokojeně naproti.

– Ty nezkoušíš...?

– Odskočila jsem si.

– A co se...

– Prosím tě... zápasila s dechem, – prosím tě, neříkej mu to!

Krutě ho zabolet žaludek.

– Proč...?

I bez šátku ho k sobě přitáhla, jako by ji mohl přeslechnout.

– Já tě miluju a chci žít s tebou, ale domluvit to s ním musím sama! Mám po premiéře čtyři dny pauzu, ať mi po tobě vzkáže, kde ho najdu. Moc tě prosím, Jene!!

Políbila ho stejně vroucně jako v onom kinu v Drážďanech a v tom v Praze. Ozvala se píšťalka. Průvodčí zabouchával dveře. Kamila se od Jana odtrhla a spěchala pryč. Ze schůdků vagonu viděl její hlavu rychle mizet pod schody.

Muž v pršiplášti, který je fotografoval přes sklo telefonní budky, sňal z přístroje teleobjektiv. Vstrčil jej do jedné kapsy a Leiku do druhé. Opustil budku a nastoupil do téhož vagonu dveřmi na druhém konci. Výpravčí zvedl terč a vlak do Vídně se pomalu rozjížděl.

Jiný muž v hubertusu, který si opřen o litinové zábradlí nad schodištěm k podchodu četl bez úsměvu satirický časopis Dikobraz, pozoroval teď zrychlující se soupravu, dokud poslední vůz nezmizel ve vinohradském tunelu. Pak šel do opuštěné budky telefonovat.

Cestou letmo pokynul svalnatému muži v kožené bundě, který se loktem opíral o pult nádražního kiosku, usrkával citronovou limonádu a pohrával si přitom s klíčky od auta. Teď naráz dopil zbytek a vydal se loudavě napřed k parkovišti před budovou.

Felix Fischer Janu Soukupovi věřil. Dlouhá léta mezi studenty, skauty, vojáky i politiky vytříbila jeho vrozený instinkt pro lidské povahy. To on přesvědčil prezidenta Beneše i šéfa tajné služby Moravce, že nejlepšími muži pro nejtěžší úkol československých výsadkářů v Anglii budou chlapci Jan Kubiš a Jozef Gabčík. Právě ti dva pak navzdory protichůdným rozkazům z Londýna šli neúprosně za svou kořistí, a přestože byla akce odvolána, postarali se zdařilým atentátem na Hitlerova korunního prince Heydricha o zmrtvýchvstání Československé republiky.

Tušil, že mu jeho student oponoval před válkou tak vášnivě hlavně proto, aby se předvedl Kamile. Tomu především přičítal jeho tehdejší zaslepenost a předpokládal, že ho časem vyléčí mimořádná inteligence i poctivost. Ano, přišel mu především poctivě přímočarý, v tom opravdu příbuzný Kamile. Že s ní po vyléčení nenavázal spojení, přičítal spíš sobě: válka Jana zřejmě v jeho víře utvrdila a sociální demokraté se komunistům tradičně jevíli být většími škůdci revoluce než buržoazie. Pro Jana svědčilo i to, že sám přiznal své city ke Kamile. Ostatně Felix ho přece přes ni požádal, aby pomohl vyznat se v úmyslech vedoucích komunistů.

Věřil i tomu, co mu Jan od nich vyřizoval: že jeho přítomnost půtku o spojení levice už jen zbytečně vyhrocuje a fyzický útok na něho, ať provedený kýmkoli, by mohl zavléct zem snad až na pokraj občanské války. Nepochyboval ani, že v komunistické straně probíhá stejný zápas jako v jeho vlastní a že v obou dvou mnoho slušných lidí spoléhá právě na něho. Svědčilo o tom i nesmyslné odebrání pasu a vzápětí nabídka utajeného odchodu do Rakouska.

Protože ho k němu nutila i vyděšená Kamila, dospěl k racionálnímu zjištění, že je to ze všech špatných variant ta nejlepší.

Zakalkuloval samozřejmě i lest, ale dospěl k závěru, že dokud s ním bude Jan Soukup, nic nehrozí, komunisté si přece hazardně neodstřelí muže, kterého přímo zbožňuje jejich omladina. Možné nebezpečí tedy cíhalo až za potokem. Turistickou mapu si v ateliéru obtiskl na sítnici, jak se naučil ve skautu a vycvičil u výsadkářů v Anglii, dokud ještě doufal, že mu dovolí seskočit v okupované zemi. Cesta od potoka se na mapě brzy propadala do rokle mezi dvěma kótami, prozrazujícími, že je nepříliš hluboká, ale dostatečně úzká, aby se mohla stát pastí. Rozhodl se už v Praze vyrazit hned za potokem proti jeho proudu a překročit státní hranici o šest kilometrů dál, kde ji přímo tvořil.

Učinil to, jakmile v tichu dozněly Janovy kroky. Aby případné lovce nevyplašil k předčasné akci, musel dvakrát tak dlouhou vzdálenost urazit v čase, kdy ho mohli očekávat na konci rokle. Zvládl to i v temnotě lesa indiánským během, napínaje zrak i sluch. Věděl, že musí překročit ještě jednu cestu, a včas k ní postupoval tichými přískoky. – Snad blbnu, říkal si, – ale opatrnost matka moudrosti! Současně se těšil z toho, jak uvolněně i pružně běží a lehce dýchá. Na šedesátníka bravurně, škoda že ho teď nevidí Kamila! To, že s ním včera znovu začala spát, ho povzbuzovalo.

Za pár okamžiků byl už v půli cesty za svůj výkon odměněn. Objevil je dřív než oni jeho! Na lesní cestě stály beze světla vojenské nákladáky s plachtami. Žhnoucí konce cigaret prozradily čekající šoféry. Už nepochyboval, že sem dovezli dost honců, aby u rokle vytvořili hustý řetěz. Nadběhl si až k zatáčce cesty, a i když se přesvědčil, že tu nikdo nestřeží, raději se přes ni přeplazil. – Tak přece! zaradoval se přímo klukovsky. Potom už jenom běžel a podle kroků odměřoval vzdálenost, aby včas odhadl, kde narazí na hraniční kameny. Pak o jeden zakopl a současně vzplálo celé nebe rudě. Takže právě zjistili, že past je prázdná!

Krátce si oddechl v mechu u potoka na kraji průseku; protější hradba stromů ležela spolehlivě za čarou. Na obloze se rozsvěcova-

la nová a nová oslnivě bílá světla, ale padáčky je snášely kilometry odtud. Jakmile si byl naprosto jist, že i tady je vzduch čistý, přeběhl posledních pár metrů příkrčený co nejdřív k zemi. Byl v Rakousku!

Šlo na devátou a věděl, že jeho anabáze zdaleka nekončí. Z toho mrtvého kouta se musel co nejdřív dostat až do Vídně. Možnost, že k žádné rakouské myslivně nikdy nedorazí, a pokud ano, nikoho tam nenajde, samozřejmě započítal. Do paměti si vryl tři telefonní čísla. Každé z nich stačilo, aby se ho ujali vedoucí sociální demokraté, s nimiž úzce spolupracoval už za války v Anglii. Věděl z mapy, že tři kilometry dál vede podle hranice okresní silnice, a doufal, že pořád není tak pozdě, aby mu někdo nezastavil. Protože i v otevřeném terénu houstla tma, věřil, že to nebudou zrovna Rusové. Štěstěno, čiň se!!

Dva osobní vozy nestačil z lesa přes louku doběhnout, protože mu poslala až třetí. Džíp řídil muž v uniformě britského důstojníka. Captain Patrik Lloyd byl v civilu botanik a ve volném čase zkoumal po všech čtyřech okupačních zónách rakouskou jarní flóru. Felix Fischer mu mohl skvělou angličtinou stručně vylíčit svůj příběh a sklídl hlubokou úctu. Na začátku serpentín klesajících k Dunaji, jehož středem běžela jižní hranice sovětské zóny, řidič zastavil, aby na Felixovu žádost přezkoumal jeho vízum.

– Je falešné, prohlásil okamžitě.

– Jak se to pozná?

– Bohužel příliš snadno. Každá ze čtyř okupačních správ má své vlastní. Jednotné neexistuje.

Bože, pomyslel si Felix Fischer, to mám dneska i plavat? Žertem tu myšlenku vyslovil a jeho společník se zhrozil.

– Toho vás rozhodně ušetřím!

Demarkační linie ležela v Linci uprostřed mostu. Na severní straně je kontrolovali dva mrační, samopaly ověšené starší seržanti odkudsi z Asie. Místo dokladů jim Lloyd nabídl dvě krabičky cigaret značky Camel. Obrázek velblouda je tak rozjařil, že se místo salutování

klaněli. Na druhém břehu byl uprchlík už v bezpečí. Ale Štěstěna se tužila dál. Směl telefonovat přímo z amerického check-pointu a ozval se mu hned první z přátel, teď člen parlamentu s typicky rakouským jménem Korzinek. Načež Lloyd Fischerovi navrhl, že ho samozřejmě zaveze až do Vídně. Hodinu po půlnoci už uslyšel v telefonu svou milovanou Kamilu.

Odmítl pak myšlenku, že se musí důkladně vyspat, takže hostitel svolal důvěrnou poradu už k snídani. I s předsedou sociální demokracie a s šéfem jejího parlamentního klubu se důvěrně znal. Rychle dohodli, že informaci o jeho pobytu v Rakousku si podrží jen oni tři a jejich osobní asistenti, dokud nebude celý případ srozumitelnější. Jediný přímý svědek ilegálního přechodu hranic, britský kapitán, se sám zavázal k mlčení, takže předčasné vyzrazení nehrozilo.

Felixe velmi potěšilo, že se zjevně zdrcený Jan Soukup hned spontánně nabídl zjistit, proč byl plán málem zmařen. Utvrdilo ho to v přesvědčení, že nepatřil ke komplotu. Mohl však být, a pravděpodobně i byl, přece jenom figurkou, s níž táhli jiní. Marně uvažoval, přes jaké spojení by ho mohl důkladně vyzpovídat.

Když se Jan v dalším telefonu druhý den nabídl, že mu osobně doručí nový pas, byl Felix Fischer za daných okolností raději, než kdyby mu ho přivezla Kamila.

Tentokrát měl Jan smůlu. Ve vagonu ho poznalo hned několik mladých důstojníků, kteří četli či dokonce uměli z paměti jeho bojovku nazvanou Dívce, jež byla příliš sama, o nevěrné družce vojáka plnícího svou občanskou povinnost v základní službě. Jejich nadšení plodilo bezbřehou zvědavost, takže musel postě stejně odpovídat na stejné dotazy, které slychal na všech besedách se čtenáři. Těchhle se nezbavil až do Kaplic.

V pohraniční stanici, kde vlak přepřahali za rakouskou lokomotivu, zahnal myšlenky na nedávný večer s Felixem Fischerem to, že musel vystoupit, aby vagony důkladně prohlédali technici provázení psovody. Na známé vojáky nenarazil, zato ho zaujala významná změna nejbližšího okolí. Podél postranních kolejí vyrostly vysoké hromady, na nichž se v slunci třpytily tisíce kovových štětín.

– Co to je? zeptal se jednoho z pohraničnicků, který ukončil prohlídku.

Mladík ukázal k nádražní budově a Jan si všiml nového transparentu.

**BUDUJEME HRANICI MÍRU!
WIR BAUEN DIE FRIEDENSGRENZE!**

– Ostnáč, vysvětlil voják míchanou českoslovenštinou, – zadržujem to tuná, aby semo tamo neproklzla ani myš!

Za pár minut už na druhé straně hranic kontrolovali zbylé cestující vojáci s rudými hvězdami na čapkách. Pak Jan pozoroval z okna stopy, které tu do vesnic i měst vryl obludný pluh války, a tři roky po ní nestačily zacelit. Jemu přišly ty rány nicotné. Viděl umírat Drážďany! Trošku mu je připomněla předměstí Vídně, o něž se

zřejmě bojovalo. Překvapilo ho, že skoro v každé ulici pracovaly stavební jeřáby, ale to už vlak vjel na čerstvě opravený Franz-Josef-Bahnhof, kde čekala atrakce. U stolků na konci peronu prováděli kontrolu dokumentů ozbrojenci ve čtyřech různých uniformách – britské, americké, francouzské a sovětské. Všechny nápisy tu byly anglické, francouzské, ruské a německé.

Za pár minut byl odbavený a zůstal před kolejemi hlavního nádraží téměř sám. Smíšená čtyřka se rozdělila, Sověti odcházeli jedním východem sami, ostatní spojenci svorně druhým. Jana se zmocnil nepokoj. Domluvil se správně? Pro tohle setkání si s Fischerem nesjednali žádnou alternativu, nevěděl ani kde má spát. Redakce mu obstarala i peníze, mohl zavolat Kamile, ale musel by opustit místo srazu. Před panikou ho zachránila dívka, která sem právě vběhla hlavním vchodem.

– Sie sin de G'nosse Sukup, oda?

To ještě pochopil a kývl.

– Tschuldigung, i bi die Gretl, mei Strassebahn war g'stért, oba jez fahre wir mit de Wage!

Její dialekt byl tak vzdálený němčině, že dal matce zapravdu. Neuměl rakousky!

Rozhrkaný mercedes z počátku třicátých let řídil mladík, který se představil jako Hans a jenom ho zdvořile pozdravil. Ona nepřestala mluvit, ale naštěstí nekladla žádné otázky. Konečně se trochu zaposlouchal, jak mu z posledních měsíců války vytanulo podobně pokleslé nářečí Sasů. Začínal chápat, že mu Gretl sděluje svůj obdiv k soudruhu Fischerovi, který si ji podmanil nejen svým intelektem, ale i zjevem... Bylo jasné, že k němu vzplanula nejen stranicky, ale i citově, a jeho vnitřní tlakoměr mu připomněl, že Felix je jistě stále atraktivní i pro Kamilu.

Za dvacet minut vjeli do míst, která musela být ještě před pár lety vesnicí, než ji pohltilo rostoucí město. Válka jako by se byla milosrdně vyhnula bytelným stavením, za nimiž vybíhaly do strání

dlouhé vinohrady. Nad vchody a průjezdy podél svážné ulice visely podobné viechy jako nad vinnými sklípky v Bratislavě.

– Des is unsa Grinzing! oznámila mu pyšně jeho průvodkyně.

Před příštími vraty zastavili.

– Un des is unsa Heurige!

Nerozuměl. Bude tu snad bydlet? Hans mu nesl kufřík, Greta plášť, jemu zbyl jen klobouk. Vítala je sílící melodie, přišla mu důvěrně známá. Podjezdem jednopatrové budovy, jejíž okna zdobily truhlíky s muškáty, vstoupili do rozlehlé zahrady, kam ještě padalo večerní slunce. Mezi nakvetlými keři byly rozestavěny prosté stoly s lavicemi, obsazené páry i společnostmi. Děvčata v zástěrách podobných lidovým krojům jim roznášela masivní čtvrtlitrové sklenice s průzračnou tekutinou. Pod dřevěným přístřeškem hrálo duo, harmonikář a houslista. Jan už rozpoznal skladbu o krásném modrém Dunaji.

Brankou v živém plotě vešli do další, mnohem menší zahrady s několika rozkvetlými třešněmi. U jediného stolu pod nimi seděli při víně tři starší muži a Felix Fischer. Ten vstával a podával mu ruku.

– Jene!

– Felixi!

Z trojice, která se mu představila, mu utkvělo jediné, určitě kdysi české jméno Korzinek. Vzápětí všichni tři i s dvojicí mladých odešli se svými sklenicemi do přední zahrady. Jan stále ještě dojatě hledal slova.

– Já tě, Felixi, obdivuju!

– Za co?

– Žes to tušil a žes je převezl.

– Díky tobě. Ukázal jsi mi tu mapu a ve mně se probudil skaut.

– Přísahám ti, že jsem o tom, co se stalo, neměl tušení!

– Nemusíš. Já ti to věřím.

– Teringl ujistil Kamilu i mě, že naše strana s tím nemá nic společného a celé vedení si tě nesmírně váží, takže to dá přísně vyšetřit!

– Tak tomu už tak moc nevěřím.

– Proč?

Muzikanti měli pauzu, prosadili se ptáci v korunách třešní. Fischer si dolil z karafy bílé víno a jemu naléval čistou sklenici z druhé.

– Objednal jsem pro tebe minerálku, abstinente!

– Díky... Poznal jsem Teringla v únoru jako člověka, který klade zájmy strany nad svoje a po sobě žádá totéž co po jiných. Uměl velet, a přitom zůstat jeden z nás. Spával s námi dokonce na slamníku!

Všiml si, že se Fischer usmívá.

– Proč se směješ?

– Trošku se to podobá pohádkám o Leninovi.

– Spal jsem vedle něho, Felixi!

– Jene... Víš, jak se mu říká? Ne šedá, ale rudá Eminence.

– A co to dokazuje??

– Nedokazuje to nic, ale svědčí o tom, že má ve vaší straně a v jejím vedení mimořádnou pozici.

Začalo se to podobat jejich předválečným střetům.

– Odpuť, Felixi, ale tu máš u vás i ty!

– Možná. Ale pak připustíš, že on a já orientujeme ty dvě strany dost odlišným směrem.

– Já ten rozdíl vnímám a stojím asi někde uprostřed, protože si vážím vás obou a snažím se brát si od tebe i od něho to nejlepší.

– Vždycky jsem tě zkoušel přesvědčit, ale nikdy tě nelanařil, Jene. Mimochodem, všiml sis, jak mocně se ve Vídni staví?

– Ano...

– A vzpomínáš si, jak nám před rokem Rakušani vyhráli mistrovství světa v hokeji, když na Štvanici porazili Švédy?

– Jakou to má souvislost?

– Přijeli přece do Prahy tak podvyživení, že naši fanoušci pořádku zvláštní směny, aby sem za odměnu poslali vlaky uhlí a brambor. To je teď pryč, protože Rakousko přistoupilo na Marshallův plán

obnovy. Jan Masaryk mi po návratu z Moskvy svěřil, že nám to Stalin zatrhl na žádost Gottwalda a Teringla. Abychom tak nepřestali být závislí na Sovětském svazu.

Jan se začal bránit.

– A nezačali být tady závislí na Americe?

Felxi Fischerovi se zřetelně nechtělo do sporu.

– Taky mezi těmi dvěma zeměmi je podstatný rozdíl, ale nechme toho! Má politická zkušenost mi prostě říká, že od Teringla musím brát všechno s největší rezervou.

– I to, že jsi ohrožený?

Slunce rychle zapadalo. Teplé paprsky právě opustily jejich stůl. Fischer si navlékal sportovní svetr, který měl na cestě k hranici.

– To ne. Jen si myslím, že tu smyčku zadržává někdo jiný, než ti říkají.

– Kdo?

Fischer se napil a řekl smířlivě.

– Nechci se tě dotknout...

– Ty myslíš... No to je absurdní!

– Jene, uvažuj logicky. Vaše strana drží teď kompletní vnitro. Kdo jiný může vyrobit falešné rakouské vízum, falešné pozvání z univerzity a falešné poukazy do sanatoria?

– Falešné...?

– No ovšem! Kdo ti je předal?

Jan neměl slov.

– No tak vidíš. Chtěli mě zřejmě chytit jako agenta, kterému se nepovedlo splnit úkol.

– Jaký?

– Řekl bych, že zabránit pozření sociální demokracie, kterému se teď básnicky říká sloučení. Byl by z toho možná takový náš první stalinský proces, víš?

Jan si vzpomněl.

– Moment! Teringl nás varoval, že se ta víza stále mění. Proto ti přece posílá pas!

Vytáhl jej z náprsní kapsy. Fischer v něm zalistoval.

– To je zajímavé...

– Co?

– Ona je už dopadla?

– Kdo? Koho?

– Vaše Bezpečnost ty provokatéry, co mi protiprávně zabavili pas? O tom se Teringl nezmínil?

– Ne... Já ti nerozumím...

– Slíbil mi nový pas. A ty mi vezeš můj starý.

Z přední zahrady zazněla bujará píseň, kterou hosté zpívali s sebou. Jan jenom němě potřásal hlavou.

– Takže zřejmě hloupá chyba v komunikaci. Někdo někomu něco zapomněl říct.

Fischer se znovu napil. Jan se nemohl vzpamatovat.

– Tomu prostě nedokážu uvěřit...

– To se stává. Ruští menševici tomu nevěřili ještě ve sklepích, kde je stříleli do týla.

Jan rozčilením chraptěl.

– Ale jakou... jakou roli v tom pak hraju já??

Řekl to tak zmučeně, že se nad ním Fischer slitoval.

– Musím připustit, Jene, že možná kladnou. Pokud spolu ve vaší straně skutečně zápasí dvě křídla, tak mě jedno z nich opravdu potřebuje, stejně jako v naší. Právě z toho důvodu jsem dneska odmítl katedru v Americe a rozhodl se zůstat nablízku.

Otřesený Jan se zeptal spíš mechanicky.

– Tady...?

– Raději v západním Německu, tam je to přece jenom dál od Moskvy. No tak se napij!

Přinutil Jana, aby si s ním ťuknul sklenicí s vodou, ale ten se pak stejně napít nedokázal.

- Co mám dělat??

- Jestli si vzpomínáš, právě o to jsme se přeli už před válkou. Takže mohu jen opakovat: přestaň věřit straně, která škrtila slovo demokracie!

- Ta strana pozvedla miliony z bídy...

- ... a uvrhla miliony do otroctví. O to se teď snaží i u nás. Jene! Já vím, že jsi idealista, ale takoví často dláždí z nadšení cestu do pekel. Právě ti tvoji vojáci na západní hranici tam na mě číhali. A navíc, idealisté vždycky první končí u zdi, když naivně trvají na tom, aby jejich ideál uskutečnili vrazi.

Brankou v živém plotě sem vešel vysoký muž v bílé košili a dlouhé zástěře. Nesl na tácu dvě číše. Uctivě Felixe oslovil.

- Genosse Fischer, a stamperl Obstler vom Wirt!

- Oh, danke...

- Gern g'schehen. Prost a schluckerl!

Uklonil se a odešel. Fischer se už na zničeného Jana nemohl dívat.

- Jak dlouho zůstaneš ve Vídni?

- To je jedno... třeba týden...

- Tak máme spoustu času, abychom si o všem promluvili pořádně, ne? Užijme si teď krásný jarní večer. Škoda, že nepiješ, obstler je skvělý šnaps.

Přivoněl k němu. Aroma se mu zamlouvalo. Ale ještě se nenapil.

- Pověz mi konečně, co Kamila?

Jan se rychle soustřeďoval.

- Je rozčilená a přetažená...

- To bývá před každou premiérou.

- Nejen proto...

- Aha...? Tak proč ještě?

Byl Kamile vděčný, že ho zbavila úkolu, k němuž by ve svém dnešním rozpoložení neměl sílu.

- Boj se o tebe. Přijede hned po ní, mám jí vyřídit kam.

– Vidíš, že jsi i posel dobrých zpráv. Na tuhle by sis mohl alespoň symbolicky smočit rty!

Jan byl dnes podruhé v situaci, kdy nedokázal odmítnout. Přitukl si, ale z obavy, aby se riskantně nerozmluvil, jen smočil rty. Jeho společník napřed labužnický ochutnal a pak vypil číšku naráz.

– Rakouská specialita! řekl pochvalně, – ze dvou druhů ovoce, jednoho s peckou, druhým bez. Skvělá!

A hned navázal.

– Staráš se o ni?

Jan tu otázku ustál.

– Ano. Ale u vás jsem spal jen tu první noc.

– Pozval jsem tě přece. A prosím tě o to znovu. Nechci, aby tam byla sama.

– Má tam vaši Stáňu...

– Nechci, aby v tom velkém bytě byla sama v noci. Nebo s tím snad máš problém?

– Jaký...?

– Není ti to příjemné? Mně ani jí to nevádí, Jene.

Konečně našel slova.

– Nechám to na ní...

– Dobře. Já jsem si... si jist, že ona... ona...

Felix začal z ničeho nic mluvit přerývaně a jeho úsměv se změnil v škleb. Jan se vylekal.

– Felixi... co je??

– Já... mně...

Fischer se pomalu hroutil, nejdřív na desku stolu, potom na lavici a z ní sklouzl do trávy. To už Jan stůl oběhl a pokoušel se ho zvednout. Vzápětí pochopil, že musí přivolat pomoc, a rozběhl se k brance. Tři starší Rakušané, kteří ho tu přivítali, a dva mladí, co ho sem přivezli z nádraží, se u nejbližšího stolu právě čemusi smáli.

– Bitte, bitte! volal na ně, – Felix braucht Hilfe!

– Was ist los??

- Ich weiss nicht...

Vracel se a pětice běžela za ním. Fischer se v trávě nehýbal. Korzinek-Kořínek prikázal mladíkovi.

- Let' k šéfovi, at' volá sanitku!

Hans vystartoval jako při závodě. Mužům se podařilo položit profesora na lavici, Čechorakušan mu vyhrnul svetr a vykasal košili, zkoumal tep i dech.

- Žije... asi jen omdlel, měl toho za poslední dny dost...!

Dívka si vyděšeně zakrývala ústa semknutými dlaněmi, jako by se modlila. V přední zahradě se stále vesele zpívalo, ale už se blížil i signál sanitky, který přinášel naději. Gretl se opravdu pokřižovala.

- Gott sei Dank!

Hudba i zpěv naráz umlkly a v příštím okamžiku sem už vrazili dva zřízenci s nosítky na kolečkách. Aniž promluvili, vytlačili všechny přítomné od lavice a zručně přenesli Fischera na svůj vehikl. Rakouští přátelé i Jan spěchali pak za nimi. Měli desítky zaražených obličejů. Hosté, hudebníci i personál tvořili ztichlý špalír, který je provázel k průjezdu.

Sanitáci už zasouvali nosítka do vozu a Korzinek se zeptal.

- Kam ho vezete?

- Do Rudolfšpitálu.

Vskočili k Fischerovi a zabouchli zadní dveře. Šofér, který ani nezhasl motor, ostře vyrazil. Sanitka sjížděla svážnou ulicí bez signálu. Korzinek se obrátil k dívce.

- Sežeň Hanse! Musí nás tam hodit!

Zmizela v průjezdu.

Pak byli všichni zmateni, když se signál ambulance blížil znovu. Sanitku, sjíždějící náhle shora, považovali nejdřív za tu, co právě odjela. Od řidiče z ní však vyskočil spolujezdec v bílém plášti se staromódní doktorskou brašnou. Nosítka vytažovali zezadu dva jiní zřízenci.

- Kde je ten muž? chtěl vědět lékař.

Korzinek žasl jako všichni kolem.

– Teď ho odvezli vaši kolegové!

– Jací...?

– Z Rudolfovy nemocnice...!

Lékař se rozzlobil.

– Tak proč nás voláte dvakrát??

V průjezdu se s Hansem a Greta objevil i muž ve štyrském obleku, který se ihned bránil.

– I hab nur amal g'rufe!

Jana polilo horko.

– Ten šnaps!

Obrátil se na hostinského.

– Vy jste nám poslal ten šnaps!!

Musel to opakovat, než Štýřan porozuměl a vehementně to odmítl.

– Ick? Néé!!

– Váš číšník nám ho donesl od vás!

Hostinský ukázal do zahrady, kde už zase pokračovala píseň a pobíhaly dívky se čtvrtlitry.

– U nás obsluhujou jenom ženský!

Potom už to došlo všem.

30

Hans vezl všechny čtyři muže, Gretl jela se sanitkou do laboratoře s lékařem, který zajistil v zahradě obě číše. Janovu plnou úzkostlivě držela v ruce a snažila se vyrovnávat otřesy vozu, aby z ní ani neukápl.

V Rudolfově nemocnici se stavila čtveřice jen pro jistotu. Žádný příjem tam ovšem hlášen nebyl. Pokračovali do kanceláře předsedy parlamentního klubu, kde Rakušané rozevřeli telefonní seznam, rozdělili si čísla a začali volat. Do čtvrt hodiny bylo jasno. Sanitky ze všech čtyř sektorů Vídně včetně sovětského severně od Dunaje neodvezly Felixe Fischera ani žádného neznámého muže.

Předsedova asistentka zavolala z laboratoře předběžnou zprávu. Koňská dávka zatím neznámého barbiturátu byla zjištěna v obou číších.

– Nechtěli riskovat, poznamenal Korzinek, hledě Janovi do očí. Jan byl zděšen.

– Ale kdo??

– Obávám se, že jsou jen dvě možnosti...

– Jaké?

– Bud' Rusové, nebo vaši...

Jan se okamžitě rozhodl. Tady byl zbytečný a bezmocný. Musí hned ráno osobně informovat Teringla.

– Zjistíte mi, kdy jede nejbližší vlak na Prahu?

Byli nuceni vyrazit k němu ihned, protože odjížděl za dvacet minut. Na nádraží Franze Josefa nebyla tentokrát žádná kontrola, nastupovali převážně Rakušané vracející se z práce do pohraničí. Noční spoj měl i lehátkový vůz, který byl úplně prázdný. Jan si vzal od Korzinka číslo, na něž ho slíbil co nejdřív zavolat. Do té doby se všichni rozhodli mlčet.

Vlak se vlekl, stavěl v Rakousku na všech nádražích. Jan dlouho nedokázal usnout, jak podvědomě čekal na každé další brzdění. Pak se mu to konečně povedlo, ale brzy ho vzbudila sovětská kontrola. Na české straně hranic ozařovaly světlomety vojáky vykládající další kotouče ostnatého drátu. V Kaplici se Janův vagon naplnil hlučícími psohlavci, kterým asi nestálo za to spát, takže popíjeli a hlučeli až do Tábora. Pak už byl konečně sám, ale tak vyčerpaný, že zbytek cesty do Prahy prodřímával.

Ve vlaku netekla voda, takže se zkusil dát rychle do pořádku na toaletě Hlavního nádraží. Pak pospíchal, aby byl v ústředí u Prašné brány ještě před osmou, kdy obvykle začínaly porady. O tom, že ho Teringl přijme ihned, neměl nejmenší pochybnost. Přestože se však u přijímacího pultu, za nímž u obou vchodů do nitra budovy nadále hlídkovali milicionáři se samopaly, ohlásil v naléhavé záležitosti, poslali ho sednout si na lavici. S kufříkem, pláštěm i kloboukem na klíně tam trčel dobrou půlhodinu a namáhal se udržet padající víčka. Přicházeli i odcházeli lidé, kteří jen mávali průkazy, stále znovu tu zněla pouze dvě slova.

– Čest práci! Práci čest!

Právě ve chvíli, kdy vstal, aby se připomněl, zjevil se známý mladík v rozhalence. Dnes se však úslužně neusmíval. Byl naopak nepříjemně strohý.

– Čest! Soudruh Teringl nemá čas, takže se mám zeptat, oč ti běží.

Jan se ohradil.

– To mohu jen s ním osobně...

– Přeje si, abych to vyřídil já.

Jan zkoušel vzdorovat.

– Jde o soudruha... o profesora Fischera.

– A konkrétně?

Jan kapituloval.

– Byl zřejmě ve Vídni unesen!

Očekával, že teď už nezájem prolomil, a užasl, když Teringlův fámulus pochybovačně potřásl hlavou.

– Unesen? No to snad ne!

Jan se neovládl. Skoro vykřikl.

– Byl jsem u toho!

Mladík zasyčel.

– Tiše, soudruhu!!

Sám pokračoval polohlasem.

– Já sice nevím, u čeho jsi byl, ale tobě mám vzkázat, abys o Fischerovi a o svých výletech s ním a za ním nikde a nikomu ani nehlesl, dokud si tě soudruh Teringl nezavolá. Rozuměl jsi mně?

Protože Jan neodpověděl hned, opakoval ostře.

– Rozuměls mi??

– Ano...

– Kde budeš kolem páté?

Jan byl zcela mimo.

– Ještě nevím...

– Tak buď v redakci, ano?

– Ano...

– Buď tam určitě! Čest.

Už odcházel zpátky do budovy, ale ještě si vzpomněl.

– Jo, a máš říct i Nostitzové, ať drží jazyk za zuby. Že je to v jejím nejvlastnějším zájmu!

Jan měl dojem, že se celý ten výstup odehrál jen v jeho strašně unaveném mozku. Čerstvý ranní vzduch ho pak trochu vzkřísil, ale rozhovor mu nešel z hlavy. Proč ho Teringl nepřijal? Proč mu ten kluk tvrdil, že nezažil, co zažil? A proč a na co má čekat až do pěti? S tou záhadou do redakce nemohl, co by měl Hudečkovi říct? Nechtěl vůbec nikoho potkat! S jedinou výjimkou...

Služebním vchodem sestupoval do jejího divadla poprvé. Vrátnici našel přímo pod schodištěm. Trůnila v ní korpulentní žena upnutá v příliš těsném kostýmku, na jehož klopě se proplétal s kladivem srp.

- Čest práci! pozdravil proto i ji.

Také ona byla úředně nevlídná.

- Čest... uryla důležitě.

Nedal se tím odradit.

- Soudružko, je tu už paní Nostitzová?

- Jó. Před chvilkou přišla.

- Mohu jí tu nechat vzkaz?

Opáčila, jako by od ní vyžadoval fyzickou námahu.

- Jakej?

Vynesl obvyklý trumf.

- Jan Soukup z Rudého práva ji prosí, aby přišla, jakmile bude volná, tam co obvykle.

Podle očekávání se rozzářila.

- Ty seš t e n soudruh Soukup z našeho Úvé?

- Ano...

Vyběhla ze své kukaně, aby mu stiskla ruku.

- Spolehni se, soudruhu. Jakmile bude, jako obvykle!!

31

Kamila toho taky moc nenaspala. Na telefon z Vídně čekala marně skoro do dvou a pak ji budily sny, z nichž si pamatovala jen, že končily pokaždé jinak špatně. V šatně, kde se poprvé převlékla za krvechtivou Lady, se snažila usebrat veškerou zkušenost, aby i tuhle zkoušku nezkazila. První kostýmová byla sice pokaždé vnímána jako nutné zlo, při němž jde jenom o přežití, ale ona chtěla i tuhle tradici prorazit. V těžkých životních situacích bylo pro ni její hraní druhem sebehigiény, unikala při něm od svých problémů do cizích.

Protože se včas neozvala výzva inspicienta, šla na jeviště sama. Byli tu už všichni skotští válečníci v kiltech, kteří se vzájemně popichovali a pokuřovali nad šálky kávy. Pohlédla na hodinky a nebyla sama. Právě se divil i Banco.

– Co se děje? On je dycky tak pinktlich...!

Jako by uslyšel narážku, vyšel drobný šéf a režisér z portálu. Měl přímo dramatický výraz.

– Soudruzi, zatleskal, aby získal pozornost všech, – soudruzi a soudružky, premiéra se bohužel odkládá!

Šok.

– Na kdy??

– Na neurčito!

Zmateni byli všichni. A ptali se mnohdy dvojhlasně.

Proč??

– Nemáme Mackbetha.

– Jak to?? Co je s Jirkou??

– Je nemocnej.

– Co mu je?? Dyt' včera zkoušel??

– Právě, a to už neměl. Má hepatitis.

– Co je to...?

- Infekční žloutenka. Už je na izolaci.

- No nazdar!!

- Proto dneska ruším i představení. Já a všichni ostatní soudruzi jedem teď rovnou na Bulovku k testům! Pak se uvidí, co můžem vůbec hrát.

Obrátil se ke Kamile, která tu byla z žen zatím jediná.

- Soudružky domů, ty půjdou ráno.

A všem adresoval pokus o vtip.

- Takže dneska už radši nelíbat!

Kamilu překvapilo, že Emil, vybuchující při každé maličkosti, se tentokrát chová, jako by se ho malér příliš netýkal. Pak si ale připomněla Felixe. Tohle byla přímo katastrofa, a ty, jak říkal, zvládá chlap líp než rýmu. Převlékla se do svého a nevěděla dobře, co se sebou. Jan jí nezavolá, ví, že měla zkoušet. A co bude dělat od zítřka? Všechna rozhlasová natáčení až do premiéry svědomitě odřekla. A film, který měla točit hned po ní, náhle taky odložili; autor předlohy, spisovatel František Langer, byl generál československých legií, které před třiceti lety bojovaly o sibiřskou magistrálu na straně bílých proti sovětské vládě, mělo se to řešit...

Z tlakové níže ji pozvedla vrátná, když jí s jiskrou v oku vyřizovala Janův vzkaz a přivolala i jejího dvorního taxikáře. Poté co ji výtah donesl pod střechu a ona krátce tiskla u jediných dveří zvonek pod vizitkou TOMÁŠ SLÁMA, zapomněla na předsevzetí a zatoužila Jana políbit. Protože se v ateliéru nic nepohnulo, zazvonila podruhé a po chvíli, už nervózní, dlouze potřetí. Až pak se objevila nevyspalá tvář s těžkými zarudlými víčky.

- Promiň... usnul jsem...

Musel si dát nejdřív studenou sprchu, zatímco ona netrpělivě kouřila. Při jeho líčení včerejších událostí ji na cigarety opět přešla chuť. Dokud mluvil, vůbec se nepohnula. Pak se vymrštila a pochodovala po ateliéru, jako by v něm hledala tajný východ. Stejně náhle se zastavila a obrátila k Janovi.

– Jak tomu všemu rozumíš??

Byl pořád malátný.

– Nijak...

Ona zas rychle kráčela podél stěn mezi obrazy a plastikami, až se opět prudce zastavila.

– Tak co budeme dělat??

– Já musím čekat v redakci... Teringl mi to jistě vysvětlí.

– A já? Mám jít domů...?

Při té představě pocítila podivnou úzkost. A byla mu vděčná, že jí to vymluvil.

– Radši ne, Kamilo, radši na mě počkej tady. Vrátním se hned, jak budu moct!

Šla mu uvařit čaj, a on mezitím usnul na pohovce vsedě. Ne-probudil se ani, když ho položila, sesul se jí v ruku jako těžký panák. Sedla si do protější lenošky, srkala vroucí nápoj sama, hleděla na Jana a myslela na Felixe. Už ho neviděla jako bohatýra unikajícího z obležení, ale jako svázaný balík, který kdesi posunují cizí ruce. Strach o ni samu ji opustil. Co a proč by měl někdo něco dělat jí? Bála se o Felixe.

Seděla tak bez cigarety dobré tři hodiny s jednou láskou na očích a s druhou v hlavě. Pochopila, že není schopna určit, koho z nich miluje víc, či míň, ale prosila v duchu Felixe, aby jí to proboha neulehčil tím, že zmizí navždy.

Ve čtyři musela Jana probudit, aby se stačil znovu vysprchovat a vypít čerstvý čaj. Byla ráda, že ji tentokrát políbil sám. Jen co za ním zabouchly dveře, zamkla se a usnula vyčerpáním též.

Dorazil do redakce deset minut před pátou a od své sekretářky se dozvěděl, že na pět svolal Hudeček mimořádnou poradu vedoucích rubrik i vydání. Současně prý přikázal, aby tady kompletní domácí redakce zůstala přes čas. Jan uložil Lídě hlídat telefon, a ozve-li se Úvé, okamžitě ho ze schůze vyvolat. Za minutu pět vyšel na chodbu a zařadil se do malého procesí. Lokálkář se ho dychtivě zeptal.

– Že by kvůli tý infekci...?

– Jaký infekci?

– Ty nevíš? Levou scénu zavřeli kvůli epidemii...

– Kdy?

– Dneska dopoledne.

Vždyť tam ráno byl! A Kamila se o tom nezmínila!

Hudeček si ani nezapálil dýmku. Zahájil už, když si sedali.

– Soudruzí, zítřejší číslo musíme totálně překopat.

Všichni zatajili dech.

– Na příkaz politbyra.

Všichni hlasitě vydechli. A on dodal s nepřeslechnutelnou úctou.

– Ale ještě předtím: Honzo, tebe volá soudruh Teringl...!

Jan zmateně pohlédl na mlčící telefon. Šéf to upřesnil.

– Volá tě na Úvé. Dole čeká můj vůz.

Jan se zvedl.

– Ano...

Uctivě či závistivě na něho hleděli i ostatní.

Podobně se tvářil nejen Hudečkův mladý šofér, ale i u vrátnice čekající milovník rozhalenky. Vyvezl ho dokonce výtahem, který otevřel za rohem chodby zvláštním klíčem. Do kabinetu vstoupili zadním vchodem a mladík okamžitě zmizel předními dveřmi. Teringl už šel Janovi naproti. Mocně mu potřásl rukou a usadil ho

na stejné křeslo ke konferenčnímu stolku, kde už stála známá láhev mezi dvěma obřímí číšemi. Byl stejně neformální, jako když tu spolu spávali na slamnících v únorových dnech.

– Vítám tě, soudruhu Soukupe. Vezmi místo. A výjimečně se napij, dneska už do redakce nemusíš a hlavně: budeš to potřebovat.

Usedl tentokrát vedle něho, nalil sobě i jemu, zvedl bachratou sklenici a šel mu příkladem vstříc.

Jan opět upil, jen aby neurazil, ale ponechal mozek pod kontrolou.

Teringl pokračoval.

– Víš už, že soudruzi z tvé redakce mění obsah příštího vydání. A já ti mám osobně vysvětlit proč. Pověřilo mě tím polbyro, které spoléhá na tvou příkladnou věrnost straně.

Jan napjatě poslouchal. Teď přijde vysvětlení!

– V noci na dnešek byl naší novou Pohraniční stráží zadržen při pokusu opustit nelegálně republiku profesor, poslanec a místopředseda sociální demokracie Felix Fischer.

Jan cítil, že vytřeštil oči.

– Kromě množství zahraničních valut, pokračoval Teringl, – byly u něho nalezeny dokumenty, které ho usvědčují, že vstoupil už za války do služeb západních rozvědek a teď prchal, protože mu hrozilo odhalení.

A dodal káravě.

– Říkal jsem, aby ses napil...!

Jan to prostě nedokázal.

Teringl ho nenutil.

– Jak chceš. Samozřejmě se ti to nerýmuje s tím, co jsi osobně zažil. Ani nemůže. Ale dostali jsme od sovětských soudruhů zaručené informace, že Fischer, ať už doma nebo v zahraničí, chtěl svým vlivem chystané sloučení sociální demokracie s námi znemožnit. Zničil by tak největší šanci, kterou kdy levice u nás měla, protože po rozkolu hrozilo i spojení jeho strany s domácí reakcí, a to by

nepochybně vrátilo naši vlast do područí imperialistů. Tomu jsme museli zabránit za každou cenu!

Naklonil se k Janovi.

– Opakují: za každou cenu. Protože žádná cena není tak vysoká, jestli chceme ještě za našeho života dospět ke komunismu, jak o tom zpívají tvoje verše, soudruhu Soukupe.

Jak seděl těsně vedle něho, položil mu ruku na rameno.

– Proto vybralo vedení strany právě tebe, abys tomu pomohl. Mám ti tlumočit vřelý dík celého politického byra a osobně soudruha Gottwalda. Strana ti tu pomoc nikdy nezapomene! Napijem se aspoň na to?

Jan měl dojem, že ztuhl.

Ale Teringl se nezlobil, nechal ruku na jeho rameni.

– Já tě úplně chápu, ale ty pochop nás. Nejsi herec jako Nostitzová, sotva by ses byl uměl přetvařovat, už tak nám Fischer při tom prvním pokusu mazaně vyklouzl. Pak už nebyla jiná šance než včerejší.

Jan chraptivě promluvil.

– Co je s ním...?

– Je v pořádku, ve vazbě. Mimochodem, původně měla být zatčena i jeho manželka, ale řešíme to jinak, kvůli tobě.

Zvedl se, došel ke svému psacímu stolu, odkud přinesl a podal mu velkou fotografii.

Kamila na ní vášnivě líbala Jana na pražském nádraží.

Teringl si zas přisedl a napil se sám.

– Takže: Teď, hned po zvolení soudruha Gottwalda prezidentem republiky, proběhne už bez problémů slučovací sjezd a pak s malým odstupem času i soud.

– Ale za co ho chcete...

– Ne my tady, ale všichni, soudruhu Soukupe, strana, dělnická třída i lid. Sice za něco jiného, ale po právu, protože si za svou podvratnou činnost určitě zasloužil totéž, co podobní spiklenci v Sovětském svazu. U nás dostane jen pár let a pak může jít, kam

ho srdce potáhne. Ovšem k tomu, aby byl odsouzen, potřebujeme ještě jednou tebe.

– Jak...?

– Jako korunního svědka.

– Čeho...?

– Jeho pokusu o útěk přece. Naše bezpečnost ho odhalila předem a tys byl na hranici jako zpravodaj Rudého práva...

– Ale já jsem tam přece...

Jan nevyskočil jen proto, že se mu na rameno znovu a pádně položila Teringlova ruka.

– Klid! Ty o něco dřív, takže to tam znáš, a dnes v noci u toho byl tvůj redakční kolega, ten ti úspěšnou akci podrobně popíše, neví jen, že Fischera zastupoval figurant. Neboj se, tuhle roli zvládneš bez problémů, protože budeš mít spoustu času se ji důkladně naučit. Ostatně Fischer taky!

Potom promluvil velmi výstražně.

– Tady ti musím připomenout závazek, který jsi Bezpečnosti podepsal dobrovolně. Jeho sebemenší porušení, zejména vy-zrazení toho, co jsem ti důvěrně svěřil, by tě okamžitě přivedlo do Fischerovy situace, jestli mi rozumíš! Ale to u tebe nehrozí, ty přece jsi a zůstaneš náš Mácha – a teď už spíš náš Majakovský!

Vstal. A přestože Jan stále seděl, řekl mu opět vyloženě přátelsky.

– Všecko s tebou včas a důkladně domluví soudruzi z vnitra. Já ti ještě jednou děkuji.

Jan se konečně zvedl také. Teringl mu tiskl ruku.

– Ještě pokud jde o paní Nostitzovou. Jeden soudruh z jejího divadla prokázal straně jinou službu tím, že se nechal dlouhodobě izolovat s jakousi nakažlivou nemocí. Tu dneska dostane i ona, přibližně do procesu. Ber jako součást našeho vděku, že jsem osobně nařídil, aby se v karanténě měla jako v dobrém hotelu!

Hudečkova šoféra požádal, aby ho dovezl nad muzeum, ale vystoupil tři ulice před cílem. Chtěl si pospíšet a současně nevyzradit ateliér. Cestou se přistihl, že intenzivně zkouší na nic nemyslet. Co uslyšel, bylo tak mimo jeho chápání, že si to musel probrat až v klidu. Teď toužil být s ní!

Kráčel k cíli mechanicky jako automat. Obracel pozornost k střídajícím se vzorům v mramorové mozaice chodníku. Jak vznikly? Kdo si je vymýšlí? Kde berou ten kámen? Až před vchodem do domu se tok otázek zastavil a taky on zůstal stát. A co jí řekne? Co jí vlastně smí říct?? Jak to, že ho Teringl nevybavil touhle informací??

Rozhodně nemohl Kamile lhát! Odhlédnuto od války, stejně jako ona až do nového setkání s Felixem v životě nelhal. Ale co si měla počít s pravdou, kterou zatím nestrávil ani on? Stál dlouhé minuty na protějším chodníku a snažil se najít uspokojivou odpověď.

Neznal ji, ani když zas vykročil. Tak moc potřeboval Kamilu vidět, že se vykašlal na přípravu. Řekne jí prostě, co ho napadne v okamžiku, kdy ji obejmě. Určitě najde správná slova! Vstoupil do výtahu a odpočítával vteřiny, kdy se její tvář objeví ve dveřích ateliéru.

Než zmáčkl zvonek, spatřil úřední pečetě přelepené přes zámek i veřeje. Rozbušilo se mu srdce, roztřásly ruce, pocítil takovou slabost, že se musel opřít o zábradlí. A v jeho dosud pevně uspořádané mysli se začal odehrávat převrat.

II.

Podzim 1948

Uvědomil si, že na setkání s Kamilou čekal nejdřív zoufale, pak netrpělivě a potom už rezignovaně téměř na den tři měsíce, ale teď mu každá další minuta připadala nekonečná.

Vyrušila ho tvář jejího muže. Soustředil se na plátno a spatřil ho vcházet do Lidového domu s Pýchou a Laštovičkou. Lekl se, než se ozval mužský hlas, který říkal, že to byli tři neúspěšní hrobníci sloučení sociálně demokratické strany s komunistickou, z nichž dva ztrestal už sám osud a třetího bezpochyby potrestá soud, který začne zítra ráno. Felix Fischer byl připomenut jako muž dvojí tváře, který z válečného Londýna přával své vlasti dobrou naději, a přitom se zřejmě za jidášský žold upsal imperialistům, aby připravil její zkázu vytržením z tábora míru a socialismu.

Dejvické kino Svornost bylo odpoledne skoro prázdné, nějaké diváky snad ještě skrývaly podobné lóže, v jaké seděl sám. Pozval ji sem z pověrčivosti i z nouze. Kina byla místy jejich osudových setkání. Krom toho nevěděl o příhodnějším, kde by se spolu mohli nenápadně a beze svědků domluvit co a jak dál

Žil v nepřetržitém napětí od okamžiku, kdy mu Hudečkův mladý šofér pod slibem nejhlubšího mlčení včera pošeptal, co zaslechl, když vezl svého šéfa z porady na Úvě a vzali s sebou Starkoče, sekretáře soudruha Teringla: paní Nostitzovou propustili z izolace, aby se mohla jako divák účastnit procesu s manželem. Tajemník požádal, aby ho vysadili u Ženských domovů na Smíchově. Šofér se tam odvážil po službě zajít a vrátný mu důvěrně potvrdil, že slavná herečka přebývá v budově už pár dnů, zatím přijata inkognito. Obdivuje ji odmala, přiznal se mladík, a poté, co uslyšel ještě, že to nesmí vědět právě Jan Soukup, rozhodl se jakožto i jeho ctitel prozradit mu to v důvěře, že ho neshodí.

Jan mu na to dal čestné slovo. A pak se ho už nedokázal nezeptat, zda by se odvážil tajně ji vyhledat a případně dovézt na schůzku s ním. Mladík rozčilením koktal, jak horlivě souhlasil, přesto však dokázal dychtivě vyslovit hned dvě přání.

– A budu jí smět podat ruku?

Jan ho o tom ujistil.

– A necháte si mě pak?

Jan nerozuměl.

– Kdy pak...?

– Až u nás budete šéfovat vy!

– Proč bych měl u nás já...?

– Počítá s tím i náš starej... zapomněl řidič slovo soudruh.

Jan s jistotou věděl, že k tomu nikdy nedojde, až zítra provede, k čemu se už skálopevně rozhodl. Právě k jeho plánu se však hodilo, že to nenadálému prostředníku slíbil za to, že Kamilu přiveze. Chtěl ten krkolomný úmysl prozradit jako jediné bytosti na světě jí. Ale předtím ji toužil obejmout a líbat a líbat a líbat...

*Ó zazni, písni vznešená,
o práci, která vrozena
přírodou lidstvu jest.
Vše, čeho člověk užívá,
z šlechtné práce vyplývá.
Bud' práci čest! Bud' práci čest.*

Kinem hřměla neoficiální dělnická hymna z tisíce hrdel delegátů slučovacího sjezdu a bývalý předseda sociální demokracie Zdeněk Fierlinger dojatě tiskl ruku předsedovi sjednocené Komunistické strany Československa a současně novému prezidentu Československé republiky Klementu Gottwaldovi.

Jan přesto zaslechl klapnutí dveří. Otočil se po zvuku. I v šeru lóže a pod věčným šátkem poznal, jak je Kamila pohublá. A krásná!

Oživlý obraz Renoira... Stála a hleděla na něho. Hleděl na ni a nic ho nenapadalo. Konečně se zvedl a pokročil k ní.

- Děkuju, žes přišla... zašeptal.

- Děkuju, žes mě našel... uslyšel.

Pak řekl, v co tři měsíce jen doufal.

- Děkuju, žes mi nepřestala věřit!!

Aniž se dotkli rukama, přitiskla levou tvář k jeho. I přes hedvábný šátek vnímal její kůži a víc: celou její bytost, tělo i duši. Nedokázal se dlouhé vteřiny ani pohnout. Pak už byly zvuky z filmového týdeníku pro oba nesnesitelné. Odtrhli se od sebe a dohodli pohledem, že musí jít jinam.

35

Na schodišti k východu si Kamila nasadila k šátku i černé brýle. Na Jana teď dolehlo, že nemá tušení, kam jinam spolu mohou jít, aby nebudili pozornost. Mlčení přerušila prostou otázkou.

– Kdo byl ten uctivý chlapec, co mě dovezl?

– Náš redakční šofér, našťěstí tvůj ctitel. Právě on mi tajně prozradil, kde teď jsi.

– Ano, náš byt je až do soudu zapečetěný.

– A vydali ti tvé věci?

– Ne. Zůstaly tam.

Jan se rozhořčil.

– To je přece šílené!

Byla až nadlidsky klidná.

– Třeba mi je dají po procesu. Slíbili alespoň. Ale i kdyby ne, Felix je na tom hůř. Já byla vlastně čtvrt roku v sanatoriu.

Jan pocítil úlevu.

– Tak aspoň tohle splnil.

– Kdo?

– Teringl, když na tebe poslal do ateliéru policajty.

– Ale mě tam nezatkla policie.

– Kdo tedy...?

Ironicky se usmála.

– Hlavní hygienik republiky. On i jeho pomocníci měli bílé kombi-nézy a náustky. Oslovoval mě milostivá paní a všichni tři si vyžádali autogram. Řekli, že si ty papíry vydezinfikují...

Vyšli do slunečného dne. Janovým očím chvíli trvalo, než zahlédly před kinem redakční auto a u něho stojícího šoféra. Nechápal.

– Ty jsi tu ještě...?

Mládenec se radostně zubil.

- Myslel jsem, kdyby se ten film třeba nelíbil...

Dvorně otvíral Kamile zadní dveře. Pak je doběhl otevřít také Janovi, aby se nemusela posouvat. Konečně zavřel i za sebou a zeptal se jich dozadu jako ostřílený taxikář.

- Kam poručíte?

V tom okamžiku ho napadlo místo, kde byl naposled těsně před válkou, když tam už podruhé ukládali do země básníka, s nímž byl teď často srovnáván. Z hrobu v Litoměřicích, který měl zůstat v obsazených Sudetech, byly pár hodin před zábořem odvezeny tělesné pozůstatky Karla Hynka Máchy. V mlčícím zástupu je tak znovu pohřbíval i student Jan už pod dohledem gestapa v čerstvě okupované Praze.

- Na Vyšehrad...!

Před kostelem Petra a Pavla vyskočil řidič z auta včas, aby otevřel Kamile. Jan se protáhl za ní a podával mu ruku.

- Dík. Budeš to mít navždycky u mě!

On však jeho nataženou ruku úplně přehlédl, jak okouzleně hleděl na Kamilu.

- Já jsem šťastnej, paní Nostitzová, že jsem vás moh poznat osobně...

Podala mu tedy ruku ona. Mládenec se při stisku navíc uklonil. Jak zas usedal za řízení, řekl mu Jan tiše.

- Já vím, že je to hodně těžké, ale můžeš si to nechat jen pro sebe?

- Budu hrob. Já mám za co děkovat!

Na hřbitově nebyla živá duše kromě jich dvou. Pomalu kráčeli po dlouhé spodní cestě mezi prostými hroby na jedné straně a vznešenými hrobkami v arkádách na druhé.

– Toho profesora, co pro mě přijel, jsem se po týdnu zeptala na pravý důvod své dlouhodobé izolace, když nemám ani nejmenší příznaky. Místo aby trval na inkubační době, zrudl a omluvil se, že je mu nevolno. Od té doby ke mně posílal svého asistenta, ale brzy to zřejmě přestalo být únosné pro celý infekční pavilon. Takže mě jedné noci vzbudili s omluvou, že mají naléhavější případy, a předali kolegům, z kterých se cestou vyklubali vojenští doktoři. Taky mě znali, dušovali se, že mě vezou na lepší, ale byli rozpačití, protože mi nemohli vysvětlit proč.

Janovi přišlo, že mu líčí své zážitky tak neosobně, jako by shrnovala děj sotva dočtené knihy.

– Byly to lázně Jáchymov, které prý zrovna vyhradili pro příslušníky bezpečnostních složek, potom co celé město i nejbližší okolí uzavřel ostnatý drát, že se tu prý začal těžit uran pro Sovětský svaz. Tam už na mě žádné divadýlko nezkoušeli. Přiznali, že mají rozkaz hostit mě, jak to nazývali, dokud nepominou důvody, které bohužel neznají. Měla jsem velký pokoj se slunečnou terasou, hodinu denně jen pro sebe ústavní bazén a další hodinu zahradu, nosili mi ochotně knihy, které jsem si přála, směla jsem dokonce určovat svůj jídelníček. S politováním mně odmítli jenom noviny a rádio. Všichni byli zdvořilí, někteří dávali přímo najevo sympatie. Ale nikdo, ani jediný z nich se mi neodvážil naznačit, co se u nás děje a co je s Felixem.

Začínali už druhý okruh a stále byli na malém hřbitově sami, jak se Jan ubezpečoval všemi průhledy na křižovatkách cest.

– Zopakovala jsem si své miláčky jako Stendhala nebo Fitzgeralda a přečetla i leccos, nač jsem nikdy nenašla čas. Když přišli poprvé pánové od Státní bezpečnosti, dnes je to týden, nevěřili svým očím: byla jsem v půlce čtvrtého dílu Šolochovova Tichého Donu. Proč...? chtěli vědět. Je to veliký román o lásce, řekla jsem. O lásce? žasli. Ano, příběh vášnivé lásky kozáka Grigorije Melechova k Axinje, ženě jeho souseda. Vypadali, že si to brzy přečtou. Neřekla jsem jim, že je to i román o slepě vraždící nenávisti, kterou zasela jejich revoluce. A že jsem až při tom čtení dostala strach, co všechno teď zničí v nás...

– V kom...?

– Ve mně. V tobě... Nebojím se jenom o Felixe, protože toho nic neudolá.

Tentokrát nezažárlil. Byl si jist poselstvím, které jí přinášel.

– Neboj se ani o mě, Kamilo!

Jako by to přeslechla.

– Proto mě taky pustili dřív.

– Proč?

– Protože Felix prohlásil, že jestli mě zítra neuvidí v publiku, bude mlčet. A oni ho vzali vážně. Pak mi ještě oznámili, že budu smět i zpět na jeviště, pokud se přizná a já se s ním rozvedu. Řekli to jistě i jemu, aby ho zlomili. Ale já doufám a věřím, že to neudělá. Nechce mě tam přece mít, aby mi předvedl svou porážku, ale své morální vítězství.

Nebyl si jist, že jí rozuměl, proto se zeptal.

– A ty... bys radši přestala hrát??

Trpce se usmála.

– Už jsem přestala jednou, ne?

– Jenže to bylo kvůli Němcům!

Pohlédla mu zpříma do očí.

– Ano. A teď to má být kvůli vám, komunistům. Promiň, Jene, tys pořád mluvíval o politice, ideologii, ale tohle je prachspřstý

kriminální případ! Nebo to pořád chápeš jako formu třídního boje, kterou má pak posvětit ta vzývaná šťastná budoucnost? Jakoupak nám asi připraví lháři a zločinci, Jene??

Zůstala stát, obrátila se proti němu a zvýšila hlas, až se opět ostražitě rozhlédl. Zas nikoho neviděl, ale pořád si nebyl dost jistý. Zahlédl nedaleký Slavín a vzal ji za ruku.

– Pojd', prosím tě!

Věděl, že za přední stěnou panteonu, tvořenou schránkami s ostatky národních velikánů, leží ještě druhá a mezi oběma je poměrně úzký prostor, do něhož téměř není vidět. Sem Kamilu zavedl, poté co se naposled přesvědčil, že určitě nejsou sledováni. Přesto s ní i tady mluvil zblízka a šeptem.

– Já prostě nevěřím, že Gottwald o Teringlových intrikách ví, sám Felix mluvil o dvou křídlech v politbyru, která jsou spolu na kordy. Je ti snad známo, že celý proces bude přenášen v rozhlase. Každý člověk u nás i na světě má uslyšet na vlastní uši, jak se zrádce Fischer přizná, že zbaběle prchal z vlasti, když měl být odhalen.

– Jenže on se nepřizná! Felix jim kašpara hrát nebude!

– Toho se oni bojí, a proto si všechno pojistili falešnými svědky, jeden dokonce potvrdí jako rodilý Rakušan, že tamní socdem vydávala za mě i za Felixe najaté dvojníky, aby ho pak mohla nechat naoko unést.

Kamile to přišlo absurdní.

– Kdo tomu uvěří??

– Kdo bude chtít. A chtít bude, Kamilo, spousta lidí, aby se zalíbili nebo aby zaplašili svou pochybnost. Rozhodující budou ovšem svědectví těch, kdo jeho údajný útěk překazili. K tomu vybrali dva vojáky z ochotnického souboru. A klíčovým svědkem se má stát známý básník, který ten zásah údajně viděl na vlastní oči.

Zhrozila se.

– Ty!

– Já.

- A ty...?

- Kamilo, přijel jsem do Prahy až včera ráno, protože jsem byl týden v divadelní škole.

- Můžeš nechat rébusů? Momentálně na ně nemám.

- Byl jsem na nějakém zámku u Prahy, nevím kde, vůz, co mě vezl, měl neprůhledná skla. V týdenním kurzu mě tam dva instruktoři učili a zkoušeli, jak mám zítra vypovídat.

Vyděšeně potřásala hlavou.

- Ne...

- Ano. Umím otázky prokurátora, předsedy i obhájce z paměti, stejně jako správné odpovědi. Ten proces někdo napsal předem v podobě jakési divadelní hry. Zřejmě podobně jako před válkou sověti...

Její odpověď očekával.

- Bože... pamatuješ, jak rozhořčeně jsi to tenkrát na fakultě Felixovi popíral?

Zahanbeně kývl.

- Měl pravdu. Přestože byli bez viny, přiznávali se všichni podle naučeného scénáře, nejspíš pořád věřili, že tím slouží straně a revoluci.

- A ty? Taky ještě věříš?

Řekl, k čemu dospěl.

- Já věřím jako mí rodiče i straně i revoluci...

- Aha...?

Zaznamenal zklamání a rychle dodal.

- Jenže právě proto nedovolím, Kamilo, já prostě nepřipustím, aby se jich zmocnili gangsteři!

- Už se bohužel stalo!

- Ne! odporoval. Je to jen pár měsíců, co se strana dostala k moci z vůle lidu. A ten lid má teď zbraně a dokáže si její čistotu ubránit!

Žasla nad tou prostotou.

- A jak se ten tvůj lid dozví, že ho tahá za nos přinejmenším tedy půlka politického byra??

- No přece ode mne!

- Jak to...?

- Mám dostat zítra celkem třiadvacet otázek, na které umím třiadvacet správných odpovědí.

Opakovala potřetí.

- A ty?

Jan se přece jen vydal k východu z těsného prostoru, aby si znovu ověřil, že se nikdo neblíží. Pak se ho přesto zmocnilo rozčilení.

- První otázka zní, cituji z paměti: Pane svědku, byl jste jakožto básník a zpravodaj deníku Rudé právo přítomen prvnímu cvičení naší mladé Pohraniční stráže na jihu republiky v onu noc, kdy na základě varování soudruhů ze Státní bezpečnosti úspěšně zadržela prchajícího špiona západních imperialistů Felixe Fischera? Má první odpověď má znít: Ano.

- A ty...?

- Já řeknu Ne!

Místo aby se zaradovala, ulekla se.

- Jene...! Víš, co ti udělají??

- Na to nechci myslet! Prostě řeknu pravdu! A rudého Máchu strany i člena jejího ústředního výboru Jana Soukupa uslyší, jak si to ti grázlové přáli, každý člověk v zemi i na světě, a současně i ta lepší část politbyra, která tomu svinstvu jistě udělá konec!

Jeho jistota ji nezviklala.

- A jestli se mylíš a žádná lepší není?

- Já to udělám tak jako tak, Kamilo! Nemohl bych se dívat do očí jemu, tobě ani sobě!

- A pak?

- Co pak? Řeknu soudu, co jsem zažil ve Vídni.

- Zkusí tě zničit jako Felixe!

– Potom budu v nejlepší společnosti a zkusím to zvládnout stejně jako on. Ano...

Dostal nápad, který ho nadchl.

– Pak se tam rovnou posadím vedle něho!

Byla dojata. A znovu okouzlena. Z těžkého útlumu, kam ji zatlčila v Jáchymově, aby nepřišla o rozum, se probouzela i láska. Konečně ho objala a vroucně políbila. Líbala ho a plakala. Milovala ho, byla na něho hrdá, měla o něho čím dál tím větší strach. Dorůstal Felixova formátu a ona věděla, že mu akt sebeočisty, hodný básníka, nedokáže a ani nesmí rozmluvit...

Když opustili Slavín a vyšli na vyšehradské hradby, zapadalo nad Petřínem slunce. Hradčany připomínaly z dálky poštovní známku. Stáli vedle sebe už beze slova. Ona si sňala brýle, zavřela oči a nastavila obličej posledním paprskům. On už myslel hlavně na to, co ho čeká a nemine. Nechtěl, aby to v poslední chvíli zhatila zbytečná neopatrnost.

– Pojďme radši každý zvlášť, navrhl. Ty jdeš domů... tedy tam...? Kývla.

– Ráda bych se na to pořádně vyspala.

– I já –

– Bydlíš pořád u matky?

– Kde jinde?

Až teď se ho zeptala.

– Pořád sám?

– To ne.

– Aha...?

Vzal ji za ruku.

– Pořád s tebou.

Se zavřenýma očima se usmála. Nato položil svou naléhavou otázku on.

– Kamilo... ať to už dopadne, jak chce: co bude s námi dvěma?

Měla to zřejmě dávno promyšlené.

– Pokud ho osvobodí, zůstanu s tebou, protože Felix jistě pojede pryč. A když ho odsoudí, budu to jediné, co mu zbude. Pochopíš to? Ostře ho zabolet žaludek. Ale nemohl odpovědět jinak.

– Ano.

Otevřela oči.

– Já ti znova děkuju. Tohle Ano je pro mě stejně úžasné jako tvoje zítřejší Ne!

Sluneční kotouč dramaticky zářil z připlouvajících mraků jako na barokních obrazech. Vzdechla.

– Jak jsme se v rajchu těšili na lepší časy... a přitom ty nejhorší byly pro nás dva nejlepší...

Houbovou, kterou mu upekla na posilněnou, jedl jenom, aby matku nezarmoutil. V tričku, v trenýrkách a bos ležel pak na posteli, ruce zkřížené pod hlavou, oči upřené ke stropu. Na stolku mu hrálo malé rádio značky Talisman, jež dostal od Teringla za své únorové nasazení, ruskou lyrickou píseň, kterou měl nejraději.

*Letat útky, letat útki i dva gusja,
kavo ljublju, kavo ljublju
nědoždusja...*

Obvykle takhle ze střípků myšlenek, pocitů a slov skládal verše. Dnes myslel jenom na zítřek. Věděl, že se ke vzpouře podvědomě rozhodl už po svém posledním setkání s Teringlem, kdy dorazil k ateliéru a našel tam místo Kamily úřední pečeť jako jeho další vizitku. Pár dnů byl ještě rozpolcený. Spontánní reakce kolegů, sousedů i matky potvrzovaly, že účel opravdu světlí prostředky. Šustova reportáž, která vyšla v Rudém právu bez jména autora, aby mohla být později připsána korunnímu svědku obžaloby, vyvolala krom zášti vůči zaprodanci také pozitivní reakce. Československá strana sociálně demokratická jako by dostala omlazující injekci. Na krajských konferencích drtivě vítězili stoupenci rychlého splnutí s Komunistickou stranou Československa. Někteří odpůrci vystupovali z menší strany sami, militantnější byli i vylučováni. Dvě sebevraždy byly označeny za nešťastné události s privátním pozadím. Historické sloučení levice proběhlo v neděli 27. června 1948 před celou veřejností manifestačně, jako velkolepá slavnost.

Jan se sjezdu nezúčastnil, přestože na něm byl znovu zvolen i do rozšířeného ústředního výboru. Hudeček ho těsně před tím

vyslal na šestinedělní reportážní cestu do sovětské Asie po stopách předválečné knihy Julia Fučíka *V zemi, kde zítra znamená již včera*. Tušil, že ho tam dal uklidit Teringl, ale vlastně mu za to byl vděčný. Tisíce kilometrů, které se za dvacet hodin letu bývalými ruskými bombardéry, v nichž i civilní cestující stále ještě seděli na podlaze, položily mezi něho a Kamilu s Felixem, odsunuly skutečný, čerstvě prožitý příběh mezi smyšlené, jakými se postupně ukazovaly být ty Fučíkovy.

Slavný předchůdce nelhal, pouze předjímal. V duchu názvu svých reportáží viděl tehdejší dnešek očima zítřka, jak si jej nadšeně vysnili ti, o nichž psal, a s nimi i on. Jan zjišťoval, že se většina snů nenaplnila ani za patnáct let. Chápal, že se na tom silně podepsala zničující válka, ale přiznal si, že se právě chová podobně jako Fučík, který tím také zakrýval jiné příčiny. Nejhorší z nich se mu teď jevil systém, v němž funkcionáři strany zpučně komandovali odborníky ve věcech, o nichž neměli potuchu. Brzy zjistil i to, že dobrá věc se tu dá prosadit jen podplacením nebo podvodem. A objevil i donebevolající křivdy zametané pod koberec výmluvou, že potrestání viníků by mohlo otrást prestiží celé strany. Pomalu, ale jistě v něm rostlo poznání, že kauza Felixe Fischera je z totožné látky, která je do vlasti dodávána právě odtud. Posun v jeho mysli pak urychlil alkohol.

Bylo to jedné srpnové noci v Gruzii, kdy horské nebe bez přestání křižovaly zářivé jizvy umírajících Perseid. Připomněly mu oslnivé rakety klesající nad Drážďanami i nad jihočeským lesem a strašně se mu zastesklo nejen po Kamile, ale i po Felixovi. V té chvíli slabosti podlehl tamadovi naléhajícímu při vesnické svatbě, o níž přijel psát, aby vypil na zdraví Stalina a novomanželů i na vítězství komunismu volský roh plný vína, který se nedal postavit. Vypil jich následně víc a objevil v sobě netušený talent. Pokud přitom jedl a hovořil, mohl pít. kolik chtěl, a jeho žaludek nepodráždily ani myšlenky, při jakých dříve bolestně protestoval.

Ještě během cesty se rozhodl, že svědčit u soudu nebude. Teringlovi musí postačit, že Jan nevědomky pomohl Felixovým lovcům a nechá si to pro sebe. Nedovedl si představit, že by ho chtěli k svědectví donutit, když stejnou roli může sehrát i Šust. Poslouží přece straně mnohem víc tím, že pro ni píše! To si myslel, dokud si po návratu doma nepřečetl, co z jeho psaní v Rudém právu vyšlo.

Přestože se sám úzkostně snažil nepřekročit mez, kdy by kritika jednotlivců přerostla v kritiku Sovětského svazu a jeho strany, vyškrtali mu korektoři i sebemenší zmínku, že tam bylo někde něco jen o málo horší než skvělé. Nežli si to stačil od plic vyřikat v redakci, pozval ho na krátký výlet autem ‚Řiditel‘ aby mu oznámil, že další služební cesta, na kterou ho Hudeček vyšle už pozítří, bude kryt jeho zaškolení na proces. V tu chvíli pojal svůj tajný záměr, jak mu ho vnuklo zklamání, rozčilení, podezření i svědomí.

Týden prožitý v neznámém zámku, který podle délky jízdy odhadoval na Štiřín, Liblice nebo Koloděje, prožil v nejvyšší pohotovosti všech smyslů. Fascinoval ho profesionální cynismus obou instruktorů, kteří se chovali, jako by ho trénovali pro šachový turnaj. S tím rozdílem, že každý tah byl předem písemně dohodnut s protihráči! Jan využil nově objevené schopnosti, aby z nich po pár číškách koňaku, který už také bravurně zvládal, v předstírané opici vytáhl, jak je do hry zapojen Felix Fischer. A nadchlo ho zjištění, že se stal jejich noční můrou.

Přestože soudruzi vyšetřovatelé, litovali jeho instruktoři kolegy, nedostali bohužel zatím povolení sáhnout mu na kobytku fyzicky, zkusili, co na jiné bohatě stačilo. Tenhle, jak mu říkali, vyčůranej hajzl to nepoložil, ani když ho pár nocí nenechali spát. S tím nebezpečím musí Jan počítat! Přestože obhájce udělá vše, aby mluvil za mandanta, nelze úplně vyloučit, že si Fischer vezme slovo, aby Janovo svědectví zvrátil. To je hlavní důvod, proč byl zvolen on, neboť Šust je na takového soupeře o pár čísel kratší. Vědomí klíčové role Jana posilovalo. Byl si jist, že na ni má.

Ve chvíli, kdy svůj úmysl právě ve Slavíně, symbolickém památníku génia země a svobody jejího ducha, poprvé nahlas vyslovil před ženou, kterou miloval, chápal to jako přísahu. Myslel na Kamilu i teď, kdy se na posteli ve svém pokojíku soustřeďoval na jediné slůvko, kterým tady změní víc než stovka mi veršů. Šeptal si je dokonce nahlas. Ne. Ne! Ne!! Vyrušilo ho tiché zaklepaní. Pak nesměle vstoupila matka.

– Já tě ruším, vid', Jeníku. Ty něco skládáš...

Chtěl být co nejdřív sám.

– Ano, mami, trochu si přemýšlím.

– Můžu se tě přesto něco zeptat?

Neskrýval rozmrzelost.

– Proč se ptáš, když to víš.

Matce se výjimečně zdála být její záležitost přednější.

– Já nechtěla u večeře, žes byl tak nervózní... Sousedka shora, víš, soudružka Bártová, se mě byla ptát, jestli je pravdou, že máš ráno vystoupit v rádiu, na soudu proti tomu Fischerovi...

Rozčileně se na posteli posadil a vypnul přijímač, z něhož se teď linul jakýsi šlágr.

– Jak to ví?

– Volali k nim z okresu na závodní organizaci, aby si to zejtra všichni poslechli.

Jan se náhle zasmál.

– Vlastně je to dobře!

– Jenže já se tě chtěla zeptat... není to trochu... trošku... já nevím, jak to říct...

– Jen to řekni!

– Divný...?

– Proč?

– Když máš rád právě tu jeho...

Nebývale ostře ji přerušil.

– Maminko, víš co? Poslechni si to zítra taky!

Polekaně změnila téma.

– Stejně tě obdivuju...

– Za co?

– Za to, jakej seš. Dobrej soudruh, slavnej básník i hodnej syn.

Táta by z tebe měl...

Přerušilo ji řinčení zvonku. Podivila se.

– Kdo to může... á! Slíbila jsem, že jí to řeknu...

Vyšla do předsíně a Jan se zas položil. Zhasne, aby matka pochopila, že se mu chce spát. Mezitím se však zvonilo znovu tak dlouze, že nechal prst na tlačítku stolní lampy. Z předsíně k němu dolehly mužské hlasy a vzápětí stáli v jeho pokoji dva muži. Poznal toho, který ho před pár měsíci pozval do auta u Fischerova domu a teď znovu bodře halasil.

– Čest práci, soudruhu Soukupe! Já jsem ten samej Kája, můžu ti dál říkat Honzíku?

Jan se rychle zvedal.

– No jistě... čest práci. Co se děje?

– Naši soudruzi od tebe nutně potřebujou radu, tak nás poprosili, abysme tě dovezli...

Všiml si vylekané matky a vycenil v úsměvu celý chrup.

– Jo, pani Soukupová, vlastně i vy ste soudružka, že jó, ústřední výbor naší strany nedá bez Honzika ani ránu. A my vám ho pak zas dopravíme zpátky do hajan!

Jan se už kvapně oblékal.

Černá tatrovka z Kopřivnice, s jakou zrovna čeští inženýři Hanzelka a Zikmund cestovali kolem světa, ho potřetí zavezla přes kulaté náměstí v Dejvicích do bývalých arcibiskupských kolejí. Překvapilo ho, že nejen další neznámý řidič, ale ani užvaněný Kája cestou neřekli jediné slovo. Potřetí jim otevřeli milicionáři bránu, která se však změnila: dřevěná křídla byla nahrazena kovovou harmonikou. Zas byli vpuštěni bez kontroly a Jan pak opět stoupal po liduprázdném schodišti. Nové bylo, že sem odkudsi zaléhal halas mnoha mužů. Tělocvična! napadlo ho, cvičí nebo hrají. Do dveří v druhém poschodí vrazil Kája bez klepání a stejně rázně uvedl Jana do známé, stroze zařízené místnosti.

V křesle za psacím stolem pod portréty Stalina a Gottwalda však nikdo neseděl. Janův průvodce poprvé promluvil.

– Soudruh si asi musel odskáknout.

Ukázal na jedinou židli stojící tentokrát proti psacímu stolu.

– Zatím si hačni, Honziku!

Znělo to podivně, ale Kája přitom zdvořile čekal s rukama na opěradle, dokud si Jan nesedl. Pak se rozloučil zkomoleninou stranické-
ho pozdravu, jak jej s oblibou ironizovali opilí intelektuálové.

– Tak cestička prácičce!

Za Janovými zády se vzdálil a zavřel dveře.

Sám si tu Jan připadal nesvůj tím víc, že tápal v úvahách, proč tu je. Na zámku bylo všechno přesně domluveno i načasováno až do jeho zítřejšího výstupu. Dnes mu dali volný den i večer. Měl se dostavit v půl deváté ráno k zadnímu vchodu budovy na Pankráci, odkud ho soudní sluha odvede do místnosti svědků. Justice, řekli mu, je dosud prošpikována lidmi starého režimu, kteří nesmějí získat sebemenší důkaz, že je snad proces řízen odjinud.

Náčelníka, na něhož tu zřejmě čekal, neviděl od jihočeské noci a neslyšel od chvíle, kdy od něho byl pozván s Kamilou k Teringlovi. Chce ho přezkoušet? Ať si poslouží, tím víc ocení zítřejší premiéru! Jana radostně překvapovalo, že ho nesvazuje nervozita ani tréma. Jako by velmi příjemně znečitlivěl! Pohlédl na zápěstí. Šlo na desátou. Seděl tu bezmála čtvrt hodiny. Trošku neslušné, ne? A dost bezohledné, vědí přece, jak perné ho čeká dopoledne. Nemá se prostě zvednout a jít? Bránu mu jistě otevře redakční průkaz a tím spíš průkaz člena Úvé...!

Dveře za ním se otevřely tak hlučně, že se otočil.

Přicházel k němu neznámý, do sportovních tepláků narvaný chlap jako hora s rukama za zády. Než Jan stačil reagovat, zastavil se těsně před ním a z výšky houkl.

– Vztyk!!

Ohromený Jan sice nevyskočil, ale vstával. Až když se napřímil, zahlédl mužovy zjevující se ruce s navlečenými boxerskými rukavicemi, v uších mu zasvištěl švih a švih! solar ucítil těžký levý i pravý hák, a mysl obestřela mlha...

Pak řídla a on viděl Kamilu, jak v ještě teplém podzimním říčním písku zanechává otisky bosých nohou, které hned vyhlazuje Labe. Šla v bílém županu jako o jejich jediné společné noci v domě na vltavském nábřeží, milostně se usmívala, ukazovala přes hladinu k neporušené siluetě Drážďan, jak ji ještě maloval Caravaggio, a volala cosi, čemu nerozuměl. Křičel tedy zpět.

– Co...? Co...?? Co...???

– No co? Co? chtěl vědět jakýsi muž.

Bílý župan temněl a obličej už nepatřil Kamile, měnil se v tvář jakoby hrubě vyřezanou ze dřeva. Něčí ruka poplácávala Jana po tváři.

– Soudruh Soukup... no tak...! Soudruh Soukup... vstáváme...!

Jan vnímal, jak ho dva páry rukou zvedají z parket na židli.

Na ní ho pak přidržoval z jedné strany náčelník a z druhé jeho
ředitel. Mluvili na něho oba.

– No co?

– Cos nám chtěl říct?

Potřásal hlavou.

– Co se ti stalo?

Vypravil ze sebe první slovo.

– Nevím...

– Našli jsme tě tu na zemi. Proč?

Rozpomínal se.

– Přišel nějaký... nějaký...

– Kdo?

– Muž... dal mi ránu...

– Jakou ránu?

– Něčím... byly to...

– Co?

Ted' se mu vybavily.

– Boxerské rukavice...!

Náčelník nechtěl uvěřit.

– Tady u nás?

Trochu ustaraně se ozval ten druhý.

– Mohl to být někdo ze sportovního oddílu, soudruhu náčelníku,
trénujeme dneska dole...

Náčelník si povzdechl.

– Ach tak... No ano... pak sis to tak trošku vykoledoval sám, sou-
druh Soukup. Musíš chápat: soudruzi denně nasazují život v boji
s třídním nepřítelem, takže těžko snesou, když jim to někdo kazí.

Jan byl ihned ve střehu.

– Co komu kazím...?

– Zítřejší proces. My všichni tady se s ním pipláme půl roku, noci
nespíme, potíme krev, a ty bys nám ho chtěl zmravit?

– Proč bych měl chtít?

– To nevíme, ale proč ses teda dneska sešel s Nostitzovou? Jana dosud silně bolela hrud', ale mozku se vrátila forma.

– To přece víte, fotili jste nás už na nádraží!

– Víme, že s tou kurvou chrápeš! křikl druhý. – Ale ne, co s tebou kuje za pikle!

Jan odsunul jejich ruce, vstal, trochu se zapotácel, ale už byl zas při smyslech. Náčelník se podivil.

– Co děláš...?

Zády k němu vyzval Jan druhého.

– Okamžitě se omluv!

– Za co...?

– Paní Nostitzová není žádná kurva, ale přední česká umělkyně!

– Jestli bude kout pikle, jako kurva skončí!

– Soudruhu Jebavý!

Vyštěkl náčelník a podřízený se postavil do pozoru.

– Soudruhu...!

– Omluv se!

– Provedu!

Druhý se otočil k Janovi.

– Omlouvám se...

Jeho oči přitom neskrývaly opovržení, ale Jan si u vědomí své zítřejší převahy nehodlal nechat nic líbit ani teď.

– Budu si na vás všechny tady stěžovat. Jsem už podruhé zvolený člen ústředního výboru Komunistické strany Českoslo...

– A dost!!

Teď křikl náčelník na Jana, sáhl za sebe na stůl a podal mu papír, který tam ležel.

– Tak moment, soudruh Soukup! Tebe nikdo nenutil tohle podepsat, ty ses o to přímo dral. Jenže kdyžs to podepsal, tak seš pro nás tady především agent Kamil. Před válkou tě zachránilo totální nasazení, ale teď ses na ni dal sám, tak si můžeš stěžovat leda u lampáře na nádraží. Já se tě tehdy podle předpisu zeptal,

jestli souhlasíš s každým slovem, a tys prohlásil, že samozřejmě, že seš tím poctěn, to máme i se zvukem, takže teď budeš držet krok, jasno??

Mluvil, jako by odsekával slova od skály.

– A sedni!!

Janovi náhle slova scházela, mechanicky poslechl. Náčelník vrátil závazek na stůl a šel se posadit do svého křesla. Ten druhý zůstal za Janem, vlastně ho obklíčili.

– Takže oč kráčelo na tom krchově??

Rychle si přikázal, že se nesmí chovat tak, aby pojali podezření i pro zítřek.

– O to, že jsme se dlouho neviděli.

– Nemlž a vybal to! Co po tobě chtěla?

– Vůbec nic!

A dodal až nesmyslné.

– Čestné slovo!

Měl pak na sebe o to větší dopal, když se oba muži zasmáli, jako by uslyšeli žert. Druhý se ho zeptal zezadu stejně ostře.

– Co čeká? Bude Fischer zítra mluvit?

– Myslí, že ano, pokud ji tam uvidí...

– A věří, že se přizná?

Jan taktizoval dál.

– Řekla mi o vaší nabídce, že přizná-li se on a ona rozvede, směla by zase hrát.

Teď se ho ptali střídavě oba.

– No a?

– Předpokládá, že jste to navrhli i jemu.

– A myslí, že to vezme?

– Netuší.

– Co myslíš ty? Zlomíš ho?

– Zkusím to...

– Máš to našprtany!

- Ano...

- A víš, že se mu máš dívat přímo do očí!

- Víím...

Otázky náhle utichly. Jan se pudově skrčil.

- Co je? zeptal se náčelník.

- Nic...

- Čekal jsi ránu? zeptal se zezadu druhý.

- Ne, proč?

A jak se už úplně vzpamatoval, připojil.

- Tady jsem možná jen agent Kamil, ale pro celou stranu pořád Jan Soukup, to si snad mohou plést jen mozky vymláčené boxem, ne?

Jejich mlčení křičelo, jak se strefil. ‚Řiditel‘ přešel kolem něho a zůstal stát vedle náčelníka. Ten řekl najednou docela civilně.

- Ty ji máš teda... opravdu rád...

Nevěděl jak odpovědět, a ani neměl chuť. Stačilo mu, že odvrátil jejich útok a neprozradil se.

- Nic neříkej, pokračoval náčelník, ani nemusíš, já ti to věřím. A věřím dokonce, že jsi čestný soudruh, jinak bys přece nemoh napsat všechny ty básničky. Takže je v tvém nejvlastnějším zájmu, aby Fischer dostal co největší flastr a ty jsi s ní moh žít!

A protože Jan ani teď nepromluvil, povstal a opřel se rukama o stůl, aby se mohl co nejvíc předklonit k němu.

- Nezkaž si zítra nadosmrti život, soudruh Soukup. Naši soudruzi jsou, jak jde o zrádce strany a komunismu, žhaví do běla, normálně se s nima nemazlí jako s tebou v rukavičkách.

Druhý mu cosi přišeptnul.

- Jo jasně, ještě něco. Ten proces půjde sice rozhlasem, aby ho slyšela celá republika i Západ, ale v publiku jsou skoro jenom naši a vysílat se to bude s časovou smyčkou.

Poznal, že to musí vysvětlit.

- S malým zpožděním. Kdyby ses nějak uřek, nevadí, stříhne se to a pojeděš znova.

Jan ztuhl.

Náčelník došel k němu a stiskl mu ruku.

- Tak dobrou noc, a jak říkal pan Fischer za války z Londýna, pevnou nadějí!

Felixe Fischera probudili na Pankráci už v pět. S chutí si zacvičil. Jeho spoluvězeň ho pozoroval se směsí obdivu i bázně. Přeložili ho sem teprve včera z Borů a Felix mu hned vysvětlil, že se tu neohřeje; dali mu do téhle cely za pouhý čtvrtrok patnáctého, jak chtěl kdosi zkušený znemožnit, aby k němu někdo získal osobní vztah. Navíc patřili vesměs ke spodině galerky, netušící, která bije; pro mnohé tu ještě pořád vládl Masaryk. Ten poslední byl pyroman, od mládí střídavě zapaloval stohy a chodil sedět. Za sabotáž to prohlásili až Němci, kteří ho jenom nestačili popravit. Ted' mu tím hrozili i komunisti a on v hrůze slíbil, že jim pomůže západního špiona střežit ve dne v noci, aby neunikl spravedlivému trestu útekem ani sebevraždou.

Když se Felix po zrádném obstleru probudil, ležel na tenkém slamníku v bunkru budovy, kterou brzy lokalizoval. Podle nedaleké zvonkohry stála v areálu kasáren pod pražskou Loretou. Od první chvíle si byl jist, že svou situaci zvládne. Když v Anglii vážně pomýšlel na seskok do obsazené vlasti, promýšlel mnohokrát, jak se zachová, kdyby ho dostalo gestapo. Rozhodl se počítat s tím, že by ho jako dost důležité rukojmí možná nemučili k smrti, ale psychicky. To si troufal vydržet a ted' si to osvědčil v praxi.

Brzy se mu potvrdilo, že těsně po slavném sjezdu, který jim jeho údajná zrada ulehčila, nepotřebovali pro tenhle proces ztlučeného mrzáka, ale jeho, jaký byl, legendárního Felixe Fischera, jehož usvědčí a zbaví svatozáře nezvratné důkazy i hodnověrní svědci. Nepochyboval, že je dosud nezkušenému justičnímu aparátu pomohou vyrobít i najít profesionálové ze Sovětského svazu, kteří před válkou obalamutili mnohou brilantní osobnost na světě tak, že v poctivost procesů věřila. Právě těm bídákům to mínil zkazit nebo alespoň ztížit tak, aby na to svět tentokrát nenaletěl.

Průběh vyšetřování jeho úvahy potvrdil. Zkusili ho utahat nekonečnými výslechy, budili ho i několikrát po sobě, za vymyšlené přestupky mu odpírali jídlo, strávil týden v temnici a hned nato mu ani v noci nevypínali v cele oslnivé světlo, až se jim z toho zbláznil jakýsi otcovrah, který ho na svou smůlu právě hlídal, slibovali mu doživotí, dokonce i šibenici, a vzápětí zase prezidentskou milost s možností okamžitého odjezdu do ciziny, chtěli ho nachytat i na snímek Kamily líbající Jana, jenže on poznal ten vlak v pozadí a věděl, že tam byl s nimi. Nedostal jedinou ránu a nikdy neklesl na mysl. Měl dojem, že si ho někteří vyšetřovatelé začali vážit...

Byl si už jist, že si svou výhrůžkou mlčení vynutil účast Kamily, aby mu přitom dodávala sílu, ale počítal pevně i s tím, že v publiku bude Jan Soukup. Ani teď nevěřil, že ho na hranici a ve Vídni zradil úmyslně, ale bylo jasné, že ho cynicky zneužil jako návnadu. Dnes měl poznat, co dopustil svou naivitou, a být svědkem jeho zápasu se lží. Nepovažoval jej zdaleka za ztracený, žaloba byla primitivně postavena na tekutém písku. Vydrží-li s nervy on, může dopadnout jako před patnácti lety v Berlíně Dimitrov. Nemohli ho odsoudit za nic, pokud nechtěli úplně ztratit tvář! Jak znal ješitného Gottwalda, nařídí soudcům podmínku a vyhoštění.

K překvapení bachaře i žháře odmítl pravou kávu, kterou mu výjimečně přinesli, ale násilím se přinutil sníst všecken kyselý chléb, protože nevěděl, jak dlouho musí vydržet bez dalších kalorií. Nabuzenou náladu mu trochu pokazilo, že místo obleku vyžádaného z bytu dostal zpátky věci, s nimiž dorazil do Vídně, kde si nestačil obstarat jiné. Pumpky a sportovní svetr ho určitě měly opticky přiblížit obrazu člověka, který počítal s pochodem v přírodě. Rozhodl se, že to vyváží vystupováním. Bude se držet i chovat, jako by měl na sobě smoking!

Už v sedm ho přivedli z vězení tunelem do malé místnosti u soudní síně, kde ho střídající se dozorcí nechali čekat dvě hodiny. Když mu pak těsně před zahájením zakázali jít na záchod, stěží

potlačil úsměv. I s tím počítal, a proto ráno nic nepil, uměl vydržet až osm hodin, určitě déle než slavný soud. Pak ho vyzvali, aby vstal, zbavili ho pout a otevřeli dveře. Vešel mezi nimi do největšího sálu, který znal. Seděl tady předloni v obecnstvu, které sledovalo proces s Hitlerovým místodržícím K. H. Frankem. Felix Fischer si troufal věřit, že odtud odejde jako volný muž.

Tři sta lidí ztichlo. Měl za sebou bezpočet výstupů před studenty a před publikem vůbec, v aulách, parlamentu i rozhlase, doma i v cizině, v češtině, němčině, angličtině i francouzštině, ale poprvé se cítil v kůži Kamily, kterou léta budil stejný sen: vychází na scénu přeplněného divadla a nikdo jí neřekl, co má hrát, probouzela se zbrocená potem. On zas ucítil, jak mu zabušilo srdce. Sebral všechnu vůli, aby se ovládl. Samé cizí tváře velmi stejného typu... Marně hledal její. A nenašel ani Janovu. Takže varianta bé, bobřík mlčení, howgh!

Jak si sedal na boční lavici před vnuceného obhájce, jehož hodlal odmítnout i zde, otevřely se čelní dveře a vešel sluha s Kamilou. Vedl ji prostřední uličkou k prázdné židli na kraji první řady. Felix okamžitě vstal a vyčkal vestoje, dokud si nesesdla. Všichni si toho všimli, ale nikdo mu nebránil. Pak znovu usedl. Z její tváře i z jejích šatů, které rozsvítily soudní síň jako kdysi svatební, četl, co potřeboval ze všeho nejvíc. Byl opět Iníochos mířící k vítězství!

Přežila jáchymovské vyhnanství bez duševní poruchy hlavně proto, že se skryla do cizích osudů, jen vyměnila jevištní za literární. Byl to Felix, kdo jí brzy po seznámení prozradil, že je to i jeho úniková cesta ze životních krizí. Pokud nechceš celý život čekat na smrt, musíš poslat do čekárny ji! Vedle lásky ji tam nejsnáze vypudí práce, a my oba, Kamilo, máme štěstí, že nás ta naše odvádí do příběhů, ve kterých smrt a neštěstí hrozí jiným.

Až při návratu do Prahy se dozvěděla, že proces začne za týden. Nikdo nic dalšího nezakázal, jen jí při návštěvě v sanatoriu dva neznámí muži s červenými průkazkami poradili, aby sama stále přemýšlela, jestli svým chováním manželovi nepřitěžuje. Známy korektní mladík v rozhalence ji na pražském Smíchově převzal od řidiče sanitky a uvedl do garsoniery v bloku pro osamělé ženy. Přitom ji poučil, že do bytu na nábřeží nadále nesmí, ale současně jí předal od divadla obálku s platem za tři uplynulé měsíce.

Zkusila zavolat Jana anonymně z telefonní budky do redakce hned první den, ale uslyšela, že odjel na delší reportáž. Aby zahнала špatné myšlenky, dočítala Tichý Don a sháněla po obchodech novou garderobu. Skoro všude ji poznali, někde jí blahopřáli k uzdravení a ptali se, kdy začne hrát, ale jinde cítila rozpaky i strach. Až jí stará známá střihačka v salonu u Podolské prozradila: veřejnost čeká na proces, který má objasnit to, je-li Kamila Nostitzová Fischerova oběť, nebo spoluvinice.

Dalšího mladého muže, který u ní zazvonil den před soudem a ptal se, zda ji může za Janem odvézt, považovala za provokatéra, ale odmítnout nedokázala. Bylo jí milejší padnout do pasti než propást i tak riskantní možnost setkání. Ostatně kino bylo jejich osud! Když ho spatřila v šeru lóže, pojala k němu opět stejnou důvěru jako tenkrát v říši otrokářů. Už v Jáchymově v sobě vyřešila, koho a jak

miluje. O čtvrtstoletí starší Felix byl vlastně od prvopočátku její skvělý, moudrý otec, se kterým ji spojil přímo antický incest, a proto ho od ní nemohl už nikdy nikdo odtrhnout. O pět let mladší Jan byl její silný muž i něžné dítě, dokud jí nedá vlastní... v Drážďanech tu myšlenku samozřejmě potlačila, ale teď se k ní vrátila.

A rostla v ní na Vyšehradském hřbitově a úplně ji ovládla potom, co jí ve Slavíně prozradil svůj plán. Nebyla schopna si představit, co jeho riskantní výstup vyvolá a do čeho vyústí, ale věděla, oč ho požádá, až všechno nějak skončí a sejdou se spolu sami. Chtěla to, i kdyby jí mělo být přes čtyřicet a riskovala přitom zdraví nebo dokonce život. Felix a Jan se v ní spojili v jediného muže, který musí pokračovat v tom děcku!

Mladík v rozhalence jí dal také radu, aby do divadla nechodila, dokud nebude pozvána. Porozuměla tomu tak, že i šéf čeká po dohodě s vedením strany na výsledek procesu, a byla potěšena sama sebou, jak málo jí to vadí. Ještě v Jáchymově se hrozila, že bez divadla nebude schopna po návratu z toho fešáckého kriminálu žít. Od nového setkání s Janem jí poprvé nechybělo. Teď už věděla proč: myšlenka na dítě ji prostoupila stejně jako postupně Ofélie, Julie, Desdemona, Nora či Roxana. Ano, její příští, ať si třeba poslední, ale největší životní rolí bude mateřství!

S tou jistotou usínala po návratu z Vyšehradu a s ní se i probudila do dalšího dne. Ve skoro prázdné skříni visely šaty, které jí u Podolské ušili jako v dobách nejvyšší slávy za tři dny. Látkou s barevnými květy i stříhem se podobaly těm, které měla na svatbě s Felixem, protože oba svorně odmítli fádní bílou. Věděla, že to teď pochopí jako němé vyznání. Byla si vědoma, že přeskakuje z lásky k jednomu do lásky k druhému z vteřiny na vteřinu, ale už jí to přišlo přirozené.

Ráno si uvařila čaj a připila symbolicky oběma. Do tramvaje se opět zahalila šátkem a šaty zakryl nový plášť. Nikdo ji nepoznal. Prostor před širokým schodištěm soudní budovy byl uzavřen zátarasy, u průchodu kontrolovali pozvánky policisté. Stále sem docházeli nebo

dojížděli auty muži v civilu i v uniformách. Kamila nespatriila jinou ženu. Ještě než stačila předložit pozvánku a občanskou legitimaci, ujali se jí dva civilisté v špatně padnoucích tmavých oblecích. Půjčené z fundusu! zhodnotila je zkušeně. Nevedli ji do sálu, ale do kanceláře v prvním poschodí, kde požádali, aby tu s nimi chvíli počkala.

Po delší chvíli mlčení pohlédl jeden z nich na hodinky a zapnul rozhlasový přijímač. Skoro minutu zněla harfa ze Smetanovy Vltavy. Pak se ozval hlasatel.

– Přepínáme na pražskou Pankrác.

Pomalou se prolínal šum, jaký vydává množství polohlasem hovořících lidí. Do něj promluvil reportér.

– Dobré ráno, občané a občanky, soudruzi a soudružky, Československý rozhlas zahajuje ohlášený přímý přenos z velké soudní síně na pražské Pankráci, kde bude za chvíli otevřeno hlavní líčení s někdejšími poslancem a místopředsedou bývalé strany sociálně demokratické Felixem Fischerem, obžalovaným podle několika paragrafů za nepřátelskou činnost proti republice, podvracení, pobuřování i pokus o ilegální překročení státní hranice s úmyslem uprchnout před trestem do kapitalistické ciziny.

Druhý z průvodců předtím vyšel z místnosti a teď jí donesl sklenici vody. Poděkovala, ale nenapila se. Po Janově zážitku ve Vídni jejich nápojům nevěřila.

– Na kritiku západních sdělovacích prostředků, že jde o politický proces, odpovídá naše justice tím, pokračoval reportér, – že jej vysílá živě a umožnila přímou účast zástupcům všech vrstev národa, což je další viditelný i slyšitelný důkaz, že naše soudnictví nepodléhá žádným tlakům shora, jak to omílají mlýny buržoazní propagandy. Soud rovněž považoval za nedostačující Fischerovu žádost, aby se hájil sám, a přidělil mu za obhájce ex offo zkušeného advokáta. Ale teď už pozor! Otvírají se postranní dveře, takže se v příštím okamžiku musí objevit i obžalovaný, ano...

Bylo slyšet, jak publikem probíhá vlna vzrušení.

– ... vězeňská stráž sem přivádí bývalého profesora Felixe Fischera, jehož odění, v němž byl zadržen, prozrazuje způsob jeho útěku, ale celý zjev nasvědčuje tomu, že s ním bylo vzdor těžkým proviněním nakládáno, jak se sluší a patří v civilizované zemi!

Oba muži současně vstali a dali Kamile najevo, že je má následovat. Na odchodu ještě uslyšela.

– Pozvána byla samozřejmě i manželka obžalovaného, u níž byla uplatněna presumpce nevinny...

Zaznamenala, že nepadlo její jméno. Sešla s nimi ze schodů, dovedli ji až k dvoukřídlým dveřím a už bez pozdravu předali soudnímu sluhovi. Felixe spatřila prvním pohledem a nespustila z něho oči po celou cestu ke středu první řady. Pohubl, ale působil nezlomeně. Dojalo ji, že vstal, jako by ji vítal v kavárně Slavia. Povzbudivě se na něho usmála. Vrátil jí to. Vnímala jen jeho, dokud se hlučně nezvedl celý sál. Současně s Felixem vstala i ona. Pak je oba upoutal vstup soudce, kterého znali.

Právě jeho ctihodnost vedla procesy s čelnými nacisty a českými kolaboranty. To on krátce po návratu z koncentračního tábora poslal na šibenici pražského primátora Pfitznera i státního ministra Protektorátu Karla Hermanna Franka. Jinak byl ctitel múz, a z těch vyznamenával svou přízní nejvíc Thalii. S Kamilou a Felixem se nejdnou zdravil na premiérách. Když zaujal místo a nechal usednout i všechny ostatní v síni, vyměnila si s Felixem pohled plný naděje.

I obě přísedící byly ženy ve zralém věku, jen na lavici státních zástupců dosedli dva na první pohled ostří hoši. Soudce klepl kladívkem.

– Hlavní líčení je zahájeno!

Její zrak přitom sklouzl k velkým hodinám nad jeho hlavou. Ukazovaly devět hodin a pět minut, zatímco její náramkové čtvrt hodiny méně. V ten okamžik se jí zmocnila úzkost. Napadlo ji, že se soudní hodiny nemohou zpoždovat náhodou jakou roli může ten posunutý čas hrát. Ví to Jan? Nebude jeho oběť marná??

41

Vrátil se před půlnocí, ale usnul až k ránu. Spolu s budíkem ho zburcovala bolest. Oba včerejší údery jako by se přes noc slily v jeden, bolela ho celá prsa.

Přesto šel z Karlína pěšky, aby mu pomohl pohyb a vzduch. Bolest skutečně rozchodil. Co nerozdýchal, bylo poznání, že Felix i on jsou v moci stejného gangu, který chce zničit je oba. Tím víc ho posilovalo vědomí úkolu: jenom on mohl přinejmenším odkrýt ctnostný štít, za kterým se páchaly zločiny. Vytanuly mu vlastní verše.

*Nemá tvář supa,
nechodí maskovaný,
netiskne v kapse pažbu pistole.
Může mít v klopě
odznak Gottwaldovy strany
a Leninovu bystu na stole!*

Už v noci překonal pocit marnosti, kterým ho zasáhlo zjištění, že jeho Ne! nedostihne miliony posluchačů. Cestou se utvrdil v tom, že úplně stačí, když je uslyší soudní síň. V téhle zemi vždycky stačilo, aby se i největší tajemství dozvědělo pár lidí, rozšířilo se pomalu, ale jistě po celé republice. Několik set přítomných se už postará, aby se pravdu tentokrát rychle doslechl celý svět. Především je uslyší soudce! A celý ten tyátr se zhroutí podobně, jako kdyby Julie Kapuletová zničehonic odmítla Romea!

Na dohled od soudní budovy si jako vždycky před velkými výstupy poručil pustit všechno z hlavy, než bude vyvolán na scénu. Tak se pokaždé ubránil trémě. Dnes mu to ztížili, proto že ho od zadního vchodu dovedli do místnosti svědků, kam byl proti všem pravidlům,

jež znal, vysílán zvuk ze sálu, který se právě plnil diváky. Ale jaká pravidla má proces napsaný předem? Jedinou neznámou v něm byl přece obžalovaný, a svědkové ho museli pozorně poslouchat, aby byli připraveni na každou jeho záludnost. Zato Jana uchvátilo zjištění, že jednání běží v reálném čase. Aspoň s tímhle trikem tedy neuspěli! Bude mít výstup, jaký si vysnil!

V prostorné čekárně seděli po jednom, ve dvojicích i skupinkách muži mladí i staří, v civilu i v uniformách vojáků, železničářů, lesníků. Někteří ho poznali a uctivě zdravili, Jan pozdravy zdrženlivě vracel, aby se s nikým nemusel bavit. Sám tu znal jediného civilistu, ale nevěděl odkud. Chtě nechtě musel také poslouchat přenos. Půl hodiny trvaly procedury. Žaludek se ozval poprvé, když uslyšel Felixe. Přednášel své nacionálie stručně a zřetelně, z hlasu zněla sebevědomá síla. Jan věděl, odkud ji bere. Že vůbec mluvil, znamenalo přece, že vidí v sále ji.

Další půlhodinu zabrala žaloba. Ostrý mladý tenor ji pateticky deklamoval s nezkroutnou samolibostí ochotníka. Hemžila se aliteracemi a všemi tvary jednoho a téhož slova. Zrada, zrádce, zrádcovský, zrádný, zradil... Pak dostal slovo obhájce a Fischer ihned protestoval, že se chce hájit sám. Soudce to zamítl. Bezbarvý baryton advokáta pak pronesl několik frází o tom, jak se obžalovaný zasloužil o vlast před válkou i v exilu a že to jsou bezesporu polehčující okolnosti. Soud to vzal na vědomí a přistoupil k výslechu svědků.

Autor hry, možná Teringl sám? přemítal Jan od chvíle, kdy ho instruktoři seznámili s rolí prisouzenou mu ve stručně shrnutém ději, hodlal Fischera nejdřív představit a zesměšnit jako zbabělce prchajícího před spravedlností. Až po výpovědi těch, kdo podle žalobců osobně zažili, jak potupně byl lapen, měla následovat politická část, v níž bude odhalen jako skrytý škůdce dělnického hnutí a placený agent západních špionážních služeb.

Prvním svědkem byl průvodčí, jehož Jan ve vlaku k hranici neviděl; on tam však, tvrdil, rozhodně viděl obžalovaného. Druhým byl muž,

který mu byl povědomý. Až z poslechu si vzpomněl na hostinského. Vypovídal, že obžalovaný, jehož tu bezpečně poznává, se vyptával po večeři U Lva na lesní cesty. On ho varoval, že nesmí překročit potok. Nesouhlasilo opět jen datum a to, že Fischer byl podle něho sám. Potom vyhlásil soudce přestávku. Na WC šel i Jan a zažil cestou šok, z otevřené místnosti ostrahy uslyšel hostinského znovu. Státní rozhlas tedy opravdu vysílal v časovém posunu! Rychle jej změřil podle svých hodinek. Byli si tak jisti, že jim stačila čtvrt hodina. To ho zas trochu uklidnilo. Díru, jakou jim chystá, tím zalepit nestačí!

Doufal, že se teď bude moci soustředit na svůj o tolik ztížený výstup, který se musel tím víc zdařit; byl třetí v pořadí po dvou vojácích Pohraniční stráže, kteří uprchlíka údajně objevili. Teď sem však státní rozhlas vysílal v pauze první ohlasy rozhořčených občanů. Vyjadřovali uspokojení, že se mohou dozvědět celou pravdu o spiknutí proti socialismu a vlasti. Obžalovaného ostře odsoudil také šéf Kamilina divadla a po něm i její poslední herecký partner, který se právě vrátil z preventivní zdravotní izolace. Všichni spolupacienti, referoval, byli znechuceni už předběžnou zprávou, dovede si proto živě představit, jak otřesení jsou dnes z přímého... rozhovor byl v místnosti utnut, to jak zařízení přepnuli zas na přenos ve skutečném čase.

První psohlavec vyprávěl báčorku o tom, jak při večerní obchůzce se soudruhem navzdory šeru bystře objevili za příhraničním potokem na lesní cestě čerstvé stopy pánských bot.

– A dál?

– Jak jsme na ty stopy narazili, tak jsme šli po nich až k takovému mlázi, kde se najednou ztratily.

– A pak?

– Tak sme to mlázi rozhrnuli a v něm se tetelil schoulenej chlap.

Na další dotazy potvrdil, že stejnou osobu tu vidí na lavici obžalovaných. Druhý voják se asi omylem naučil stejný text. Prokurátor dělal vše, aby to napravil. Vysoký mladý hlas práskal jak bič.

– Jak jste konkrétně postupovali dál, když jste na ty stopy narazili?

Mladíček v tom plaval.

– Úplně, jak řek předtím soudruh...

– U soudu nejsme soudruzi, ale občané, pamatujte si pane svědku!

– Ano, soudruhu... tedy pane...

– A při jeho výslechu jste tu přece nebyl!

– Nebyl...

– No tak nám to vyličte vlastními slovy!

Zmatený svědek pokračoval stejnými slovy jako předchůdce.

– Jak jsme na ty stopy narazili, tak jsme šli po nich až k takovému mlází, kde se najednou ztratily.

– Jaké mlází to bylo? snažil se prokurátor proložit to něčím novým.

Vojáček neměl tušení.

– Takový... no mlází...

Prokurátor raději oživovacích pokusů zanechal.

– Tak dál. Ty stropy se ztratily, a...?

Tázaný se šťastně vrátil do známých vod.

– A tak sme to mlází rozhrnuli a v ňom se tetelil schoulenej chlap.

Prokurátor výslech raději zkrátil.

– Byl to obžalovaný?

– Jó, byl!

– To obžalobě stačí, pane předsedo.

Promluvil soudce.

– Má obhajoba dotaz?

Rozbředlý baryton se ptal.

– Pane svědku, jste si vědom toho, že křivá výpověď je trestná?

Zuřivý tenor vykřikl.

– Námitka! Obhajoba sugestivně snižuje svědkovu hodnověrnost.

Soudce mohl předvést vzornou objektivitu.

– Námitka se zamítá. Pane svědku, zodpovězte otázku pana obhájce.

– Jakou...?

– Jestli jste si vědom, že by vás za křivou výpověď čekal trest? Vojín nejistě připustil.

– Jó...

– Dobře... Pane obhájce!

Ted' byl mimo i baryton.

– Prosím...?

Soudce se začínal zlobit.

– No ptejte se snad dál!

– Ano...

Obhájce vypadl z role a promluvil proto, jak mu velel zvyk profesionála.

– Pane svědku, můj mandant tvrdí, že onoho dne na hranici vůbec nebyl, a tudíž tam ani nemohl být zadržen. Pokud se to prokáže, svědčil jste křivě a budete velmi přísně potrestán. Trváte na své výpovědi? Rozmyslete si to.

To v textu nebylo. Mladík znovu zoufale plaval nad neznámou hloubkou.

– Já... teda my obá dvě...

Opět ho bez dovolení přerušil prokurátor.

– ... si nemusíte nic rozmyslet, protože to nezvratně potvrdí už příští svědek!

Soudce ho nepokáral a voják se vzpamatoval.

– Je to, jak sme řekli obá...

Obhájce věděl, že má kapitulovat.

– Nemám dalších otázek...

A prokurátor to výsměšně uzavřel.

– Budete si, pane doktore, a s vámi hlavně ti, kdo by jako obžalovaný chtěli porušit státní hranice vlasti všech pracujících, muset zvyknout, že naše mladá Pohraniční stráž učí své příslušníky plížení líp, než to naučil obžalovaného Fischera buržoazní skaut!

Smích obecenstva utišil soudce kladívkem.

– Klid, nebo dám vyklidit sál!

Ticho se rozhostilo okamžitě.

– Pane předsedo, smím svědkovi také položit jednu otázku?

Jan se zachvěl. Byl to Felixův hlas.

Publikum lehce zahučelo. Soudce byl náhle přísný.

– Nesmíte! Za vás mluvil pan obhájce.

– Ale já...

– Budete-li rušit, nařídím pokračovat ve vaší nepřítomnosti!!

Klepl a připojil.

– Ať předstoupí svědek Soukup Jan!

Opět se otevřely dveře spojující síň s místností svědků. Soudní sluha vyvolával.

– Svědek Jan Soukup!

Žaludek se vzepřel tak mocně, že Jan nedokázal vstát. Z místa ho zvedl sbor hlasů.

– Čeká se na vás!!

Šel za sluhou jako robot. Obraz, do něhož vstoupil, mu připomněl Brožíkovo plátno, jehož reprodukce visela v aule karlínské obecné školy. Osamělý jmenovec s pravicí položenou na srdci, obklopený na koncilu stovkou ječících nepřátel. Tady nikdo ani nehlesl, ani se nepohnul, ale Jan je tu všecky poznal zas. V první řadě vedle Kamily seděli jí cizí, ale jemu až příliš dobře známí: náčelník, 'Řiditel', Kája, muži, kteří ho vozili v černých tatrách, muži, které potkal na hranici, muži, kteří ho učili téhle roli...

– Jmenujete se Jan Soukup?

To se už opět mírně ptal předseda.

– Ano...

– Narozen dvacátého července devatenáct set osmnáct v Praze?

– Ano...

Ve druhé řadě zahlédl známou rozhalenku.

– Bytem v Praze-Karlíně, Libeňská devatenáct?

- Ano...

Snažil se ovládnout dech i tep.

- Zaměstnán jako vedoucí kulturní rubriky deníku Rudé právo?

- Ano...

- Pane Soukupe, za svědka vás povolala obžaloba.

- Ano...

Uvědomoval si, že zatím ještě nepohlédl na Kamilu ani na Felixe, ale daleko spíš než jako Hus si náhle připadal jako mizivá součástka v obrovském soustrojí, kterou začala řídit vyšší vůle.

Soudce ukázal gestem k prokurátorům, že ho předává jim. Povstal zas tenorista.

- Pane svědku, promluvil téměř slavnostně, byl jste jakožto básník a zpravodaj deníku Rudé právo přítomen prvnímu cvičení naší mladé Pohraniční strážě na jihu republiky tu noc, kdy na základě varování soudruhů ze Státní bezpečnosti úspěšně zadržela prchajícího špiona západních imperialistů Felixe Fischera?

Jana se zmocnil děsivý pocit, že oněměl i ochrnul. Do nosu ho navíc udeřil neznámý čpavý pach.

Viděl, jak prokurátor znervózněl.

Viděl, jak ustrnul náčelník.

Viděl, jak se příkrčili jeho instruktoři.

Teď konečně uviděl i Kamilu. Měl dojem, že mu dává znamení.

Prokurátor sklouzl rozčilením téměř do fistule.

- Pane svědku...!

Jan se slyšel opakovat slovo, které mu utkvělo.

- Ano...?

- Já vám tu otázku zopakuji: Byl jste jakožto zpravodaj a básník deníku Rudé právo přítomen prvnímu cvičení naší mladé Pohraniční strážě na jihu republiky tu noc, kdy na základě varování soudruhů ze Státní bezpečnosti úspěšně zadržela prchajícího špiona západních imperialistů Felixe Fischera?

Pak na sebe přitáhl Janův pohled muž, kterého předtím přehlédl.
Na klíně měl složené mocné dlaně bez boxerských rukavic.
Žaludek i prsa zabořily Jana tak, že se slyšel vyrazit jakýsi zvuk.
– Na mikrofon! volal návladní.
A poznal ten pach. Byl to jeho pot.
A zdálo se mu, že Kamila ho varuje.
A zaslechl se zřetelněji.
– Ano...
Viděl, jak náčelník zazářil.
Viděl, jak se jeho instruktoři napřímili.
Viděl, jak Kamila zavřela oči.
Slyšel, jak prokurátor z velké dálky halasí.
– Řekněte to obžalovanému do tváře a nahlas!
Konečně na Fischera pohlédl.
Spatřil ironický úšklebek člověka, kterého vlastně celou třetinu
svého života nenáviděl, protože mu nikdy nepřestal Kamilu brát.
A slyšel sám sebe, jak na něho přímo křičí.
– Ano!!

III.
Jaro 1953

Státníka zmnohonásobila pyramida bachratých bedniček z leštěného dřeva. Přednášel slavnostní projev pod portréty generalissima Stalina i svého předchůdce Gottwalda, přepásanými černým flórem. Když skončil, odměnil frenetický potlesk nejen řečníka, ale současně i epochální zázrak, který sem přenesl z Pražského hradu jeho živý obraz. Ve velkém studiu žasla a jásala stovka prominentních hostů, mnozí v uniformách. Jednu z nich měl na sobě i režisér s knírkem, jehož drobnou postavu zvyšovaly čerstvé výložky plukovníka. Byl tu i šéfideolog strany Richard Teringl. Vstal z první řady a předstoupil před kameru, takže na všech obrazovkách současně vystřídal prezidenta. Vytáhl z náprsní kapsy projev, který si k této jedinečné příležitosti napsal sám, a promluvil na mohutnou kameru obsluhovanou mužem v tmavém oděvu.

– Milí spoluobčané, soudruzi a soudružky, za vás všechny, kteří už můžete sledovat v agitačních střediscích celé naší vlasti první vysílání právě zrozené Československé televize, děkuji ze srdce prvnímu tajemníku naší rodné Komunistické strany a novému prezidentu naší drahé republiky, soudruhovi Antonínu Zápotockému, za vřelá slova, která pronesl v sídle českých králů, teď už navíc i rudých.

Potlesk zabouřil znovu.

– S tímto převratným vynálezem, k němuž nám bratrsky pomohli sovětští vědci i technici, doletí ke každému občanu až do domu nejen informace z domova i z ciziny, ale i socialistická kultura. A kdo jiný už by měl být tím, který jako první obrazně přestřihne tuhle startovní pásku, než zasloužilý umělec a nositel mnoha vyznamenání i cen, básník a novinář, šéfredaktor Rudého práva, soudruh Jan Soukup, člen ústředního výboru naší strany, který všem divákům od Šumavy k Tatrám přednese svoje nejnovější verše, složené na počest dnešního svátku pracujících.

Přidal se sám k dalšímu potlesku a přepustil místo před kamerou vyvolanému, který rovněž povstal z první řady, kde seděl s velmi mladou ženou. Teringl se znovu posadil po její pravý bok. Jan Soukup skromně naznačil publiku, aby ukončilo potlesk, a promluvil spatra rovněž do kamery.

– Soudruzi a soudružky, čest, které se mi dostalo pozváním k tomuto historickému aktu, mě donutila položit si otázku, čemu mají sloužit básně teď, kdy je třídní bitva u nás navždy, mnohdy s bolestnými oběťmi, ale vítězně dobojována. Já myslím, že se shodneme v názoru: tomu, zač jsme bojovali především, lásce. Lásce k naší rodné straně a vítěznému Sovětskému svazu, ale i té obyčejné lásce k lidem vůbec a k jednomu člověku zvláště!

Jak jí to slíbil, usmál se přitom na svou milovanou ženu. Mnohých z přítomných mužů i žen se dotkla závist.

Teringl se naklonil k uchu sousedky a zašeptal.

– Gratuluju ti!

Zčervenala a šťastně si položila ruce na břicho, které se jí i v sedmém měsíci jen nepatrně a vlastně přitažlivě vzdouvalo.

Jan Soukup už recitoval z paměti do kamery.

*Večer, až bude po průvodu,
a měsíc pro vltavskou vodu
vnoří svůj džbáněk do jezů,
půjdeme spolu po nábřeží,
zamilování, krásní, svěží,
no prostě děti vítězů...!*

Hosté ze dvou prvních řad jeli pak v konvoji limuzín na Hrad. Prezident se osobně účastnil předávání státních cen. Jan Soukup seděl mezi těmi, kdo ji už měli. Udělil mu ji předloni ještě Klement Gottwald za jeho bojovky. Původní návrh svazu spisovatelů, aby ji dostal za sbírku *Bez Tebe*, byl stažen, protože krátce předtím v Sovětském svazu kritizovala strana básničku Annu Achmatovovou a další lyriky za propagaci buržoazních citů, opěvování intelektuálních bolístek a urážku revolučního patosu. Hrozilo dokonce, že Jan Soukup bude zařazen mezi ně, ale zákeřný útok mladých českých levičáků vedený čirou závistí zarazil osobně Teringl, když ho v stranickém týdeníku *Tvorba* právě za jeho angažované verše nazval českým Majakovským.

První měsíce poté, co zodpověděl kladně všech třiadvacet otázek prokurátora, obhájce i soudce, a určil tím další klima procesu, na jehož konci dostal plně usvědčený Fischer nicméně jen milosrdných devět let, znamenaly pro Jana Soukupa tvrdou lidskou zkoušku. Dokonce i v Karlíně s ním přestali někteří soudruzi mluvit. Ne že by zpochybňovali jeho výpověď, ale protože se matka nemýlila: zazlívali mu, že svědčil proti manželovi své milé; mnozí vrstevníci přece pamatovali, jak žárlil na úspěšnějšího soka už před válkou.

Pomohla mu paradoxně kampaň vedená proti němu v zahraničních vysíláních; byl osočován jako lhář a provokatér, který svou oběť vlákal do pastí. Neméně tolik známých i neznámých lidí ho však obdivovalo právě za to, že si musel být podobných útoků vědom, a přesto podřídil osobní zájem potřebám strany a státu. Ta ho podpořila nejsilněji. V době pro ni nejtěžší, kdy denně odhalovala další zrádce dokonce i ve vlastních řadách, ho povolala k řízení svého ústředního tiskového orgánu, který už vycházel ve

světovém formátu. Předchůdce Hudeček měl svého času opravdu čich indiána, a nově jmenovaný šéfredaktor to ocenil tím, že ho ihned jmenoval svým zástupcem.

První úkol, který mu důvěrně uložil, zněl: propustit osobního šoféra. Jan Soukup si nepřál, aby ho vozil člověk, který vynáší odposlouchané rozhovory a jehož navíc podezříval, že poslední setkání s Fischerovou ženou dojednal z návodu Bezpečnosti. Celá tajná parta mu od procesu našťestí úplně zmizela ze života. Nikdy při žádné příležitosti nespatriil jedinou z tváří, které v soudní síni přivodily jeho zkrat.

Ano, zkrat! A snad dokonce spásný! Co zažil za těch pár kritických okamžiků v soudní síni, jako by mu strhlo brýle mámení, které zřejmě nosil celých deset let. Měl čisté svědomí v tom, že Fischera nikdy neobelhal a jeho ženu tím méně. Čemu vůbec nerozuměl, co se už s minimálním odstupem času vymykalo jeho chápání, byla přímo chorobná závislost na nich obou, která mu zatemňovala mysl tak dlouho, až ho málem zbavila svéprávnosti. Jak jinak si měl vysvětlit svůj úmysl, který by nepochybně znamenal jeho sebevraždu? Ne kariérní, narodil se přece jako básník a nikdy by sám nepřestal zpívat, ale ideovou. Byl na nejlepší cestě vážně poškodit ideál, pro který žil, a stranu, která jediná jej mohla uskutečnit. Naštěstí poznal včas, že jí může věřit dál.

Poté co jeho výslech skončil, totiž nezůstal v sále, aby se už nemusel dívat na ty dva, ale soudní budovu neopustil. Vrátil se do místnosti svědků a celý den poslouchal výpovědi, o nichž nemohlo být nejmenších pochyb. Byli to především vedoucí sociální demokraté, kteří nezvratně usvědčovali Fischera z dlouhodobých příprav k uchopení moci ve státě s podporou reakčních národních socialistů a lidovců. Únorový šach-mat Klementa Gottwalda ho podle nich zaskočil a donutil jednat ukvapeněji, než jak plánoval. Teringl měl pravdu. Ten plán musel být překažen za každou cenu!

Čemu se ve svém zpytování vyhýbal, byly myšlenky na Kamilu. Ona mu do té hry nezapadala. Ale zklamala ho, připomínal si, přece už jednou, když si po válce nedala nejmenší námahu zjistit, co se s ním stalo, a vrátila se bez lásky k muži, který jí zajišťoval místo na výsluní. A nebyla to snad ona, kdo ho, ano, dá se říci, svedl k ilegální schůzce s Fischerovými spojenci, kde byl zavlčen do té pochybné a pro něho nebezpečné historie? Proč s ním vlastně po manželově útěku spala jen jednou, měl být i pro ni pouhým klíčem od hranic, až by si tu zařídila svoje věci? O tom, že milovala Fischera, ho trpce poučila informace, že raději přestala hrát divadlo, než by se s ním rozvedla.

Teringl mu tehdy řekl, že osobně zařídil, aby nepropadla sociálním sítím. Jan Soukup v sobě nenašel sílu dozvědět se víc a často pak trpěl výčitkami svědomí. Pokaždé černé myšlenky zaháněl, ale vždycky se vracely. Musel pít často večer whisky a někdy i brát si prášky na spaní, aby se v noci neprobouzel s palčivými myšlenkami na ni, které musel trapně zahánět v koupelně. Zkusil to s několika jinými ženami, které se mu dávno nabízely, ale z obdivovatelek veršů se klubaly jedna za druhou milovnice sladkého života mocných, jaký se mu nadále protivil. Ze slepé životní ulice ho vyvedla Janinka.

S drobnou, ale mrštnou blondýnkou se Jan Soukup poznal před rokem právě prvního května. Matka byla šťastná, stejně se přece sama setkala s Vendelínem! Syn ovšem nepochodoval v průvodu, ale mával mu z letenské tribuny. Osmnáctiletá pionýrská vedoucí Janinka stačila po strmých schodech předběhnout jiné soudružky, aby právě jemu přinesla májovou kytičku, v níž našel i její adresu. Měla štíhlé boky a plná prsa, byla nadšená sportovkyně a začínala studovat novinařinu, nic lepšího si Jan nemohl přát. Trošku mu vadilo, že jako sportovní disciplínu chápala i milování, ale rychle si zvykl na její pružné tělo. Okouzila i Teringla.

– Máš krásný mladý maso! řekl mu jednou závistivě.

Teringlova žena po třech porodech hodně ztloustla. Pověsti, že manžel má pletky se svými sekretářkami, rychle utichly poté, co první nachytaný pomlouvač vyletěl z ‚Baráku‘ na hodinu pro ztrátu důvěry. Zlí jazykové tvrdili, že ho před vyloučením ze strany zachránila Gottwaldova žena Marta; Teringla prý nesnášela proto, že zahýbá její kamarádce z mládí. Nedůvěru, kterou k němu Jan Soukup pojal v kauze Fischer, se snažil po procesu v zájmu společné věci překousnout. Postupně v něm opět poznával muže, jenž ho fascinoval ve dnech a nocích února.

A právě Janinka je sblížila ještě víc. Teringl na ni viditelně trpěl. Protože po tom toužila, dal se s ní Jan Soukup pozvat na jeden z honů, které až dosud odsuzoval jako projev zpanštění některých vůdců strany. Pak ale za krásného počasí upíjeli při leči vojevodskou slivovici, třikrát vypálenou a státu zatajenou kulaky, a Janinka i on dokonce nosili Teringlovi pušky, aby je mohl podle druhu zvěře střídat. Ten po lovu nedal jinak, než že odveze svoje bažanty rovnou soudružce Soukupové do Karlina. A jeho už neskrývaný zájem o Janinku vlastně Jana Soukupa donutil, aby ji tam při zbytku slivovice u stolu přede všemi požádal o ruku. Teringl byl ohromen stejně jako matka, ano, i jako sama nevěsta! Ale hned se mu soudružsky nabídl za svědka.

Obřad na Staroměstské radnici vykonal osobně první komunistický primátor Hlavního města Prahy Vacek. Teringlův svatební dar byla malá krabička potažená sametem. Janu Soukupovi se nelíbilo, že má jeho žena dostat ke svatbě šperk od cizího muže, třebaže soudruha. Chystal se dokonce požádat ji, aby jej taktně vrátila. O to víc byl pak zahanben a dojat. Etuje skrývala klíče! Útulná vilka na Hanspaulce byla právě zkonfiskována fabrikantu uprchlému ‚za kopečky‘ a přiřčena fondu pro zasloužilé pracovníky strany.

Janinka slušně psala. Zaměstnat ji ve vlastním listě si nedovolil. Nebyl pro něho ovšem problém dostat ji do kterýchkoli novin Národní fronty. K jeho zklamání to odmítla, že se chce starat o něho

a o vilu. Přerušila proto i studium. Ani děti zatím nechtěla, kvůli němu! musí si jí přece pořádně užít. Pilné chodila jenom na promítání zahraničních filmů, která pro stranickou věrchušku a manželky pořádal každý pátek Teringl. Jeho lektoři vždycky na úvod poučili vybrané publikum, proč by snímky v normální distribuci škodily výchově nového socialistického člověka.

Janinka zářila a rychle rozkvétala v plnokrevnou ženu. Jenomže Teringl byl v jejich novém domově stále častějším hostem. A v Janu Soukupovi sílilo podezření, že sem nejezdí za ním. Byla to zapeklitá situace, ve které nesměl udělat hloupou chybu. Brzo zjistil, že v práci i ve volném čase vlastně jen hlídá svou manželku. Zkusil přemluvit matku, aby se k nim nastěhovala, a byl nepříjemně překvapen, že ho prohlédla.

– Abych ti ji hlídala? Když chce být ženská nevěrná, je pro ni postel i kostel! Ne ne, Jeníčku, já už zůstanu se svým Vendelínem doma.

Teringlovy návštěvy měly ovšem i nepopiratelný klad. Jan Soukup se dozvídal důvěrně, co znalo z domova i z ciziny jen pár zasvěcených v čele strany i státu, takže se v riskantní funkci prvního novináře země nikdy nemohl splést. Jeden rozhovor ho však uvrhl do největší krize od procesu. Bylo po půlnoci, Janinka odešla spát, aby si udržela hebkou kůži, a Teringl náhle pohasl. Zničehonic se smutně zasmál.

– O svou ženu nikdy nemusíš mít strach...

Jan Soukup se podívil.

– Proč bych měl mít?

– Kdyby se ti něco stalo.

– Jako co...?

– Každýmu z nás může každý den spadnout na hlavu cihla. Kdyby náhodou tobě, vezmu si tvou vdovu já. Kvůli Janince jsem schopen se i rozvést!

Jan Soukup strnul. A Teringl ho ohromil znova, když okamžitě uhodl proč...

- Ty pořád myslíš, že je mám na svědomí, vid'?

Pokoušel se uhnout.

- Koho...?

- Ty dva Laštovičku a Pýchu.

Horlivě to popřel.

- Ale ne...!

- Ale ano! Myslel sis to a máš ze mě dodneška strach. Tak abys věděl! Toho prvního skutečně srazil ožralej šofér a druhýho fakticky sklátil infarkt. Jsem marxista, a proto materialista, ale někdy taky věřím v pomoc boží. Byl to můj nápad, abychom svedli podezření sami na sebe, protože bez těch dvou záhadných smrtí bychom Fischera nikdy nevypakovali ven.

Jan Soukup se vzpamatoval. Na revanš mu konečně mohl položit otázku, která ho neopouštěla celý ten dlouhý čas.

- A napadlo té tehdy, Richarde, že bych před tím soudem mohl říct i Ne?

- Ale ovšem, odpověděl Teringl bez přemýšlení, - s tím se přece v dané situaci muselo počítat.

- Aha... A co byste byli dělali?

Teringl se usmál.

- Měli jsme v záloze svědky, kteří by obratem usvědčili tebe jako lháře a Fischerova kumpána.

Z Jana padaly balvany.

- Takže by moje Ne bylo jen plácnutí do vody?

- No tak to v žádným případě. To by byla potopa!

- Jak to myslíš...?

Teringl dolil sobě i jemu zbytek starého gruzínského koňaku, který přinášel skoro vždycky s sebou.

- Já se tě nechci dotknout, že bys ted' měl málo ctitelů, ale tenkrát jsi byl pro celou stranu modla. Nasadit tě proti Fischerovi byla hotová ruská ruleta.

- Co to je...?

- Taková hra carských oficírů. Do jedné ze šesti komor revolveru se vsune náboj a zatočí bubínkem. Pak si jej hráč zmáčkne u spánku. Někdy má štěstí, někdy pech.

- A co to má co dělat se mnou...?

- Kdybys byl tehdy řekl Ne, byl jsi ta kulka do mojí palice. Ne-přežil bych to politicky a možná ani fyzicky, moc na tom záleželo i soudruhům z Ká Gé Bé, osobně je sem poslal Stalin.

- Říkáš přece, že jste měli proti mně...

- Měli jsme všechno a měli jsme kulový. Všichni, Soukupe, všichni doma i ve světě by tehdy věřili tobě! Tys vytáhl mou hlavu ze smyčky.

Jakmile Teringl odešel, otevřel Jan láhev sladové whisky, jakou píval Fischer. Rychle ji vypil a poprvé od gymnázia se ožral jako zvíře. V koupelně z černého mramoru si zkusil ještě jednou intenzivně vybavit Kamilu Nostitzovou. Marně mučil své tělo, dokud přitom neusnul na dlaždicích. Zděšená Janinka musela ráno volat jeho zástupci Hudečkovi, že manžela zavolali z polbyra k řešení naléhavého problému. Toho dne Jan Soukup přestal znovu a navždy pít. A příští noci se proti Teringlovi dočasně pojistil tím, že Janince vědomě udělal dítě.

Z Hradu musel ještě nutně do redakce. Rudé právo mělo pozítří oznámit, že denní počet výtisků překročil milion. Teringl ho předběhl návrhem zavézt Janinku domů. Ta předtím manželovi slíbila k večeři první houbovku, kterou se právě naučila od tchyně. Soukup tam hodlal pro jistotu dorazit co nejdřív. Už se přesvědčil, že těhotenství značně zdokonalilo Janinku v umění milovat.

Jeho křeslo bylo prázdné, Hudeček si od výměny postů sedal sice k němu, ale na bok konferenčního stolu, aby demonstroval hierarchii. On a všichni vedoucí rubrik ho pozdravili vsedě, prohlásil přece hned první den, že nehodlá zavádět nové móresy. Zato sem od té doby přivedl nové tváře. Chtěl tu mít družinu mladých dravých lidí, jako býval on. Svrchník si svlékl cestou a hodil ve dveřích sekretářce, které současně nakázal.

– Smrtáka, soudružko!

Usedl do křesla.

– Čest, soudruzi, je mi líto, zdrželi mě na Hradě. Ale nesu vám dobrou zprávu: jdu zase hned pryč!

Všichni se zasmáli. Obrátil se k Hudečkovi.

– Ty už jsi s nimi jistě všechno zmákl?

Zástupce horlivě kýval, ale tvářil se rozpačitě.

– Číslo je v cajku, máme akorát jeden problém.

Soukup se cítil ve formě.

– Miluju problémy. Sem s ním!

– Jak teď zemřel v kriminále ten Fischer, tak ses po konzultaci s Úvé rozhodl nechat to jen agenturám...

– Jistě. A...?

– Co uděláme s Nostitzovou?

Soukup znehybněl.

– S kterou...?

– S Kamilou Nostitzovou. Tou bývalou herečkou.

– A co s ní je...?

– Ty to ještě nevíš?

– Ne...

– Našli ji ráno v Ženských domovech ve společný koupelně oběšenou.

Soukup němě hleděl před sebe. Neušlo mu, že si ostatní vyměňují tázavé pohledy, ale vůbec nevěděl co říct.

Hudeček zakašlal.

Soukup se vzpamatoval.

– A ten problém je v čem?

– Přece to nedáme do listu!

Nejmladší redaktor, právě prorážející prozaik, kterého sem jako nejnadějnější štiku vzal na svou bývalou pozici, řekl vyzývavě.

– Dostala státní cenu za herectví!

Zřejmě o tom už diskutovali, protože zástupce ihned odporoval.

– Od buržoazní republiky!

Mladík se nedal. Směle vyzýval šéfredaktora.

– A válečný řád za věrnost vlasti!

Hudeček se přel dál.

– Od prezidenta Beneše!

Sekretářka přinesla kávu. Zástupce navrhl.

– Já bych to zas nechal agenturám!

Vzpurného mladíka statečně podpořil vedoucí zpravodajství z domova.

– Já teda taky myslím, soudruhu Soukupe, že by bylo blbý nechat to šeptandě. Spousta lidí tady na ni pořád ještě vzpomíná!

Všichni se dívali na šéfa, který držel šálek v ruce, ale nepil. Klid! poroučel si v duchu, teď se neshodit! Musí jim dát příklad komunis-

ty, novináře i chlapa. Chce to říct jasnou větu, dopít kávu, vydat se domů, vystrnadit Teringla, dát si houbovku, lehnout si s Janinkou do postele a začít hladit melounek jejího břicha... Aha, oni čekají... Oslovil vzpurného favorita.

- Napiš pod svou zkratkou dvacet řádek do kultury. Na šestku.

Pavel Kohout
Smyčka
Stručný román

Ilustrace na obálce z Pixabay.com
Redakce Jaroslava Bednářová

Vydala Městská knihovna v Praze
Mariánské nám. 1, 115 72 Praha 1

V MKP 1. elektronické vydání
Verze 1.0 z 13. 3. 2020

ISBN 978-80-274-0503-9 (epub)
ISBN 978-80-274-0504-6 (pdf)
ISBN 978-80-274-0505-3 (prc)